

Leto XIX. Štev. 72

DIREKTOR 'BORBE' VLAJKO BEGOVIC GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK MIROSLAV VITOROVIC UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen petka. — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

GLASILO ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

'LJUDSKA PRAVICA' USTANOVLJENA 8. OKTOBRA 1934 • MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK. OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK • OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA KOT 'BORBA' ZA SLOVENIJO

ZASEDANJE LJUDSKE SKUPSCINE LRS KONČANO

Družbeni plan in proračun za 1954 sprejeta

Sprejeta sta tudi predloga zakonov o vodno-gospodarskem in gozdnem skladu — številčni sestav Izvršnega sveta — Novi celjski okraj — Jože Rus — novi predsednik Republiškega zbora in dr. Miha Potocnik — novi tajnik Ljudske skupščine — Bohinjsko jezero bo ohranjeno

Ljubljana, 26. marca

Ljudska skupščina je danes zaključila svoje zasedanje, ki je trajalo v zadnjih dneh družbeni plan in proračun za to leto, zakon o gozdnem in vodno-gospodarskem skladu, spremembe zakona o upravni razdelitvi republike v zvezi z vključitvijo Celja in okoliškega okraja v skupni celjski okraj ter zakon o sestavi republiškega Izvršnega sveta. Ze večerj sta bila v obeh Zborih družbeni plan in proračun v načelih in v podrobnostih sprejeta. Danes so bili na ločenih sejah obeh zborov in potem na skupnem zasedanju Ljudske skupščine opravljene še ostali zakonodajni posli. Hkrati so bile izvršene spremembe v predsedstvu obeh Zborov in dr. Marjan Brecej je razglasil in utemeljil odklonilno stališče Izvršnega sveta v zadevi Bohinjsko-soške elektrarne.

ga sklada, tudi sama gradnja elektrarne čimprej začela.

Poslanec Peternel je govoril o 14% prometnem davku na rezani les iglavcev, spriču katerega bosta ovirani obnova in vzdrževanje gospodarskih zgradb (hlevov, kozolcev, senikov, stalnjakov itd.) v naših hribovitih krajih in bodo tako prizadeti živinorejski predeli na račun krajev, kjer podobne gospodarske zgradbe sploh niso potrebne. Dr. Marjan Brecej mu je zagotovil, da se bo Izvršni svet zavzel za to, da se bodo določbe uredbe o prometnem davku ustrezno tolmačile in izvajale.

Pri poglavju plana o sredstvih za investicije je dr. Marjan Brecej predlagal amandman, po katerem se 400 milijonov din izloči iz republiškega investicijskega sklada za gradnjo cestnih sektorjev Vransko—Kamnik ter Logatec—Planina in z njimi dopolni zvezni kredit iz vojaških investicijskih sredstev (200 milijonov) na 600 milijonov. Poročevalec gospodarskega odbora Anton Bole se je s tem strinjal in je republiški zbor amandman priključil 1. točki 19. poglavja republiškega družbenega plana.

Regresi raje za cement kakor za gnojila

Poslanca Zen in Maček sta govorila o vodnogospodarskih na-

pravah v Logarski dolini in na Savi, ki bo treba zanje poskrbeti s sredstvi iz okrajnih vodnogospodarskih skladov. Zadnji je o planu govoril še poslanec Rant, ki je obravnaval položaj industrijskega šolstva v Mariboru.

V načelno razpravo o proračunu sta posegla poslanca Peternel in Mira Svetina. Prvi je govoril o kmetijskih šolah, o urejanju gnojišč in njih pomenu za kmetijstvo. Kmetijske šole bi bilo treba skupno s šolskimi sveti organizirati in zavode s samostojnim poslovanjem. Spriču neurejenih gnojišč pa gre v izgubo premožnega dragocenih gnojil in bi zaradi tega kazalo zagotoviti regrese v kmetijstvu raje za cement in v zvezi z njim za gradnjo gnojišč in silosov. — Glavna zadružna zveza si je že zagotovila 200 vagonov cementa za ureditev gnojišč na 800 do 850 posestvih in za 600 do 650 silosov, kakor pa za gnojila.

Zdravstvene in socialne investicije

Poslanca Mira Svetina je govorila o perečih vprašanih naše zdravstvene in socialne politike, ki je o njej razpravljala posebni odbor zbora. Ugotovila je, da se investicije 1 milijarde za to področje nanašajo predvsem na ljubljansko polikliniko (190 milijonov), Medicinsko visoko šolo (364), na bolnice za duševne bolezni v Idriji, Begunjah in v Ljubljani (134), na bolnici TBC v Sežani in Valdaltri (110), na novomeško bolnico (60), na zavod za rehabilitacijo invalidov (30), na mladinske zavode in še posebej na centralni otroški dispanzer (97) in na Centralni higlenski zavod (15 milijonov din). Kar zadeva Medicinsko visoko šolo, je opozorila na neustreznost delno že preko 50 let starih zgradb in

kliničnih bolnic, na njihove neustrezne notranje naprave (vodovodne, kuhinjske, pralniške itd.). O ljubljanski polikliniki je podčrtala, da je v gradnji že sedmo leto in da bi močno razbremenila klinične bolnice. Njena dograditev bo terjala 466 milijonov, prispevali pa bodo za to tudi Ljubljana, ljubljanski okoliški okraj in Zavod za socialno zavarovanje. Posebno težaven je položaj na področju bolnic za duševne bolezni, v katerih je v primeri z realnimi potrebami šestkrat premalo postelj in so poleg vsega nesodobno urejene. Paviljon za TBC v Valdaltri bo prevzel naloge sedanje bolnice za kostno TBC v Sempetru pri Gorici, kjer se bo tako lahko začel razvijati prepotrebni zdravstveni center gorškega okraja in Primorske. Kar pa zadeva Topolšico, bi moral Izvršni svet ponovno proučiti problem njene dograditve, ki je prav tako običajla. Rehabilitacija invalidov ima še svoj poseben pomen spriču moralne in gospodarske nujnosti, da se invalidi (Nadaljevanje na 2. strani)

Na današnji dan pred 13 leti so narodi Jugoslavije pod vodstvom Komunistične partije izrazili z množičnimi demonstracijami svojo pripravljenost, braniti svobodo in neodvisnost. Zvoljo tega je 27. marec — dan vseljudskega gneva proti takratnim oblastnikom, ki so hoteli izročiti državo na milost in nemilost hitlerjevskim osvabalcem, prišel kot svetla in ena najpomembnejših strani v našo zgodovino. Neizbrisni so spomini na ta dan, ko so delavci, kmetje, vojniki in dijaki složno vzklikali: »Rajši vojno kakor pakt, »Rajši grob, kakor postati suženj!« Na sliki: Ljudstvo ogorčeno demonstrira na beograjskih ulicah — 27. marca 1941

REDNA TISKOVNA KONFERENCA DRŽAVNEGA TAJNIŠTVA ZA ZUNANJE ZADEVE

Jugoslavija ni nikdar pogojno vezala svoje želje po sodelovanju z Italijo

je izjavil tovariš Branko Drašković

»Lahko poudarim, da Jugoslavija ni nikdar pogojno vezala svoje želje po sodelovanju z Italijo — na gospodarskem, kulturnem in drugih področjih — s spornimi vprašanji.«

Tako je odgovoril predstavnik Državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Drašković na vprašanje, ki je bilo sročeno na večerajšnji tiskovni konferenci, ali je možno, da bi bili trgovinski stiki z Italijo po zasedanju evropske gospodarske komisije OZN živahnejši.

Predstavnik Državnega tajništva je novinarje obvestil, da bodo med Jugoslavijo na eni

strani in posebej Albanijo, Bolgarijo in Madžarsko na drugi strani v duhu že doseženega sporazuma začele delati mešane komisije, ki bodo ugotovljale sedanje mejnike. Z Albanijo bo ta komisija začela delo v začetku aprila, z Madžarsko in Bolgarijo pa maja.

Kar zadeva begunce iz vzhodnoevropskih držav, je tov. Drašković pojasnil, da imajo le-ti status tujcev. Po željah in kvalifikacijah so bili razporejeni na razna dela, seveda v skladu z možnostmi naše države.

Novinarji so se zanimali tudi za mnenje Državnega tajništva o zelo živahni diplomatski dejavnosti sovjetske vlade v zadnjih dneh, konkretno za vrsto not raznim državam, kakor tudi za deklaracijo o Vzhodni Nemčiji. Ne posegajoč v problematiko posameznih dogovorov, ki jih vlade nekaterih držav sklepajo ali prevzemajo in zavoljo katerih je sovjetska vlada protestirala, je tov. Drašković menil, da gre za taktične poteze sovjetske vlade zoper obrambne ukrepe, ki so jih izdale nekatere države spriču nevarnosti pred agresijo. Kar se tiče razglasitve suverenosti Vzhodne Nemčije, leta ne bo bistveno spremenila odnosov med SZ in Vzhodno Nemčijo. O podpori vzhodnoevropskih držav predlogu Molotova o kolektivni evropski varnosti sodimo isto, kar smo sodili tudi o ostalih akcijah podobne vrste, je zaključil tov. Drašković.

IZ DEKLARACIJE SOVJETSE VLADE

SZ je ukinita okupacijski status

Sovjetska zveza — pravi deklaracija — bo imela v Vzhodni Nemčiji samo nalogo »zagotoviti varnost«

Berlin, 26. marca (AFP). — Sovjetska vlada je objavila deklaracijo, v kateri sporoča, da z Vzhodno Nemčijo »stopa v iste odnose, kakor tudi z drugimi suverenimi državami.« »Vzhodna Nemčija,« je rečeno v deklaraciji, »bo imela proste roke glede sklepanja po lastnih nagibih o notranjih in zunanjih zadevah, vstevši vprašanja odnosov z Zahodno Nemčijo.« V tej deklaraciji, ki jo je objavila vzhodnonemška agencija ADN, je rečeno, da SZ želi »prispevati k rešitvi nemškega vprašanja v interesu utrditve miru in zavoljo zagotovitve ponovne združitve Nemčije na demokratični osnovi.« Sovjetska vlada nadalje poudarja, da so v ta namen potrebni praktični ukrepi za zблиžanje med obema deloma Nemčije, za olajšanje svobodnih volitev in sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo.

»Vzlic naporom SZ na berlinski konferenci ni bil storjen noben korak, da bi obnovili nemško nacionalno enotnost in sklenili mirovno pogodbo,« je rečeno v deklaraciji. Uspoštevaajoč položaj sodi sovjetska vlada o razgovorih med njo in Grottevhlovo vlado, da je treba že zdaj, pred združitvijo Nemčije in sklenitvijo mirovne pogodbe, izdati druge

ukrepe v interesu nemškega naroda. V deklaraciji sovjetske vlade je nadalje rečeno, da bo SZ obdržala v Vzhodni Nemčiji samo tiste funkcije, ki se nanašajo na poročta varnosti in ki so sad obveznosti SZ na temelju sporazumov štirih velesil. Razen tega so ukiniti nadzorstvo nad dejavnostjo vzhodnonemških državnih organov, ki ga je doslej opravljal sovjetski visoki komisariat. Funkcija sovjetskega visokega komisarja v Vzhodni Nemčiji »bo omejena na obravnavanje vprašanj, ki so v zvezi z varnostjo in z vzdrževanjem ustreznih stikov s predstavnikami ameriških, britanskih in francoskih okupacijskih oblasti o vprašanih splošnonemškega značaja in ki so sad sklepanj štirih velesil o Nemčiji.

Na koncu je v sovjetski deklaraciji izraženo mnenje, »da okupacijski status, ki so ga ZDA, Francija in Velika Britanija dočlele Zahodni Nemčiji, ne samo ni v skladu z demokratičnimi načeli in nacionalnimi pravicami nemškega naroda, temveč tudi v sedanjih pogojih celo otežkoča zблиžanje med Vzhodno in Zahodno Nemčijo in pomeni eno izmed glavnih ovir nemški združitvi.«

DVA VAŽNA ZUNANJEPOLITIČNA DOGODKA

Nadaljnja okrepitev razdelitve Nemčije

Deklaracija sovjetske vlade o »samostojnosti Vzhodne Nemčije« — Predsednik Heuss je podpisal spremembo zahodnonemške ustave — Visoki komisarji zadržali uveljavljanje uredbe o vojaški obveznosti, dokler ne bo ratificirana pogodba evropski obrambni skupnosti

(Od stalnega dopisnika)

Bonn, 26. marca.

Danes in sinoči sta se zgodila v Nemčiji dva važna dogodka, prvi v Bonnu, drugi pa v Pankovu. Vzhodnonemški in večina zahodnonemškega tiska, vsak iz svojega vidika, slavita ta dva dogodka kot prispevek k združitvi Nemčije. Tako deklaracija sovjetske vlade o samostojnosti Vzhodne Nemčije, kakor tudi sprememba ustave Zahodne Nemčije, o katero so pripoltili zahodni visoki komisarji (toda tako, da bo del ustave, ki govori o vzpostavitvi vojaške baze, začel veljati šele po ratifikaciji bonnskih in pariških pogodb), pomenita najbrž nadaljnjo okrepitev sedanje razdelitve Nemčije. Težnje po ohranitvi statusa quo v Nemčiji, ki so se pokazale na berlinski konferenci, so dobile zdaj v manjši ali večji meri svoje potrdilo.

Predsednik zvezne republike Heuss je danes podpisal ustavo, ki je bila z dvetretjinsko večino spreminjena v zahodnonemškem Bundestagu 26. januarja, v Bundesratu pa 19. marca. Zavezuški visoki komisarji se strinjajo s spremembo ustave, toda tako, da sme tisti del, ki daje zahodni Nemčiji pravico sprejeti zakon o vojaški obveznosti za vse moške, stare nad 18 let, začeti veljati šele po ratifikaciji bonnskih in pariških sporazumov. V Bonnu so pozdravili sklepe visokih komisarjev kot korak naprej k evropski skupnosti, predvsem k EOS.

Socialni demokrati pa menijo, da pomeni sklep visokih komisarjev poraz vladne politike glede na sedanje pozicije EOS. Ne glede na to, ali gre za poraz ali zmago, pa sprememba ustave, če jo presojamo pravno in politično, pomeni korak naprej v smeri utrditve zvezne republike Nemčije kot suverene države.

Malone istočasno, ko je bilo objavljeno mnenje visokih komisarjev o spremembi ustave, so v vzhodnoberlinskem radiu objavili deklaracijo sovjetske vlade, s katero daje Vzhodni Nemčiji pravico, da »samostojno odloča o vseh notranjih in zunanjih zadevah, vstevši vprašanje njenih odnosov z zvezo republiko.«

Istočasna objava teh sklepov ni naključje. Politični krogi v Bonnu, zlasti pa nasprotniki EOS, posebej opozarjajo na to in menijo, da je deklaracija SZ protitudarec na bonnske dogodke. V Bonnu so sprejeli sovjetsko deklaracijo različno. Podkancler Blücher, ki zdaj zastopa kancelerja Adenauerja, je o njej rekel, da je propagandistično slepilo, po katero

Nadaljevanje na 3. strani

LETNA KONFERENCA KOMUNISTOV KOPRSKEGA OKRAJA

ZK koprškega okraja ne bi prav tolmačila težen ljudstva, če ne bi poudarjala vprašanja priključitve STO socialistični Jugoslaviji

je dejal sekretar okrajnega komiteja ZK tovariš Julij Beltram v svojem referatu

Koper, 26. marca

Včeraj je bila v Koprju četrta letna konferenca ZK koprškega okraja. Udeležila se je tudi organizacijski sekretar CK Slovenije tov. Vida Tomšičeva. V razpravo o referatu sekretarja okrajnega komiteja ZK Julija Beltrama-Janka sta posegla tudi Vida Tomšičeva in član CK Slovenije Jože Borštnar. Na koncu so izvolili nov okrajni komite, katerega sekretar je ostal Julij Beltram. Udeleženci konference so poslali tov. Titu in CK ZK Slovenije pozdravne brzojavke.

O delu komunistov koprškega okraja je govoril Julij Beltram. Poudaril je, da ZK koprškega okraja ne bi prav tolmačila težen ljudstva, če ne bi predvsem poudarjala vprašanja priključit-

ve tržaškega ozemlja socialistični Jugoslaviji. Naše ljudstvo se že od začetka bori za pravilno in pravično ureditev teritorialne pripadnosti področja, ki so ga na podlagi krivične mirovne pogodbe izločili iz njegove matične države. Naši zavezniki iz vojne so se pridružili nekdanjemu okupatorju in ga ob vsaki priložnosti podpirajo v našo škodo.

Pokazalo pa se je nekaj. Češar na Zahodu niso pričakovali. Iste noči so planili pokonci vsi narodi Jugoslavije z odločnim protestom proti takšnemu ukrepu Zahoda. Demonstracij ni bilo ne konca ne kraja. Kakor po vsej naši državi, tako so se demonstracije tudi v koprškem okraju nadaljevale dan za dnem, dokler položaj ni bil nekoliko

razčiščen. Kaj je takrat čutilo naše ljudstvo, najbolje dokazujejo prijave v prostovoljce, ki jih je bilo v okraju za pol divizije. To je dokazalo tudi naše ljudstvo, ko je prisrčno sprejelo našo vojsko na mej, kamor je prišla, da bi zaščitila naše ljudi v Trstu.

Razprava se je razvijala dopolnilno in popoldne. Delegati so samokritično našli mnogo pomanjkljivosti in napak v delu komunistov na vasi in v mestu, poudarili pa so tudi uspehe. Zlasti se je okrepilo ideološko politično delo komunistov in njihovo sodelovanje v množičnih organizacijah. Na področju koprškega okraja deluje zdaj 85 organizacij ZK, ki imajo 2070 članov.

M. B.

Družbeni plan in proračun sprejeta

NA VSE TO BO TREBA POMISLITI

Tovariši uredniki!
 V Vašem listu ste dne 18. marca t. l. poročali o delu Gospodarskega odbora Ljudske skupščine LRS, kjer so načeli vprašanje v zvezi s preusmeritvijo lesne industrije glede na racionalnejše izkoriščanje lesa, s čimer naj bi se sečnja gozdov zmanjšala.

Ljudski poslanci so med ostalim razpravljali tudi o papirni industriji kot porabniku lesa. Nekateri so se zavzeli za administrativno ukrepanje v papirni industriji ter predlagali zmanjšanje ploščinske teže (gramature) papirja; vse to v znamenju štednje lesa.

Rad bi na to podal nekatere pripombe, ki bi vose stvar vsaj delno svetlila z druge strani.

Papirna industrija velja v naši državi kot ena najbolj pasivnih. Na to kaže pomanjkanje skoraj vseh vrst papirja na domačem trgu, ki ga je treba kriti z uvozom iz drugih držav. Glede na pasivnost papirne industrije je poraba lesa s te strani relativno nizka. To spoznamo, če jo primerjamo s porabo drugod; rudniki porabijo tretjino sekanega lesa; v hloilih in le surovo obdelan odhaja iz države v velikih količinah.

Poleg tega pa se velikanske količine kvalitetnega lesa iz ne-državnih gozdov pokuri. Ti čimtelji so v lesni politiki odločilni, ob katerih je papirna industrija kot porabnik lesa silno malenkosten čimtelj. Spričo tega ost administrativnega ukrepanja ne bi smela biti naperjena prvenstveno na to industrijo, ki že tako izkorišča velik odstotek odpadnega lesa (vršički dreves; za industrijsko porabo nesposoben les) in to v nasprotju n. pr. z rudniki, ki zahtevajo kar najkvalitetnejši les.

Ti ukrepi bi se odražali v zmanjšanju porabe lesa, hkrati pa tudi zmanjšanju proizvodnje lesovine, celuloze in s tem tudi papirja. Recipročno pa bi se dvignila cena papirja, s čimer bi se papirna kriza še povečala. Pri tem pa ne smemo pustiti v nemar kulturnega ozadja take krize; za papirjem bi sledila nujna podražitev knjig, brošur in dnevnikov (znano je, da dražji knjige in druge tiskovine v največji meri papir). Založbe bi zmanjševale naklade knjig; kupcev vedno manj in tako bi ostali tisoči brez duševne hrane. Posledice so neizogibne in pogubonosne; prosvetljevanje širokih ljudskih množic, za katere je knjiga edini vir širjenja znanja, bi zastalo. Nastalo bi kulturno spanje...

Druga stran takih ukrepov bi terjala od papirne oziroma celulozne industrije, da bi segala po virih surovin drugod — predvsem pri odpadkih drugih industrij, kakor je žamanje ali trhlji les, katerega mora čisto uporabiti celulozna industrija. Posledica tega je, da pade kvaliteta celuloze za tri stopnje (iz prima na terco), iz katere se boljše papirje, kakor n. pr. tiskovne, ne more delati, ker poleg tega, da se na nje skoraj ne more tiskati, bi življenjska doba na tak papir tiskane knjige ne bila daljša od 15 let.

Tudi z zmanjševanjem ploščinske teže (gramature) papirjev bi šli rakovo pot. Poleg tega, da so skoraj vse vrste papirjev tipizirane, bi z zmanjševanjem ploščinske teže v toliko spreminjali lastnosti papirjev, da ne bi več odgovarjali svojemu namenu. Če bi šli po tem receptu, bi dobili iz tovarne namesto lepenke karton, namesto tega pa papir; ali pa namesto tiskovnega toaletni papir. Zmanjševanje samo nekaj gramov pri teži papirjev na 1 kv. m pa bi pomnilo zgolj dlakocestvo, ker se ob te mne bi v goadu prihranilo praktično nič... Ta ukrep bi izpadel kot malenkostno spričo neprimerno učinkovitejših ukrepov, ki bi se lahko izvedli za zaščito gozdov (likvidacija nekaterih žag, posebno tistih brez gozdnega zaledja; prepoved izvoza hlodov in le surovo obdelanega lesa čez mejo, saj celo tukaj zasledimo koristi — pri dokončnem obdelovanju lesa bi nastalo najmanj 10 do 15% odpadkov, na katerih bi lahko bazirala nova industrija — primer tovarne invertastih plošč pri Ložu. Treba pa se je začeti tudi intenzivne boriti proti glavnemu uničevalcu naših gozdov — proti lubadarju.

STANE ŠKRBEČ,
 Papirnica — Radeče

(Nadaljevanje s 1. strani)
 (17.000, od teh 4500 vojaških) ustrezno vključijo v gospodarsko življenje in v delovni proces. Posebej je govorila o socialnih ustanovah za mladinu (domovi in delavnice v Dornavi, na Kodeljevem, v Kamniku, Zadobravni in Stari Loki) in o centralnem otroškem dispanzerju v Ljubljani, ki bo služil tudi vzgoji patronažnih sester.

Vse investicije so strogo racionalne, v skladu s stališčem Izvršnega sveta, da je treba predvsem dokončati začete gradnje, in še posebej premišljene glede na ogromno gospodarsko škodo (6 milijard na leto samo zaradi nesreč pri delu), ki nastaja spričo sedanjega pomanjkljivega zdravstvenega in socialnega skrbstva, pa čeprav je bilo doslej v zdravstveni in socialni problematiki opravljeno ogromno delo. O tem priča še to, da uživa 75 odstotkov vseh prebivalcev brezplačno oskrbo v bolnicah (nad 50 odstotkov je zavarovanih). Opozorila je na snujote se socialno bolniško zavarovanje kmečkega prebivalstva, ki bo terjalo nadaljnjo izgradnjo bolnic in ambulant (perspektivno okrog 18 milijard). Nazadnje se je ustavila še pri higienskih vprašanjih, pri asanacijah vodovodov, kanalov, katerih obnova in asanacija bi terjala v celoti okrog 70 milijard) in spričo katerih nastaja sedaj v zvezi z okužitvami še vedno velika gospodarska škoda.

Pojasnilo poslanca Petejana
 Popoldne se je ustavil ob proračunskem poglavju o izdatkih Sveta za prosveto in kulturo poslanec Jože Petejan, ki je v zvezi z razpravo o ljubljanskem gledališču v proračunskem odboru zboru zavrnil očitke, da Maribor ne skrbi v zadostni meri za svoje kulturne ustanove. Navedel je, kako je mariborsko gledališče pred vojno (s 94 nameščenici) prejemale stvarno 500 do 600 tisoč dinarjev subvencije, ostalih 50 odstotkov pa krilo iz lastnih dohodkov in kako je po osvoboditvi samo mesto podprlo gledališče leta 1951 z 20., 1952 s 30,5, 1953 z 42,5 in ga leta 1954 namerava podpreti s skoraj 60 milijoni dinarjev (pri čemer je število njegovih nameščenecv naraslo na 280 ljudi).

Poslanec Rogelj je govoril o šolskih razmerah v Prekmurju, poslanec Petek pa o vprašanju šolskih zgradb v Slovenskih gorah. Poslanec dr. Anton Melik, predsednik Sveta za prosveto in kulturo, jima je v svojem odgovoru zatrdil, da se je Svet prav letos s posebno skrbjo lotil osnovno- in srednješolskih vprašanj, ki jih je treba v pospešenem tempu urediti.

Poslanec Fleko je pri proračunskem poglavju o dotacijah ljudskim odborom predlagal, da se murskosoboškemu okraju, ki si bo pridržal temeljno dohodnino, zagotovi še republiška dotacija 40 milijonov. Dr. Marijan Breceelj in pomočevalec proračunskega odbora sta predlog zavrnila in so potem glasovali proti predlogu vsi poslanci razen 7, ki so se izrazili za dotacijo, in 7, ki so se glasovanja vzdražali.

Zvečer je bil nato tudi celotni proračun republike soglasno sprejet.

Danes dopoldne je Republiški zbor po vrsti soglasno sprejel sklepni račun o izvršitvi republiškega proračuna za leto 1952 in dodatni proračun za leto 1953.

Sprejeta sta bila tudi načrta zakona o vodnogospodarskem skladu in o gozdnem skladu. Predlog poslanca Turnška, da bi se iz gozdnega sklada zagotovili krediti za modernizacijo lesne predelovalne industrije, je bil zavrnjen z glasovi vseh poslancev, razen 3, ki so se izrazili za Turnškovo predlog.

Celjsko vprašanje
 Tudi načrti sprememb v zakonu o ljudskih odborih mest in mestnih občin ter o razdelitvi LRS na mesta okrajev in občine kakor tudi zakona o začasnem OLO Celje so bili soglasno sprejeti. Podrobneje je o združitvi Celja z njegovo okolico v enoten okraj govoril iz izvršni svet tajnik Izvršnega sveta Boris Kocjančič, ki je ugotovil, da je združitve mest z okolico postala nujna spričo gospodarskega sistema, ki ne dopušča, da bi okolica gospodarsko in kulturno zaostala, čeprav s svojim delom prispeva prav za napredek mesta. Od mest, ki so še vedno izločena iz okraja, je Celje prvo, ki ga je mogoče vskladiti s sedanjo družbeno in gospodarsko ureditvijo. V novem celjskem okraju pa bo imelo mesto posebne pravice, kakor Kranj, Jesenice in druga mesta v okviru svojih okrajev. Po zakonskem predlogu se sestavi začasni okrajni odbor iz dosedanjega OLO in celjskega MLO, slednji pa bo še nadalje opravljal posle ljudskega odbora celjske mestne občine (le člani ljudskega odbora).

O tem je govoril tudi poslanec Hafner, ki se je izrazil za razvojno smer naših družbenih enot v komuno, a je menil, da tudi v celjskem primeru razvoja ne gre prehitovati. S primeri iz tolmnskega in kranjskega okraja je utemeljeval stališče, da niso vsi sedanji okrajni gospodarsko sklenjene enote, ki bi se iz njih razvile bodoče komune, in da bo treba misliti tudi na njihovo teritorialno preureditev. Govoril je tudi o nagli industrijski izgradnji mest, ki je komunalna izgradnja (stanovanja, vodovodi itd.) za njo zaostala.

Potem je Zbor sprejel zakonski načrt o spremembi 76. čl. ustavnega zakona o temeljnih družbene in politične ureditve ter o organih oblasti LRS, tako da bo izvršni svet odslej štel najmanj 11 članov, medtem ko jih je po dosedanjih določilih štel 20 do 30.

Na predlog člana Izvršnega sveta Staneta Kavčiča in drugih poslancev je bil spričo ostavke predsednika Zbora Vlada Majhna, ki se bo v večji meri posvetil prosvetni in kulturni politiki, Jože Rus soglasno izvoljen za novega predsednika Republiškega zbora.

Se dopoldne sta se skupaj sestala oba zbora Ljudske skupščine. Podpredsednik Ferdo Kozak je prečital brzojavko vuzeniškega kolektiva, da je predstoječim začel obratovati drugi agregat vuzeniške hidrocentrale. Skupščina je obvestilo sprejela z navdušenim plaskanjem.

Podpredsednik Izvršnega sveta dr. Marijan Breceelj je odgovoril na vprašanje poslanca dr. Mihe

Potočnika o stališču Izvršnega sveta glede načrta za bohinijsko hidrocentrale. Delni načrt je še iz predvojnih časov, ko se je Italija zanimala za graditev central. Lani se je na pobudo elektrogospodarstva in z njegovimi krediti začela temeljitejša raziskava za hidroelektrarno s centralo v Prapretnem. Izvršni svet za to ni dal nikakih konkretnih naročil. V okviru gospodarske komisije pri OZN se je tudi posebna skupina Jugoelek v Beogradu zanimala za izgradnjo central, ki bi se priključile zahodni elektroskupnosti. Tedaj je izvršni svet preiskal tudi varianto elektrarne Bohinj-Soča. Na posebni konferenci našega gospodarskega odbora je bilo sklenjeno, da je treba načrt za bohinijsko centralo izločiti iz seznama Jugoeleka, iz vrst elektrarn, ki bi se gradile z inozemskim posojilom in producirale električno energijo za izvoz, hkrati pa je pristal za nadaljnje idejne študije, toda ne le s tehničnega gledišča, marveč v vseh smereh. Hkrati pa naj bi se pospešila študijsko-raziskovalna dela za ostale akumulacijske centrale v Sloveniji. Spričo zadnjega pomanjkanja električne energije je bilo v februarju posvetovalje Elektrotehniškega društva Slove-

nije, ki se je spet zavzelo za gradnjo bohinijske hidrocentrale. Izvršni svet je obvestil društvo kakor tudi organe elektroenergetskega sistema, naj ne nadaljujejo projektiranja te hidrocentrale.

Vprašanje bohinijske centrale ni aktualno, kdaj pozneje pa naj se razišče s splošno gospodarskega gledišča. Z dosedanjimi študiji pa se je stvar toliko razčistila, da bohinijske rešitve ni bilo treba sprejeti v družbeni plan in da se prično dela za drugo akumulacijsko centralo. V ostalem pa naj bi, če se vprašanje bohinijske hidrocentrale znova postavi, o njem odločila Ljudska skupščina.

Ljudska skupščina je na predlog Izvršnega sveta sprejela tudi odloka o ustanovitvi Kmetijske zbornice in o nagradah poslancem.

Nazadnje je izvolila za sodnike vrhovnega sodišča Staneta Hribarja, Jožeta Baričevića, Henrika Kužnika in Ivana Baleta.

Ker je tudi tajnik Ljudske skupščine Albert Jakopič zaradi dela v SZDL in v klubu ljudskih poslancev podal ostavko, je bil dr. Miha Potočnik izvoljen za novega tajnika Ljudske skupščine. b. ž.

DA BOMO V CELOTI IZPOLNILI DRUŽBENI PLAN IN PRORAČUN MORAMO povečati storilnost v gospodarstvu dvigniti kakovost izdelkov in zmanjšati število obratnih nezdov

Ljubljana, 26. marca
 Tudi Zbor proizvajalcev Ljudske skupščine LRS je včeraj nadaljeval ločeno sejo. Predsednik Zbora, tov. Mavricij Borec, je najprej prečital amandma Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS k predlogu družbenega plana, ki naj pooblasti izvršni svet, da lahko iz republiških investicijskih skladov odvoji določen znesek, največ do 400 milijonov din, za gradnjo cest (Trojane in Logatec-Planina).

Sledila je načelna razprava o predlogu družbenega plana. Poslanec Adolf Tavčar je dejal, da kaže vsaj nekatera državna podjetja zaradi njihove pomanjkljive dograditve smatrati začasno kot ustanove ali šolska posvetila, ki imajo bolj pospeševalni kot proizvodni značaj. Glede ukrepov za zaščito gozdov pa je dejal, da zaradi omejene sečnje ne bi smelo trpeti obnovljanje oziroma vzdrževanje stavb na kmečkih gospodarstvih.

Zbor proizvajalcev je nato začel razpravo o predlogu družbenega plana v podrobnostih. Med razpravo o elektrogospodarstvu je poslanec ing. Boris Pipan dejal, naj bi se skupno poročilo gospodarskih odborov dopolnilo s priporočilom za pravočasno izpolnitev naročil v tovarnah strojev, ki so potrebni za pravočasno dograditev predvidene akumulacijske hidrocentrale v Sloveniji. V zvezi z razpravo poslanca ing. Milana Mejaka o problemih nafte proizvodnje, je Zbor sklenil, da bo njegov gospodarski odbor to vprašanje obravnaval kompleksno na eni svoji seji. Med razpravo o črni metalurgiji je poslanec Stefan Pavšič opozoril, da nekateri železarni ne dobavljajo

pravočasno materiala kovinski industriji, kar povzroča večkrat hude motnje. O problemih barvne metalurgije je govorilo več ljudskih poslancev. Stane Blajak je dejal, da so očitki na račun Kidričevega le delno utemeljeni, tov. Zoran Polič pa je odgovoril, da gre za očitke subjektivnih napak. Vodstvo podjetja lani ni pravočasno odpevala kreditov, čeprav je moralo vedeti, da jih ne bo moglo izkoristiti, letos pa ni pravočasno izdelalo tehničnih elaboratov, ki so bili potrebni pri zveznem natečaju za investicijske kredite. Poslanec Stefan Pavšič je med drugim zahteval, da je treba pri dodeljevanju kreditov upoštevati prvenstveno podjetja, ki bi z razmeroma majhnimi sredstvi lahko bistveno povečala svojo proizvodnjo. Poslanec Zoran Polič je odgovoril, da to upošteva že nov kreditni sistem, kjer pridejo najprej v poštev podjetja, ki lahko ponudijo najvišje obresti, ker so najbolj rentabilna. V razpravi o kmetijstvu je poslanec Pavel Korošec opozoril, da imajo posamezna državna posvetila velike izdatke za amortizacijo nekaterih stavb, ki so bila pred desetletji zidana za večje zemljiške komplekse in jih zdaj posestva ne morejo v celoti uporabljati.

Zbor je nato razpravljajl in sklepal še o predlogu proračuna LRS za letošnje leto. Na pismeno vlogo poslancev iz novomeškega, murskosoboškega in ljutomerskega okraja, da dotacije, ki jih predvideva predlog plana, tem okrajem ne bodo zadoščale, je predstavnik Izvršnega sveta Zoran Polič odgovoril, da za zdaj ni novih momentov, ki bi utemeljevali potrebo, da se spremenijo postavke v predlogu plana. Na amandma poslanca Pavla Korošca, po katerem naj bi Zbor proizvajalcev pristal na 40 milijonov din dotacije murskosoboškemu okraju iz republiške rezerve, je tov. Zoran Polič dejal tudi to, da že sedanja republiška proračunska rezerva ni normalno visoka. Po tej razpravi je Zbor proizvajalcev v celoti izglasoval tudi predlog Zakona o proračunu LRS za letošnje leto.

Ljubljana, 26. marca
 V okviru ločenega zasedanja obeh skupščinskih zborov, ki poteka že drugi dan, je Zbor proizvajalcev danes dopoldne med drugim sprejel predloge zakona o dodatnem proračunu za leto 1953, zakona o zaključnem računu za leto 1952, zakona o skladih za urejanje voda in zakona o skladih za obnovo, gojitve ter varstvo gozdov. V zvezi s predlogom zakona o dodatnem proračunu za leto 1953 je predsednik tov. Borec naglasil, da pomeni razpravljanje o tem predlogu dejansko potrditev naših gospodarskih uspehov v preteklem letu, ki so bili tako pomembni med drugim tudi po zaslugi neposrednega upravljanja proizvajalcev. S tem zakonom, je dejal tov. Borec, prenašamo v tekoče proračunsko leto lani ustvarjene viške v višini 1 milijarde 499 milijonov din. Ti vi-

ški so nastali kljub temu, da je lani zaradi vpklica v vojsko nastala občutna vrzel na delovnih mestih v industriji. V zvezi s tem je tov. Borec opozoril na precejšen porast storilnosti prav v najbolj kritičnem mesecu oktobru in na občutno povečanje narodnega dohodka v industriji nasproti celoletnemu narodnemu dohodku v lanskem letu. Ko je govoril o bodočih nalogah v našem gospodarstvu, je naglasil, da bo treba povečati napore za čim smotnejše izkoriščanje mehanizacije in surovin, za dvig kvalitete izdelkov, zlasti pa stremeti za zmanjšanjem obratnih nezdov. Škoda, ki smo jo n. pr. utrpeli v letu 1952 zaradi nezdov te vrste, se je dvignila na preko šest milijard, če upoštevamo vse izdatke, ki so nastali z zdravljenjem, socialnimi datjavami itd.

V razpravi k predlogu zakona o dodatnem proračunu za leto 1953 so sodelovali še mnogi drugi poslanci, med njimi inž. Boris Pipan. Ta je pripomnil, da je pri vsikih iz lanskega leta treba upoštevati še nekatere druge prihranke, ki bodo obstoječo vsoto povečali na skupaj skoraj dve in pol milijardi dinarjev. To pa je poleg v proračunu predvidenih investicij precejšnija vsota, ki bo vsekakor mačno utrdila osnovo za nadaljnji razvoj našega gospodarstva.

Potem ko sta Odbora za gospodarstvo in gospodarske organizacije Zbora proizvajalcev produčila nekaj vlog in jih večidel odstopila v obravnavanje drugim pristojnim organom, je Zbor proizvajalcev zaključil sejo.

Ugodnosti za letni dopust prenehajo 31. marca
 Beograd, 25. marca (Tanjug). V državnem tajnistvu za narodno gospodarstvo FNRJ so danes sporočili, da bodo dosedanjí predpisi o ugodnostih za letni dopust prenehali veljati 31. marca. Goslinskiim podjetjem, v katerih so delavci in uslužbenci v prvem četrtletju preživeli letni dopust, bo priznana pravica do regresa v znesku 50 milijonov od 600 milijonov, kolikor je bilo prvotno določenih za regres.

Novi gradbeni stroji
 Podjetje »Djuro Djakovića v Slavnskem Brodu bo začelo v kratkem izdelovati majhne valjarje in bage, ki jih bodo lahko uporabljala naša gradbena podjetja. Bagri bodo lahko opravljali šest različnih opravil; hkrati jih bo moč uporabljati kot žerjave za prekladanje, kopanje in zabijanje stebrov. Tako nam takšnih gradbenih strojev ne bo več treba uvažati.

Nova tovarna keramike v Bosni
 Blizu Pojatnega grade moderno tovarno keramike. Gradbeni stroški bodo znašali približno tri milijarde. Obratovati naj bi začela že letos. Na leto bo izdelala kakih 5500 ton keramičnih izdelkov, predvsem predmetov sanitarne keramike, ploščice za ob-

logi in porcelanaste posode. Nova tovarna keramike v Bosni bo krila ne le domače potrebe, marveč bo nekaj svojih izdelkov tudi izvažala.

Seja upravnega odbora zunanjetrgovinske zbornice
 Beograd, 25. marca (Tanjug). Včeraj je bila seja upravnega odbora Zvezne zunanjetrgovinske zbornice. Na njej so obravnavali razna vprašanja izvoza ter sprejeli sklep o ustanovitvi sekcij in ostalih zborničnih služb.

Planarna seja Centralnega odbora ZB bo 30. marca
 Centralni odbor ZB Jugoslavije bo imel 30. marca v Beogradu planarno sejo, na kateri bo obravnaval vprašanje otrok padlih borec in žrtve fašističnega terorja, ureditve grobov padlih borec in nekatera organizacijska vprašanja. Planarna seja bo v poslopu Zveze komunistov Jugoslavije, začela pa so bo ob 10 dopoldne.

Tečaj zgodovine svetovne knjizevnosti za knjižničarje in knjigotržce
 Ljudska univerza v Ljubljani je uvrstila v program rednih tečajev tudi tečaj zgodovine svetovne knjizevnosti, ki ga obiskovalce knjizevnosti in mlajši knjižničarji. Tečaj, ki se vsi tedensko enkrat obiskuje, bo 30. luda, večletna knjizevnost. Ob koncu bodo tečajniki polnali izpito.

Berite in naročajte »Ljudsko pravico-Borbo«
 Zen Jakob

Okrajna konferenca ZKS Šoštanj in neodgovorno poročanje

V »Ljudski pravici-Borbi« je bil dne 15. marca 1954 objavljen članek pod naslovom »Komunisti prenalajo delajo v množičnih organizacijah«. V tem članku je obravnavana vsebina okrajne konferenca ZKS Šoštanj na skrajno vulgaren način, na način, ki kompromitira samo konferenco, v članku ni prikazana obravnavna problemov, kot je dejansko bila, temveč so nanižani samo neki drobci iz diskusije, to pa tako, da tisti, ki ni bil prisoten na konferenci, dobi o njej lahko samo sledečo sliko: »Da je udeležba komunistov pri delu v množičnih organizacijah slaba, da vse zadržuje spekulirajo z lesom, zamernarajo pa ostalo, da se komunisti ideološko ne vzgajajo, da nekateri reakcionarni učitelji v osnovni šoli Šoštanj zabavljajo čez družbeno ureditev pri nas in se posmehujejo ZKS in SZDL, da je mladinu nemoralna in kriminalna ter da je treba žene aktivizirati v SZDL, ko bo pa to opravljeno, potem se bodo po njih ravnale mladinke, ki v tem okraju zabajajo na slaba pota.«

Tako pojmovanje demokracije, kot ga ima pisec omenjenega članka, presega vse meje. Ne razumem, kako si predzne potvarjati obravnavanje na tej konferenci do take mere, kar povzroča s tem ogroženje tako komunistov, kot učiteljsva na osnovni šoli Šoštanj, mladine in zadržnikov, ki so, v kolikor niso bili prisotni na konferenci, informirani o njej samo s tem vulgarnim člankom.

Konferenca je ocenila vlogo komunistov od zadnje konferenca do danes, izhodišče za obravnavo je bil duh VI. kongresa in opozorilo plenuma CK ZKJ na negativne pojave v organizacijah. Ugotovljena je bil precejšen napredek od kongresa dalje. Iz ZKS je bilo izločena precej članstva, ki ni imelo pogojev, da je v Zvezi komunistov, v kateri ni mesta za tiste, ki ne morejo ali niso pripravljene v prvih vrstah boriti se za gospodarski, kulturni in vsestranski napredek delovnih ljudi ter biti prvi pri odstranjevanju vseh ovir in predsodkov, ki nas motijo pri oblikovanju novih družbenih odnosov. Ocenjeno je bilo, da je v našem družbenem življenju, »ako v delavskem upravljanju, kot na drugih področjih, predvsem pojavi, proti katerim se ne borimo v dovoljni meri. Precej je bilo govora o mladini, kjer se je poudarilo, da ni dovolj pridigarstvo, kakšna naj bo mladina, temveč je treba, da komunisti in Socialistična zveza večjo skrb posvetijo ravno mladini. Treba jo je mnogo bolj pritegniti k obravnavanju in so-

delovanju, tako v delavske svete, kot v druge organe upravljanja, posebno v ljudskih odborih in zadržničnih odborih se pogreša sodelovanje od strani mlajših ljudi, ne samo mladine, ki po letih formalno še spada v mladinsko organizacijo. Ker je nekaj primerov, da se mladi ljudje zgubijo, predvsem v primerih, kjer stari planjučijejo in prepustejo otroke čisto tudi brez življenjskih potrebščin, je treba do teh vprašanj imeti drugačen odnos, ne pa tak, kot je bilo v nekaterih primerih — namesto, da se poizkuša te ljudi spraviti na pravo pot, se jim ne da možnosti poštenega življenja, tako čisto popolnoma prepuščajo. Poudarjena je bila potreba po ustanovitvi Društve prijateljev mladine in pomen le-tih.

Mislim, da če se vzame iz te plati, potem ne bi mogel člankar napisati o mladinkah, ki v tem okraju sedaj precej zabajajo na slabo pot, ter o ženah, ki naj se aktivizirajo v Soe. zvezi, ko bo pa to napravljeno, jim bodo pa sledile mladinke.

Kar se tiče vloge kulturno prosvetnih delavcev, je tov. Marolt v diskusiji iznesel, da je aktivnost učiteljsva na vseh popriščih javnega življenja zelo napredovala, ostro je obsodil posploševanje pri ocenjevanju učiteljsva zaradi nekoga primera, ki ne služi za zgled, ker s tem jemlje voljo do dela vsem, ki se po svojih močeh trudijo sprepevati čim večji delež pri naših skupnih naporih. Le kje je dopisnik silnil, da se je govorilo tisto, kar je napisal, in da se to nanaša na učiteljsvo osnovne šole Šoštanj.

Proti koncu razprave je tov. Vida Tomšič, org. sekretar CK ZKS, opozorila na nekatere stvari, predvsem pa na to, da je vsa naša borba zato, da si ustvarijo delovni ljudje boljše pogoje življenja. Komunisti, prostovoljno združeni v svrži organizaciji, naj s svojim zgledom in žrtvami največ doprinejajo v boju vseh delovnih ljudi, da se ekonomsko dvignemo in ustvarimo tak družbeni red, kjer ne bo izkoriščanja človeka po človeku, ter da delovni ljudje enakopravno sodelujejo pri odločanju o uporabi sadov svojega dela. Poudarila je, da nas čakajo v tej borbi še velike naloge, ker nimamo še tistega, kar hočemo. Stvar komunistov pa je, da ta proces, katerega nosilec je delavski razred, pospešujejo ter s svojim zgledom in tudi pripravljenostjo na žrtve v tej borbi največ doprinašajo ter se bore proti vsem antisocialističnim pojavom v družbi, še posebej pa seveda v svojih vrstah.

V celoti vzeto, je bila okrajna konferenca odraz napredka okraja, po drugi strani je pa v jasni luči pokazala na škodljive pojave, proti katerim se je treba še odločneje boriti, kar ni v interesu same komunistov, temveč vseh delovnih ljudi našega okraja.

DNEVNA KRONIKA

Ugodnosti za letni dopust prenehajo 31. marca
 Beograd, 25. marca (Tanjug). V državnem tajnistvu za narodno gospodarstvo FNRJ so danes sporočili, da bodo dosedanjí predpisi o ugodnostih za letni dopust prenehali veljati 31. marca. Goslinskiim podjetjem, v katerih so delavci in uslužbenci v prvem četrtletju preživeli letni dopust, bo priznana pravica do regresa v znesku 50 milijonov od 600 milijonov, kolikor je bilo prvotno določenih za regres.

Novi gradbeni stroji
 Podjetje »Djuro Djakovića v Slavnskem Brodu bo začelo v kratkem izdelovati majhne valjarje in bage, ki jih bodo lahko uporabljala naša gradbena podjetja. Bagri bodo lahko opravljali šest različnih opravil; hkrati jih bo moč uporabljati kot žerjave za prekladanje, kopanje in zabijanje stebrov. Tako nam takšnih gradbenih strojev ne bo več treba uvažati.

Nova tovarna keramike v Bosni
 Blizu Pojatnega grade moderno tovarno keramike. Gradbeni stroški bodo znašali približno tri milijarde. Obratovati naj bi začela že letos. Na leto bo izdelala kakih 5500 ton keramičnih izdelkov, predvsem predmetov sanitarne keramike, ploščice za ob-

logi in porcelanaste posode. Nova tovarna keramike v Bosni bo krila ne le domače potrebe, marveč bo nekaj svojih izdelkov tudi izvažala.

Seja upravnega odbora zunanjetrgovinske zbornice
 Beograd, 25. marca (Tanjug). Včeraj je bila seja upravnega odbora Zvezne zunanjetrgovinske zbornice. Na njej so obravnavali razna vprašanja izvoza ter sprejeli sklep o ustanovitvi sekcij in ostalih zborničnih služb.

Planarna seja Centralnega odbora ZB bo 30. marca
 Centralni odbor ZB Jugoslavije bo imel 30. marca v Beogradu planarno sejo, na kateri bo obravnaval vprašanje otrok padlih borec in žrtve fašističnega terorja, ureditve grobov padlih borec in nekatera organizacijska vprašanja. Planarna seja bo v poslopu Zveze komunistov Jugoslavije, začela pa so bo ob 10 dopoldne.

Tečaj zgodovine svetovne knjizevnosti za knjižničarje in knjigotržce
 Ljudska univerza v Ljubljani je uvrstila v program rednih tečajev tudi tečaj zgodovine svetovne knjizevnosti, ki ga obiskovalce knjizevnosti in mlajši knjižničarji. Tečaj, ki se vsi tedensko enkrat obiskuje, bo 30. luda, večletna knjizevnost. Ob koncu bodo tečajniki polnali izpito.

Berite in naročajte »Ljudsko pravico-Borbo«
 Zen Jakob

KOMENTARJI FRANCOŠKEGA TISKA

Adenauerjevo pot v Grčijo in Turčijo

v Parizu previdno presoja

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 26. marca

V Parizu Adenauerjeva potovanja v Grčijo in Turčijo še niso ne uradno ne neuradno komentirali. Molk pariškega tiska in izmikanje na pol uradnih komentarjev, da bi o tem kaj povedali, pa dokazuje, če ne očitnega nezadovoljstva Pariza spriču izleta nemškega kanclerja, pa vsaj nezaupanje.

Mnogi vidijo v potovanju nemškega kanclerja, ki je, kakor poudarjajo v Atenah, Ankari in Bonnu kurtoaznega značaja, nekakšne skrivnostne cilje. Manjka pa elementi, ki bi dopuščali zidanje vsaj krhke stavbe, katere temelji so edino francoska nezupljivost nasproti partnerju Francije v evropski obrambni skupnosti, katere bodočnost pa je še zmeraj tako negotova. Treba pa je poudariti, da v uradnih krogih se ni moč opaziti ničesar, razen rezerviranosti in vznemirjenosti. Toda »protievropska opozicija« — manj rezervirana in pripravljena opozoriti na »protifrancoške značaj Adenauerjeve misije.

TRZASKA KRONIKA

INFORMBIROJEVSKI IN DEMOKRŠČANSKI SINDIKATI SE SPORAZUMEVAJO Z DELODAJALCI O ODPUSTITVI 1500 DELAVCEV

Poziv vodstva Razrednih sindikatov

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, 26. marca. Tržaški delavci so zelo ogorčeni spriču sporazuma, ki so ga te dni podpisali zastopniki informbirojevskega Vidaličevega sindikalnega vodstva kovinskih delavcev, po katerem sindikat privoli, da uprava Združenih jadranskih ladjedelnic v Trstu odpusti 1500 delavcev oborni letarni odškodnini. Ta sporazum, ki ga je kasneje potrdilo tudi demokrščansko vodstvo Delavske zbornice, so sklenili brez vednosti ladjedelniških delavcev in proti njihovi volji. Spriču neugodnega položaja je bilo informbirojevsko vodstvo enotnih sindikatov prisiljeno, da tudi samo obsoja ta sporazum, pozivajoč delavce, naj organizirajo referendum in povedo svoje mnenje in zahteve. Nezadovoljnost delavcev pa se s tem ni zmanjšala.

Delavci čedalje manj zaupajo obema sindikalnim vodstvom — Enotnim sindikatom in Delavski zbornici. Delavci pravijo, da ne

zaupajo vodstvu, ki jih prepušča na milost in nemilost delodajalcem.

Obsojajoč izdajstvo delavskih koristi je vodstvo Razrednih sindikatov — tretje sindikalne organizacije v Trstu, pozvalo vse ladjedelniške delavce, ne glede na to, v katerem sindikatu so, naj zahtevajo sklicanje skupnega zboranja, na katerem bi izvoljenim zastopnikom delavcev naročili, naj obveste upravo Združenih jadranskih ladjedelnic, da ladjedelniški delavci odločno nasprotujejo sklenitvi sporazuma o njihovem odpustu.

M. Petrinč

KULTURNI STIKI S TUJINO

Beograd, 26. marca (Tanjug). Indijski veleposlanik v Jugoslaviji g. Dinaj Randjan Sen, ki ima svoj stalni sedež v Rimu, je včeraj obiskal predsednika Komisije za kulturne stike s tujino Marka

pisati elastičnosti nemške industrije in trgovine, ki lahko kupcem ponudi boljše plačilne pogoje in hitrejšo dobavo blaga.

Takšen razvoj, zaključuje časnik, nedvomno in zanesljivo vodi k ponovni osvojitvi trga v Grčiji in Turčiji, kakor je bilo pred vojno.

Da bi svojo trditve podprl, časnik »odkriva tudi prave razloge te gospodarske izmenjave. Velika Britanija, obrnjena k svojemu kolonialnemu trgu in Commonwealthu, ni zainteresirana na pridelih in izdelkih, ki jih te države izvažajo. Grški tobak, najvažnejši izvozni predmet te države, pa Nemčija rada vključuje v svoj izvozni seznam. Na drugi strani lahko Nemčija tem izdelkom, ki jim primanjkuje deviz, ponudi tudi boljše plačilne pogoje in dolgoročneje kredite. Česar Velika Britanija ne more storiti. Te momente, ki močno vplivajo na nemško trgovinsko izmenjavo z balkanskimi državami, jemlje časnik za dokaz, da Nemčija znova prodira proti Vzhodu. K temu naj bi po mnenju francoškega časnika pripomoglo tudi potovanje nemškega kanclerja.

B. Pešič

Adenauer v Rimu

Rim, 26. marca. (AFP) Danes je prispel z letalom v Rim zahodnonemški kancler Adenauer. Na letališču je novinarjem izjavil, da je zelo zadovoljen s svojim obiskom v Grčiji in Turčiji, in izrazil prepričanje, da bodo razgovori, ki jih je ob tej priložnosti imel, koristili vsem zainteresiranim državam.

O sovjetskem poročilu glede vzpostavitve suverenosti Vzhodne Nemčije je Adenauer dejal, da je »dobro znano, kaj pomeni svoboda v satelitski državi«.

PRVA AKCIJA EVROPSKE VOJSKE

— Gospodje, zberite pogum, prebiti se bo treba skozi — parlament...

(Karikatura: Milan Maver)

Primer živke Djurović

ki ji je newyorško sodišče odvzelo dvoje otrok

New York, 26. marca (Tanjug). Jugoslovanska državljanka Zivka Djurović, ki ji je newyorško sodišče odvzelo dvoje otrok, je včeraj odpotovala v Beograd. Sodnik Vrhovnega newyorškega sodišča Corcoran je v obrazložitvi sklepa napisal, da lahko dobi Zivka Djurović svoja otroka edinole, če bo zaprosila za azil v ZDA.

Zadeva se je začela v začetku januarja, ko so prišli Djurovićevo in njena mladoletna sinova, ki so že bili na jugoslovanski ladji »Romanija« na poti v Jugoslavijo.

Zasedanje Evropske ekonomske komisije zaključeno

Zeneva, 26. marca. (AFP) Sinoči je bilo v Zenevi zaključeno zasedanje Evropske gospodarske komisije OZN. Delegati so soglasno sprejeli poročila, ki jih bodo predložili naslednjemu zasedanju Gospodarskega svetovnega sveta OZN. Pri delu Evropske gospodarske komisije so sodelovali predstavniki vseh evropskih držav, razen Španije.

Otvoritev novega železniškega mostu na Koroškem

Celovec, 26. marca. (Tanjug) Ob otvoritvi novega železniškega mostu preko Drave na Koroškem je namestnik železnice poglavarja g. Krasnig poudaril pomen ekonomskih stikov med Jugoslavijo in Avstrijo ter se zavezal za sodelovanje obeh narodov, ki živita v pokrajini. Govorec na slovesnosti, katere se je udeležil tajnik jugoslovanskega Urada za zvezo v Celovcu in mnoge avstrijske osebnosti, je g. Krasnig izjavil, da mora prebivalstvo Koroške graditi tudi mostove prijateljstva med obema državama.

Novi most bo omogočil mnogo intenzivnejši tovorni promet na progji Maribor—Celovec.

Zivka Djurović se je prek svojega advokata pritožila proti razsodbi, ki jo bodo revidirali pred prizivnim sodiščem v New Yorku sredi aprila. Djurovićeva se je odločila, da bo odpotovala v Beograd, kjer bo zaprosila jugoslovanske oblasti in ljudskega poslancu svojega volilnega okraja, naj posredujejo pri ameriških oblasteh, da bi razveljavile sklep, ki ji je odvzel njena otroka.

»Če lahko dobim svoja otroka edino pod pogojem, da zaprosim za azil v ZDA,« je dejala pred odhodom z newyorškega letališča, »potem to pomeni, da so mi otroka prisilno in nezakonito odvzeli.«

Stirletni Srdjan in šestletni Goran Djurović sta po razsodbi pripadla očetu, ki je zapustil družino zaradi neke Američanke, čeprav je pred sodiščem skušal to svoje dejanje podpreti z nekakimi »političnimi motivi«.

Zivka Djurović bo prispela v Beograd jutri popoldne.

Burmanski zunanji minister bo jutri prispel v Beograd

V Jugoslaviji so z velikim zadovoljstvom sprejeli vest o obisku burmanskega zunanjega ministra g. Sao Kun Hkioa. Splošno sodijo, da bo ta obisk visokega in uglednega državnika, čeprav je zaseben, okrepil prijateljske stike med Burmansko unijo in Jugoslavijo.

Sao Kun Hkio je po rodu iz plemiške in vladarske družine. Rodil se je leta 1912 in se šolal v Angliji. Po smrti svojega očeta leta 1936 je upravljal kneževino Mongmit. Maja 1947 je bil izvoljen v ustavodajno skupščino, istega leta pa je bil imenovan za svetnika za obmejne kraje pri guvernerju Burme.

Sao Kun Hkio je l. 1947 zastopal Burmo najprej v vojaški misiji, zatem pa v finančni, ki sta se v Londonu pogajali o anglo-burmanski pogodbi. Sao Kun Hkio je zastopal svojo državo tudi na nekaterih azijskih konferencah.

DANES PO SVETU

PODPORA MOSKVI

Poljska in madžarska vlada sta izjavili, da se strinjata s predlogom Molotovova o sklenitvi splošne evropske pogodbe o kolektivni varnosti. Vse kaže, da bodo do začetka ženevske konference tudi ostale vzhodnoevropske vlade objavile podobna sporočila. Vzporedno s temi uradnimi izjavami narašča v Vzhodni Evropi propagandna dejavnost za sovjetski naer o varnosti.

Ni dvoma, da bi bil trden evropski sistem varnosti in medsebojnih poroštev zelo dragocen prispevek k okrepitvi mira na svetu. Seveda če bi slonel na sporazumevanju popolnoma enakopravnih in neodvisnih partnerjev. Toda predlog Molotovova ni nudil poročila, da bi njegov sistem kolektivne varnosti slonel na teh najbližjih pogojih Eden izmed najbistvenjših momentov, ki vznjua dvome o vrednosti sovjetskega predloga, je izredni položaj SZ v vzhodni Evropi. Sovjetska nadvlada nad šestimi vzhodnoevropskimi državami je razen neurejenega nemškega in avstrijskega vprašanja velika ovira na poti k popuščanju napetosti na svetu.

Moskva se očitno zaveda, da je njen naer, ocenjen na svetu malone enočasno kot prvenstveno propagandno dejanje, usmerjeno na razbijanje evropske obrambne skupnosti, da je v njem mnogo pomanjkljivosti prav s propagandnega stališča, ker se je pojavil po negativnem stališču Molotovova v nemškem in avstrijskem vprašanju. Izjave vzhodnoevropskih vladi, ki zlasti poudarjajo enakopravnost vseh članic predlaganega sistema varnosti in izključitev aliehrne nadvlade ene države, kakor tudi nevarnost pred možnostjo nove priključitve Avstrije, naj bi nevtralizirale dvome o naerju Molotovova in zlasti omilile mučen vtis, ki ga je napravil sklep sovjetske vlade, da bodo njene čete še ostale v Avstriji.

Da bi opravičila vojaško okupacijo Vzhodne Evrope, se Moskva sklicuje na nevarnost pred oživitvijo nemškega militarizma. To je njeno glavno propagandno orozje. Razeza tega pa dejstvo, da nemškega in avstrijskega vprašanja niso uredili in da se je znlo za nedolžen čas podaljšalo bivanje sovjetskih čet v teh dveh deželah, ni napravilo najboljše učine. Te izjave torej niso namenjene zgolj tujini, marveč so prilagojene tudi domači uporabi.

A. Altman

Shlepi v Kairu

Pred nekaj več kot enim mesecem so prišla do vidnega izraza kriza in nesoglasja med ljudmi, ki imajo sedaj v Egiptu vodilno vlogo. Iz dneva v dan so prihajale vesti o dogodkih in sklepih, ki so presenečali in so bili pogostokrat nasprotujoči drug drugemu. Pred dvema dnevoma je Kairo sporočil novo iznenađenje — revolucionarni svet bo razpuščen 23. julija. Po komentarju kairskega radia pomeni ta sklep »prenehanje revolucije in vrnitev k demokratskemu življenju«.

Ne moremo natanko vedeti, kaj vse se je dogajalo in kaj vse so govorili za zaprtimi vrati med sestankom revolucionarnega sveta, na katerem so sprejeli ta in ostale tako pomembne sklepe za notranje življenje te države — ohranilo razpuščenih strank in njihovo udeležbo na volitvah v ustavodajno skupščino, formiranje te skupščine na temelju splošnih in neposrednih volitev, popoln umik revolucionarnega sveta s politične pozornice itd.

Iz pisanja egiptovskega tiska in nekaterih izjav posameznih članov revolucionarnega sveta, pa vendar lahko razberemo nekateri čudni problemi notranjega političnega življenja v Egiptu. Znotraj revolucionarnega sveta so se razkrivale že od njegove ustanovitve različne težnje. Deljena mnenja, kako naj bi uredili posamezna vprašanja, niso vselej prišla med javnost, vendar so se sama od sebe razkrivala ob pogostih tavanjih in spremembah sklepov oziroma odlaganju dokončnih sklepov. To zlasti kažejo znani dogodki ob Naghbovi ostavki konca februarja.

Mnogi opazovalci menijo, da novi sklepi pomenijo zmago stališča generala Nagiba, saj — dozdnevno — polkovnik Naser in mnogi častniki revolucionarnega sveta sodijo, da bi bilo prenehanje vzpostavitve politično parlamentarno življenje v državi in da mora vojaško gibanje še zmeraj izvajati nadzorstvo, dokler ne bo notranje življenje urejeno.

M. Bratič

Z VSEH STRANI SVETA

EGIPT

Odstop ministrov

Kairo (Reuter). Egiptovski tisk poroča, da so civilni ministri sedanjega egiptovske vlade formalno odstopili, da bi omogočili sestavo »nevtrelne vlade«, ki ji bo predsedoval predsednik državnega sveta dr. Abdel Bazak Sahnuri. Le-ta bo opravičala posloje parlamentarnih volitev.

Politične pripornike izpuščajo na prostost

Kairo (AFP). Včeraj so izpustili 200 članov organizacije »Muslimanski bratje«, med njimi tudi glavnega voditelja te organizacije El Hodeidija. Izpustili so tudi bivšega predsednika egiptovske socialistične stranke. Egiptovski uradni krogi napovedujejo, da bodo kmalu izpustili tudi poslednje politične pripornike.

Revolucionarni svet je sklenil izpustiti tudi bivšega člana revolucionarnega sveta in enega izmed treh regentov, ki jih je svet odredil po abdikaciji kralja Faruka. Rahada Mehano, ki so ga zaprli 1953, in obsojili zaradi protizdravne zarote.

Študentske demonstracije

Kairo (AFP). Študentje univerze Ibrahim iz Heliopolisa so včeraj demonstrirali proti podpolkovniku Gamalu Naserju in majorju Salahu Salemu. Policija je na demonstrante streljala in več študentov ranila.

PAKISTAN

Mohamed Ali odgovarja na napade opozicije

Karachi (AFP). Predsednik pakistanske vlade Mohamed Ali je odgovarjajoč na napade opozicije izjavil v parlamentu, da po vladnem mnenju ne pride v poštev, da bi dovolili tujim enotam bivanje na pakistanskem ozemlju, niti ne ustanovitve tujih letalskih oporišč v Pakistanu. Ali je pripomnil, da je ameriška vojska pomoč namenjena edinole utrditvi pakistanske obrambe in izboljšanju gospodarskega položaja v deželi.

ZDA

Lodge o ženevski konferenci

New York (USIS). Nečelnik ameriške delegacije pri OZN Cabot Lodge je izjavil, da lo bližnja ženevska konferenca zahodnim veleposlanom omogočila, da preverijo politiko in namere Sovjetske zveze in Kitajske v Aziji. Pripomnil je, da bodo SZ, Kitajska in Severna Koreja sodelovale na tej konferenci »kot države, odgovorne za vojno na Koreji«.

Henry Cabot Lodge

mere Sovjetske zveze in Kitajske v Aziji. Pripomnil je, da bodo SZ, Kitajska in Severna Koreja sodelovale na tej konferenci »kot države, odgovorne za vojno na Koreji«.

Eban obrazložil program izraelske vlade

Washington (AFP). Izraelski veleposlanik v Washingtonu in stalni delegat Izraela v OZN Aba Eban je obrazložil, ko je obiskal ameriškega zunanjega ministra Dullesa, program

svoje vlade, sestavljen iz petih točk, katerega cilj je ponovno vzpostaviti »delno stabilnost« na Srednjem vzhodu. Izrael predlaga, naj bi prenehali pošiljati orožje arabskim državam, nepristransko in ostro obsodijo zadnji napad v puščavi Negev in naj bi Varnostni svet OZN takoj začel revizijo bivšega sporazuma o primirju med Izraelom in Jordanijo.

VELIKA BRITANIJA

Churchill bo govoril o proizvodnji atomskih in vodikovih bomb

London (AFP). »Daily Mail« piše, da je Churchill pripravil sestati se z Malenkovom, Eisenhowerjem, Saint Laurentom in Lanielom in z njimi proučiti vprašanje atomske energije. Časnik pripominja, da bo Churchill prihajajoči teden v Spodnjem domu podal pomembno izjavo v tem oziru in da bo govoril o morebitni omejitvi proizvodnje atomskih in vodikovih bomb.

Edenova izjava

London (AFP). Britanski zunanji minister Eden je sinoči izjavil, da je edinole evropska obramba na skupnost sposobna zblizati Francijo in Nemčijo in jima omogočiti sodelovanje v skupnosti z ostalimi državami. Pripomnil je, češ kakaj ne bi Zahodni Nemčiji dovolili, da skupno z ostalimi evropskimi državami sodeluje pri obrambi zahodnega sveta, ko pa ima Vzhodna Nemčija že tanke in letala.

Tisk o eksploziji ameriške vodikove bombe

London (AFP). Londonski tisk posveča vrsto komentarjev eksploziji ameriške vodikove bombe na Marshallovih otokih. »Times« sodi da bodo nadaljnji poizkusi nepotrebni. Časnik vprašuje, ali ni napočil čas, da bi ponovno začeli obravnavati Churchillov predlog o kontroli atomske energije.

»Daily Telegraph« sodi, da lahko ta problem reši samo diplomacija. »Daily Herald« pa sodi, da je treba ustvariti mednarodne zakone tako za velike kot za majhne stvari in jih spoštovati.

IZRAEL

Nov incident

Tel Aviv (AFP). Včeraj je v bližini izraelskoegiptovske demarkacijske črte nastal nov incident med egiptovskimi in izraelskimi vojniki. Egiptovski vojniki so streljali na izraelsko patroljo. En izraelski vojak je bil ranjen, drugi pa je izginil.

SZ

»Pravda« o Dullesovih izjavah

Moskva — TASS sporoča, da je objavila moskovska »Pravda« uvodnik, posvečen novi vojaški politiki ZDA. Časnik poudarja v zvezi z Dullesovimi izjavami, da skuša le-ta ustvariti vzdušje »svoje historije«. Časnik meni da takšno Dullesovo stališče dokazuje, da skušajo ZDA preprečiti nadaljnje popuščanje napetosti med državami in preplati ameriške državljanke.

FRANCIJA

Pismo Schumanu

Pariz (Tanjug). Konfederalni biro sindikata »Force Ouvriere« je poslal državnemu tajniku v zunanjem ministertvu Mauriceu Schumanu pismo, v katerem poudarja, da je večerajna stavka v Tunisu posledica težavnega socialnega položaja. Položaj delavskega razreda v Tunisu je domala nevdržan, ker žele delodajalci ohraniti svoje profite in ker oblasti skrbje samo za kapitaliste in francoske kolone.

Po dolini Neretve

R Metković, marca se pelješ ob razigranih brzicah Neretve, sam ne veš, kdaj se znajdeš v široki nizini. Namesto počini prostranstvo, namesto hrastovih gozdov smokve. Taista reka, ki se je prej ozka in vlgugasta deročje penila, teče zdaj mirna in široka, noseč velike jadrnice, oko pa ti počiva na mirni krajini, srečuje močvirja, traja, jezera, pa spet močvirja in vrbe na travnikih ob vodi. Le tu pa tu se močvirja ob naseljih, stisnjenih k vznožjem hribov, prepletena z ravnimi ozkimi parcelami, na vseh straneh obdanimi s prekopi, delom človeških rok, ob njih pa bujno raste sadno drevje. Tu vse rodi desetkratno. Korak za korakom so ljudje tu osvajali močvirja, z goli rokami in lopatami so kopali prekope, leta in leta so čakali, da se se nabrala plasti plodnega blata, polje pa so spet kopali in spet čakali, vozili blato na parcele, dokler se niso toliko dvignile, da so lahko na njih kaj posadili. In kolikor pomanjkanje rodovitne zemlje kaže, kako težavno in počasno je takšno delo, toliko bujnost in plodnost spremenjene zemlje dokazuje, kaj lahko napravijo človeške roke iz te sončne in rodovitne zemlje.

Mnogi rodovi so v dolini Neretve žilavo delali, preden so od 13.030 ha dotlej nerodovite zemlje 3000 ha vključili v poljedelstvo. Melioracija neretvanskih močvirij je bila dolga desetletja upanje kmetov tega področja. Kdo ve kdaj, že konec minulega stoletja, so začeli dunajski hidrotehničarji delati prve načrte. Leta so minevala, v teh vodah pa so se plodili roji komarjev, vtem ko so kmetje z goli rokami nadaljevali naporno delo, da so močvirja kos za kosom spreminjali v rodovito zemljo.

Ni zmeraj, povsod in vsakomur vidno tisto novo, ki se poraja v starem. Za Neretvance je to »novo« melioracija, umetno namakanje in izsuševanje. Neretvance ve, da je prišel čas, ko se bo življenje te doline zares preobrazilo. Ze prej so ljudje poznali velike možnosti in bodočnost doline Neretve, pa tudi težave, tu večje, kakor kjerkoli v naši državi. Svet je nizek, na mnogih krajih pod morsko gladino. Po Neretvi prodira morska voda daleč na celino, tako da je že 20 km od ustja v rečni vodi 35,5% slane, kadar je voda nizka. Zato ob tem delu Neretve kulturnih rastlin ne morejo gojiti, ker je voda preslana.

Prva melioracijska dela so se začela na 358 ha zemljišča na desnem bregu Neretve proti Opuzenu. Področje Luk je prva melioracijska površina, na kateri delovni ljudje zaradi značilnosti tal pridobivajo izkušnje, da bodo potem zajeli kakih 3000 ha na področju Vida, 4000 ha na področju Opuzen—Metković—Kuti, 3700 ha na levem bregu Neretve od Opuzena proti morju in 108 ha na desnem bregu od Ogotina do ustja. Tu bi lahko vključili v poljedelstvo blizu 8000 ha zdaj še nerodovite zemlje, skoraj trikrat več, kolikor je obdelujejo. Ostala površina bi odpadla na večja jezera, järke in prekope.

Zanimivo je, kako so se lotili melioracije. Sistem zaprtih kaset, iz katerih s črpalniki črpajo odvečno vodo, so tu kombinirali s plastmi blata in namakanjem.

Hkrati se z izsuševanjem nabirajo plasti plodnega blata in tla se dvigajo, meliorirajo pa tudi s soljo prepojeno zemljo.

Teško si je misliti, kakšna bo dolina Neretve, ko bodo ta dela končana. Nekoliko nam pokažejo njeno bodočo sliko vrvtvi, polni bujne zelenje. Tam najdeš tudi po 14 kg težke zeljne glave ali po poldrugi kilogram težke paradiznike. Tovarna za predelavo sadja in sočivja »Neretva« v Opuzenu pa ima premalo surovin in jih mora voziti od daleč, če hoče izkoristiti svojo zmogljivost.

Blizina velikega pristanišča Ploče, ki bo z normalnotirno železnico povezano s Sarajevom, bo še bolj pripomogla k zboljšanju položaja teh krajev. Velika vzorna kmetijska postaja v Lukah bo pokazala kmetom, katere kulture tu najbolje uspevajo in katere med njimi bodo najbolj rentabilne. »Arundo donax«, oplemeniten trs, izredno prikladen za proizvodnjo celuloze in nepri-merno boljši in cenejši od buko-

vega lesa, pa tudi mnoge druge industrijske rastline bodo v dolini Neretve dobro uspevale. Tu bodo lahko obnovili vinograde in pridelovali izenačene vrste grozdja. Potrebe turističnega Makarskega Primorja in industrializirane srednje Bosne že same po sebi kažejo, da bo tu zelo rentabilno tudi pridelovanje sočivja.

V Lukah, prvem melioracijskem področju, pa bodo v kratkem dogradili nasip, ki zapira 358 ha »blata«. Razen nasipa so zgradili tudi odtočni prekop, po katerem bo odvečna voda odtekala v Neretvo. Najtežavnejša dela v zvezi s črpalno postajo so končana, kmalu bo zgrajen tudi glavni odtočni prekop. Elektrifikacija bo kmalu končana in v kratkem pričakujejo naprave za črpalno postajo. To pomeni, da bodo letos končana dela v okviru prvega projekta in da bo v prihodnjih letih v glavnem že jasna slika bodoče, v poljedelstvu vključene doline Neretve.

J. Vuković

U Kočevju gradijo prvi pnevmatski mlin v Jugoslaviji

Zagotovljen je kredit 350 milijonov dina rjev, naročeni so stroji, gradbena dela pa se bodo začela sredi prihodnjega meseca

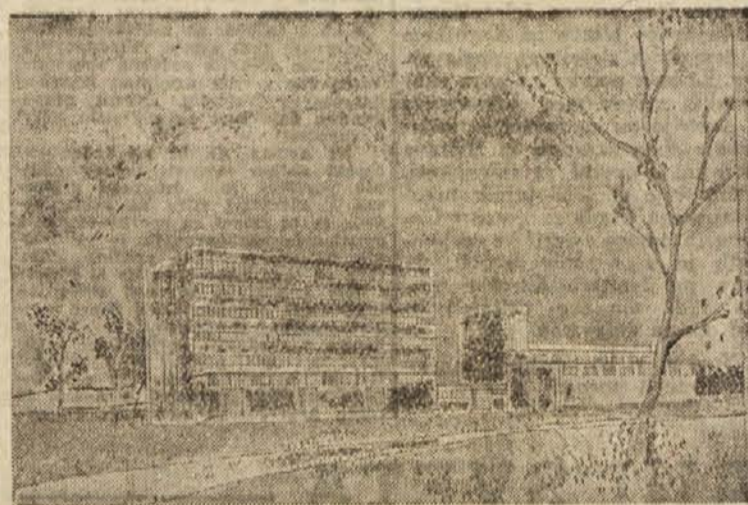
Znano je, da so mlinci v Sloveniji zelo zastareli in iztrošeni, razen tega pa niti v Sloveniji niti v ostali državi nimamo še nobenega sodobno urejenega avtomatiziranega pnevmatskega mlinarstva, kakršne sedaj grade v drugih državah. Če upoštevamo, da je zmogljivost vseh mlinov v Sloveniji zdaleč premajhna za potrebe naše republike in moramo velik del moka uvažati iz mlinov v ostalih republikah, tedaj je na dlani, da so nam sodobno urejeni mlinci nujno potrebni. Tako je bilo na nedavnem natečaju za investicijska posojila odobrenih med drugim 350 milijonov din za velik pnevmatski mlin v Kočevju.

Za gradnjo tega mlinarstva je že vse pripravljeno: izdelani so načrti, naročeni stroji, sklenjena pogodba s podjetjem »Gradiš«, v Kočevju pa je pripravljeno stavišče, ker bodo sredi prihodnjega meseca začeli gradbena dela. Podjetje »Gradiš« se je v pogodbiavezalo, da bo veliko mlinarstvo v surovem stanju zgradilo v petih mesecih, tako da bo močeno stavbo še letos docela dograditi in opremiti.

ZAKAJ V KOČEVJU!

Kočevski mlin bo ne samo prvi sodobni pnevmatski mlin v naši državi, marveč tudi največji med vsemi slovenskimi mlinci. Dnevno bo lahko predelal 6 vagonov, namreč 60 ton

žita in 10 ton koruze. Da smo se odločili za Kočevje, ni razlog samo v tem, da je treba podpreti razvoj gospodarstva Dolenjske. V Kočevju že imamo velik žitni silos in bo novi mlin neposredno naslonjen na ta silos. Odločimo pa je to, da vse kočevsko področje zdaj razen majhnega mlinarstva s mesečno zmogljivostjo treh vagonov, nima drugih mlinov, seveda, če ne upoštevamo kmečkih potočnih mlinov. Novi mlin bo okrog 60% izdelane moke oddajal za potrebe kočevskega področja, ostala moka pa bo namenjena potrebam širšemu okolju do hrvaške meje in vzhodnega dela Notranjske. Kočevsko področje pa ima tudi velike potrebe po otroh glede na razvoj živinore-

Perspektivna slika bodočega velikega pnevmatskega mlinarstva v Kočevju, naslonjenega na obstoječi silos, ki ga vidimo na desni. (Po načrtih projektivnega podjetja »Slovenija-projekt«, biro inž. Didak)

Drugi agregat Vuzenice že poskusno obratuje

S tem se bo letna proizvodnja Vuzenice povečala od 130 na 200 milijonov kWh

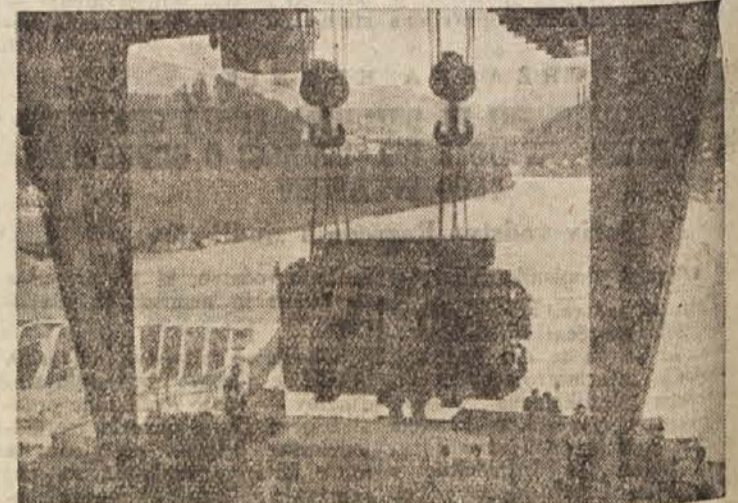
Glede na dovršitev velike tovarne aluminija v Kidričevem, ki bo potrebovala velikanske količine električne energije, je bilo treba lani zelo pospešiti dograditev novih hidroelektričnih kapacitet. Tako je začela v juliju obratovati hidroelektrarna Medvode s prvim agregatom (8.500 kW), septembra je bil vključen v proizvodnjo drugi agregat na Mariborskem otoku (17.000 kW) in konec leta prvi agregat četrte dravske hidroelektrarne Vuzenice (17.000 kW). Te dni pa so monterji Hidromontaže končali montažo drugega agregata v Vuzenici.

Turbina, ki so jo izdelali v Litostroju, in generator iz tovarne Rade Končar, sta se v sredo zvečer prvič zavrtela za poskusno obratovanje. Ta drugi agregat, ki ima enako zmogljivost kakor prvi, namreč 17.000 kilovatov, bo po končani preizkušnji začel redno obratovati v drugi polovici prihodnjega meseca, s čimer se bo skupna letna proizvodnja elek-

trarne Vuzenice povečala od sedanjih 130 na 200 milijonov kilovatnih ur. Z obema agregatoma hkrati bo seveda elektrarna lahko obratovala le tedaj, kadar bo na Dravi dovolj vode, to pa bo povprečno osem mesecev na leto. Da bo imela voda boljši dotok do

kilovatov in Mariborski otok 34.000 kW. Instalirana moč dravskih hidroelektrarn pa se bo še povečala s postavitvijo tretjih agregatov v Dravogradu, Vuzenici in na Mariborskem otoku in z dograditvijo pete hidroelektrarne v Vuhredu.

Celotna instalirana moč vseh javnih hidroelektrarn v Sloveniji pa se je s postavitvijo navedenih štirih agregatov od srede lanskega leta povečala od 136.000 na 195.000 kilovatov. Seveda pa se proizvodnja električne energije ne bo mogla razširiti v enakem obsegu, ker je z novimi objekti povečana zmogljivost v glavnem le v polletni dobi, ko je zlasti na Dravi dovolj vode, manj pa v zimskem času. Tako bomo letos imeli morda poleti še preveč energije, po-

Spušcanje generatorja v turbinski steber

druga turbinskega stebra vuzenice elektrarne, zdaj rušijo v vodi pred stebrom začasno betonsko pregrado, ki je bila potrebna med gradnjo.

DRAVSKI SISTEM HIDRO-ELEKTRARN IMA ZDAJ INSTALIRANO MOČ 118.000 KILOVATOV

S postavitvijo drugega agregata v Vuzenici je dravski sistem hidroelektrarn, ki je že zdaj po instalirani moči najmočnejši v Jugoslaviji, dosegel instalirano moč 118.000 kilovatov, ki se tako razdeli na štiri zgrajene hidroelektrarne: Dravograd 15.000 kW, Vuzenica 34.000 kW, Fala 35.000

zimi pa je bo primanjkovalo, in to navzlic planiranemu zmanjšanju prodaje energije na Hrvaško od 222 milijonov kWh v lanskem letu na 120 milijonov kWh v letošnjem letu. Tako moramo zankrat računati s tem, da bo elektrarna tovarne aluminija v Kidričevem le poleti lahko obratovala z vso zmogljivostjo, ki ustreza 15.000 tonam aluminija na leto, pozimi pa bo morala ob nizki vodi na rekah ustaviti obratovanje. Vse to narekuje čimprejšnja dovršitev termoelektrarne Soštanj in hidroelektrarne Vuhred na Dravi, ki bosta predvidoma začeli obratovati konec prihodnjega leta.

je, ki je najvažnejša kmetijska panoga Kočevja. Doslej je moral vsi jugovzhodni del Slovenije dobivati moko iz ljubljanskega področja, zato bo kočevski mlin olajšal tudi prekrbo Ljubljane. Čeprav se bo zmogljivost slovenske mlinarske industrije z zgraditvijo kočevskega mlinarstva precej povečala, bomo še v precejšnji meri navezani na uvoz moka iz drugih republik. Na morebitni ugovor, da ima Kočevje edino prometno zvezo proti Ljubljani, je treba pripomniti, da je v perspektivi predvidena gradnja zvozne proge Kočevje—sušarška proga, s čimer bo velik del Slovenije dobil tudi najkrajšo zvezo z Reko.

PROIZVODNI PROCES BO DOCELA MEHANIZIRAN

Kočevski mlin bo opremljen z najmodernejšimi stroji in avtomatskimi strojnimi napravami, ki bodo omogočile, da bo ves proizvodni proces lahko vodil en sam človek z enega mesta in bo v sami proizvodnji potrebno za polovico manj ljudi, kakor v drugih mlincih. Razen tega to tehnološki proces mnogo hitrejši in ekonomičnejši in bo dal kvalitativno boljše moko. S pnevmatičnimi napravami bo zlasti poenostavljen transport v samem proizvodnem procesu. Po ceveh bo zračni tok prenašal vmesni in končni proizvod v posamezne naprave in silose. Približno dve tretjini potrebnih strojev bo dobavila domača industrija. Specialni stroji, ki jih doma ne moremo izdelati, pa so naročeni v inozemstvu. To so predvsem pnevmatične transportne naprave, trierji, luščilni stroji, pralni stroji za žito in visokofrekvenčni stroj, potreben pri samem mletju. Montažna dela pa bodo opravilo ekipe monterjev iz tovarne mlinarskih strojev v Domžalah pod vodstvom treh specialistov za pnevmatične mline iz inozemstva. Tako bodo naši monterji lahko spoznali montiranje takih naprav, kar bo važno za poznejša dela v drugih mlincih. Za uvoz potrebnih strojev je že sklenjena pogodba s podjetjem v Avstriji, in sicer pod ugodnimi pogoji na dvoletni kredit.

F. S.

Nogometni trener se je pečal z nedovoljeno trgovino

Pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani se je dan zagovarjal skupina Jeseničanov zaradi nepravilnosti v poslovanju likvidirane trgovine državnih posestev LRS. Med obtoženci je bil Aleksander Petrovič, nogometni trener iz Beograda, ki pa se je zagovarjal zaradi nedovoljene trgovine, s katero se je pečal, ko je kot nogometni trener služboval na Jesenicah.

Petrovič je prišel na Jesenice z ženo in otrokom septembra meseca 1951. leta, da bi treniral nogometne športne društva »Simon Gregorčič«. Za čeno športnega uspeha je uprava društva slobodila Petrovičev ugodne življenjske pogoje stanovanja, hrane in plačo 15.000 dinarjev. Kmalu po Petrovičevem prihodu na Jesenice pa se je izkazalo, da zanj ni bilo močeno dobiti stanovanja in je moral z družino stanovati v hotelu. Pritisnjen je zima. V jesenskem hotelu so bile sobe nezakurjene, tako da je zaradi tega Petrovičev otrok hudo zbolel. Moral se je preseliti v topel hotel Toplice na Bledu. Za 33 dni bi-

vanja v hotelu Toplice je znašal račun 22.731 dinarjev. Toda uprava društva »SG« ni imela niti toliko denarja, da bi Petroviču redno plačevala mesečne prejemke, 15.000 dinarjev. Zato so Petroviču funkcionarji društva svetovali, naj si poišče primeren postanski zaslužek. Direktor trgovine državnih posestev LRS in hkrati sekretar društva »Simon Gregorčič« je navezal stiko z Zelenarom, kjer je za Petroviča dobil 295 kilogramov žarjene žice. Petrovič je žico prodal, draže seveda — pri tej kupčiji je zaslužil blizu 35.000 dinarjev. Petrovič je v denarni stiski prenehal tudi z mletjem in ščetkanjem ribanje, ki so mu jih dobavljali ravniki prekupevalnici ravnika okrajna. V jesenskem letu je prodal nad 2400 metel in večje količine črtek za ribanje. Pri vsakem kosu blaga zaslužil 10 dinarjev. Z vednostjo odgovornih funkcionarjev društva »Simon Gregorčič« je nedovoljeno kupčija cvetela vse do oktobra meseca 1952. leta, ko je Petrovič zapustil Jesenice.

TRENJA V SOCIALISTIČNI STRANKI NEMCIJE (II) DELAVSKA ALI LJUDSKA STRANKA

Delavske organizacije zahtevajo, naj Socialistična stranka posveti vso pozornost pravih vzrokom notranjih trenj in nesoglasij

Bonn, marca srednji sloji se množe, njihovo število narašča in njihova družbena vloga se vzporedno z razvojem proizvodnih sil krepi. Nemčija pa je v posebnem položaju zato, ker ima 10 milijonov prebivalcev, ki dobivajo pomoč od države, bodi kot begunci in vojni invalidi, bodi kot ljudje, ki so v vojni izgubili premoženje in podobno. Ta pomoč je sicer neznamenita, vendar pa je glavni dohodek, od katerega žive. Glasovi teh ljudi odločajo na volitvah o tem, kdo bo sestavil vlado.

Stoječ na stališču te mnogo bolj skonstruirane kakor stvarne družbene analize, nekateri socialdemokratski prvaki predlagajo, naj bi Socialistična stranka Nemčije zavrgla dosedanj program, svojo delavsko minulost, naj bi zavrgla marksizem in sleherno ideologijo sploh, rdečo zastavo, naziv »tovariš« in podobno. Tudi med zagovorniki »ljudske stranke« je več odtentov. Eni menijo, da gre samo za razširitev vpliva SSN na srednje sloje družbe. To bi bilo bi bilo treba politiko spremeniti, toda to ne pomeni, da bi

se bilo treba odpovedati minulosti ali zožiti stranko na »zvezo volivcev«.

Izrazito likvidatorske težnje izvirajo iz strankinega aparata, od posameznih študentskih organizacij in od nekaterih vodilnih ljudi, v delavskih organizacijah pa nimajo zaslobe. Nasprotno. Delavske organizacije na to zelo živahno reagirajo. Naj omenimo nekaj primerov.

»Moč in čvrstost delavskega gibanja privlači srednje sloje kakor magnet,« je rečeno v pismu s konference v Mühlheimu. »Ne more pa jih pritegniti nemočna in pasivna politika SSN, še manj pa, če se ta politika prilagodi ideologiji meščanske družbe.«

»Kako bi mogli v imenu stranke govoriti, da se delavci spreminjajo v male buržoazje? Mar se je spremenila razdelitev narodnega dohodka med delavci in lastniki? Nasprotno, gospodarski polet je tako okrepil pozicije kartelov in koncernov, da pomenijo realno nevarnost. Govorimo lahko o čedalje večjem izkorišča-

nju delavskega razreda.« (Ham-burška organizacija).

»Nevarnost ni v tem, da je SSN preveč marksistična in delavska stranka, marveč v tem, da se le malo razlikuje od meščanskih strank. Po njeni politiki čisto niti delavci ne morejo spoznati zagovornike svojih koristi, kaj šele srednje poti.« (Frankfurtska organizacija).

Ti izvlečki iz resolucij in predsedstvu poslanih pism osvetljujejo gledanje delavskih organizacij na razpravo. Delavske organizacije vedno zahtevajo, naj SSN posveti vso pozornost pravih vzrokom notranjih trenj in nesoglasij: zožitvi gibanja in vse politične akcije na glasovanje v parlamentu, vplivu meščanskih strank na posameznike, nejasnosti, neljubljivosti notranje in zunanje politike itd.

Vse kaže, da bodo delavske delegacije na kongresu nastopile ne le proti težnjam, da bi se SSN spremenila v malomeščansko stranko, marveč da bodo zahtevale tudi preusmeritev v njenem delu in življenju. Sodeč po pomirljivem razpoloženju v strankinih forumih nasproti raznim desnim težnjam, da bi se »ohranila enotnost«, pa se bo spor najbrž končal s kompromisom. To pomeni, da bo SSN ostala delavska stranka, da pa bodo — bodi v resoluciji ali kako drugače — posvečili posebno pozornost in mesto srednjim slojem. Ne glede

na to, kakšen sklep bo sprejel kongres, je že razprava sprožila življenjsko vprašanje SSN, vprašanje družbenih sil, na katere se opira in katerih koristi zastopa.

Rade Vujović

Zaboda

Kralj Sandora Arabije Ibn Saud se mudi na obisku v Egiptu. V Kairo je sprejel v avdienco francovega veleposlanika markiza Santa Cruz. Veleposlanik mu je podaril francovo sliko v okviru s posvetilom. Kralj se je zahvalil in veleposlanika naprosil, naj izrazi Franco svojo zavoljo za priateljstvo, ki ga je Španija zmeraj gojila do arabskih dežel.

To ni prvi primer, da daje predstavnik arabskih dežel takšne izjave. Zadnja leta smo jih slišali več. Vprašati pa se je treba kaj pomenijo Arabske dežele so v minulih desetletjih živele v težavnih razmerah boja za suverenost. Pri velikih niso našle razumevanja, ne podpore in pomoči v svojih naporih. Se več, razni krogi v velikih državah so se že prej zatekali, pa tudi zdaj se še zatekajo k različnim ukrepom in akcijam, katerih cilj je zavreči osamosvojitve arabskih dežel. Nekateri manj, drugi bolj, v glavnem pa so vse te dežele okusile »dobrote« takšne politike, kar jih je objektivno primoralo, da so iskale zavezništvo drugod. Prav takšen odnos velja za prišliti arabske dežele, da so iskale in sprejemale prijateljstvo in zavezništvo tam, kjer jih nima in kjer ni njihovih prijateljev.

Franci in njegova fašistična talanška sodila prav med takšne »zaveznike« arabskih dežel, katerih cilj je, da bi težavni mednarodni položaj izkoristile v svojo sebično nameno, da bi izpodrinile druge amovance varuhe arabskih narodov in stopile na njihovo mesto.

Po vojni so Združeni narodi oblikovali Francov fašistični režim in poskušali ter pripravili, naj se proučijo mu zaradi Egiptovske vloge v italijanski vojni organizira mednarodni boj, tedaj je Franco ob podpori Vatikana sprožil akcije v smeri arabskih dežel, kjer je videl ugodna tla. V tej smeri razvijala zelo živahno dejavnost. Spominja se, da so Mauri živeli v kočev v Španiji in čeprav jih je katoliška inkvizicija iztrebila, se sklenilo namreč in povleči njihovo kulturo, da bi tako izbrisali njihove stitki s islamom čimveč profitali.

Franci imajo nenamerno pobudo v rokah. Maroškim kullifatu oblikujejo avtonomijo, sklenje razne konference, ustanovljajo špansko-arabske inštitute. Vabi in sprejema goste iz arabskih dežel in pošilja tja svoje odposlance. Pred dvema letoma je Franco poslal zagnanik, španski mladenec Artaho obiskati vsa glavna mesta arabskih dežel, noseč s seboj kovečke odklanjaj svetleke kordone reda Elizabete katoliške. S seboj je vozil Francovo hčerko markizo Mobašpanske generala Maročana Kasena, ki meda Ben Muzilana Ben Kasena, ki ga mimogrede rečemo, Maročani niso poznali, da je Franco, ki je hotel prikazati pred zahodnim svetom kot evropski državnik, ki mu arabske dežele najbolj zaupajo. Pričakovano je, da se bodo obracali nanj tudi tisti, ki se hočejo pogajati z Arabijci. Franco se pa ni posredilo doseči in cilj voditelj arabskega sveta ni postal in njegove megalomanske sanje so se razblinile. Pač pa je brezprimerno, da so iskale zavezništvo drugod. Prav takšen odnos velja za prišliti arabske dežele, da so iskale in sprejemale prijateljstvo in zavezništvo tam, kjer jih nima in kjer ni njihovih prijateljev.

Franci in njegova fašistična talanška sodila prav med takšne »zaveznike« arabskih dežel, katerih cilj je, da bi težavni mednarodni položaj izkoristile v svojo sebično nameno, da bi izpodrinile druge amovance varuhe arabskih narodov in stopile na njihovo mesto.

IZ LJUBLJANE IN OKOLICE

S SKUPŠČINE ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V LJUBLJANI

280 milijonov primanjkljaja

Hranarina po številu članov družine

Ljubljana, 26. marca. Včeraj je zasedala v Ljubljani skupščina Zavoda za socialno zavarovanje za Ljubljano mesto in okolice. Glede na področje, ki ga ta Zavod obsega, kakor tudi po številu članstva, saj vključuje več kot 100.000 zavarovancev in upokojencev, je ta Zavod največji in najpomembnejši v Sloveniji. Iz poročila direktorja je bilo razvidno, da nastaja največ težav zaradi pasiv. Zaključni račun iz lanskega leta so izkazali nad 24 milijonov primanjkljajev. Proračun za to leto pa predvideva še večje izgube, in sicer za približno 280 milijonov. Te pasive Zavoda so nastale v glavnem zaradi mnogih sprememb pri izplačevanju raznih dajatev. V mnogih primerih je izplačevanje hranarin in

drugih dajatev prenešeno na Zavod iz drugih ustanov in podjetij. Kakor so včeraj sklenili bo zdravstvena komisija skušala proučiti in najti najboljše predloge za izhod iz tega stanja. Potrebno bo namreč ali zmanjšati nekatere izdatke oziroma dajatve ali pa povečati vplačevanje s strani zavarovancev oziroma podjetij. Verjetno bo rešitev možna s spremembami z obeh strani. Hkrati so na skupščini govorili tudi o hranarinah. Zvezni predlog za ureditve zakona o zdravstveni zaščiti namreč predvideva, da bi se hranarina ne izplačevala več v višini celotne, ampak le 80 odstotne plače. O tem so že razpravljali tudi predstavniki socialnih in zdravstvenih ustanov Slovenije, ki so bili mnenja, da

bi bilo treba tistim, ki se zdravijo v bolnicah, izplačevati hranarino po dolžini bolezni. Samo tisti, ki bi jih mučila dolgotrajna bolezen, naj bi imeli pravico do 80% ali pa tudi sto odstotne plače. Včerajšnja skupščina pa je izrazila še drugo varianto: naj bi pri izplačevanju hranarine upoštevali predvsem število družinskih članov zavarovanca oziroma bolnika.

K. M.

Lep življenjski jubilej

Dne 24. t. m. zvečer so proslavili v klubskih prostorih Doma sindikatov v Ljubljani zastopniki terenskih množičnih organizacij Miklošičevega terena ter prijatelji 60-letnega partizanskega matere tov. Marije Rebernik-Perkove Mleke s Slov. Javernika. Tov. Rebernikova je bila vse življenje ob težkem delu zavedna delavka in bojevica za pravice delovnega ljudstva. Vrsto let je sodelovala v vseh jesenskih markalističnih delavskih organizacijah, posebno pa v tamošnjem podružnici Zveze delavskih žena in deklet. Udeleževala se je vseh slavstvenih gibanj, tako je bila v pomožnem odboru ob izpitu delavstva K. I. D. I. 1932; ob stavki I. 1935 pa je bila s svojima pok. sestrama Lojzko in Franco celo med onimi poglavitnimi delavskimi ženami, ki so se pred tovarno na Javerniku vplele pri industrijskem tiru na tračnice, da bi tako z lastnimi telesi preprečile izvoz vlakov z izdelki tovarne, ki so ga hoteli zapeljati na postajo nekateri stavkarski mojstri. Tov. Rebernikova je redno sodelovala tudi pri organiziranju tujih prvomajskih izletov pod Stol. K. s svojim jamam in na Poljanah pri Gorjah, datje pri predvidih DKD Svoboda in Enakost itd. Tudi svoje otroke je vzgojila temu prepričanju primerno; sin je padel v partizanih v Poljanski dolini, hčerka je nosilka spomenice 1941, zet je bil ubit kot talec itd. Tudi ona sama je bila v izgnanstvu na Bavarskem od 1945 do konca vojne. Zdelj uživa s udove svojega življenjskega prizadevanja.

Ob prijateljskem večeru 24. t. m. so zastopniki množičnih organizacij čestitali jubilejni poudarili, da je treba ob takih dneh počastiti tudi skromne delavske borke, ki s svojim duhom, vendar važnim delom, prav zelo pripomorejo k dvigu revolucije in narodnosti med delavstvom. Priložnostni govornik je podal kraiko sliko življenja dela za boljše bodočnost delovnih ljudi. Tudi mi želimo tov. Mariji Rebernikovi, ki jo jesenski in boljši poznajo kot Perkovo Mleko, še mnogo zadovoljnih dni v socialistični Jugoslaviji. —on—

Premalo povezave med člani ZB

Terenska organizacija ZB »Tone Tomšič«, največja v Ljubljani, saj šteje 1023 članov, je imela v četrtki zvečer občni zbor. Bil je prvi po združitvi petih terenskih organizacij pred dvema letoma. Udeležilo se ga je 388 članov, 238 pa je bilo upravnih odobritelj. Že udeležba na občni zboru je pokazala, da je povezanost članov ZB v tej organizaciji pomanjkljiva. In to so poudarjali tudi člani v razpravi.

Predsednikovo poročilo se je najprej dotaknilo tržaškega vprašanja, pomena lamskih jesenskih volitev in novih gospodarskih uredb, potem pa je zajelo delo odbora. Iz poročila je bilo videti, da ni ujemljena kritika nekaterih članov, češ da je odbor premalo delal. Nasprotno, stori je mnogo, samo za povezavo med članstvom je premalo skrbel, saj od predlanskega občnega zbora na vsem obširnem terenu ni bilo nobenega članskega sestanka.

Po poročilih se je razvila zelo živahna in plodna razprava, v kateri so se posamezni člani dotaknili različnih peticij vprašanj. Ugotovljali so, da je budnost članov ZB na tem terenu kakor tudi na splošno popustila in da jo bo treba povziti. Skrb za partizanske atroke je pomanjkljiva, na oblake znanih partizanskih krajev smo pozabili. To aler ni splošno prav, vendar je pa še zmeraj preveč primerov, da so bivši borec brezposeln, vtem ko se znajo prikriti nasprotniki našega novega družbenega reda vrniti v službe. Predstavniki terenske organizacije ZB je v razpravi predvsem ugotovili, da je delal odbor dobro, da pa ni znal pritegniti članstva v raznih akcijah in ga bolj navezati na organizacijo. V razpravi je bilo govora tudi o centralnem spomeniku v Dolomitih. Med člani živše terenske organizacije ZB »Ajdovščina« sproženo misel, da bi spet ustanovili svojo organizacijo. Je občni zbor zavrnil.

Razpravi so sledile volitve. Med slučajnostmi je tov. Šostrič predlagal, naj bi terenska organizacija ZB »Tone Tomšič« predlagala glavnemu odboru, da bi prihodnje leto ob desetletni obletnici osvoboditve sklicali v Ljubljani velik partizanski zbor. Zborovatelj svoj predlog z viharnim plaskanjem in odobravanjem sprejel.

Tudi v hotelu »Soča« bi morali napraviti red

V hotelih, pa najsi bo to kjerkoli, bi se morali ljudje zavedati, da so zares samo gostje, in se ravnanj po hišnih določilih. V večini primerov se tega tudi zavedajo, saj jih k temu navaja že sama obzirnost do sočloveka. Toda temu ni tako v ljubljanskem hotelu »Soča«. Reda stoji v hišnem redu zapisano, da mora biti po 22. uri v hotelu mir. Vendar neobzirna posamezniki tega ne upoštevajo. Marveč prihajajo spat kasno po 23. uri. Navadno so le-4 v vinjenem stanju; razgovarjajo se po hodnikih, prepevajo in potenjajo razne zmogljive reči. Sedva se kmudujejo drugim gostom, ki so že poprej legli k počitku. Uprava hotela bi morala v takih primerih storiti vse potrebno, da obrani red in mir v nočnih urah, medtem ko bi morala največji razgrajenjem odpovedati tudi gostoljubnost.

iz Narodne banke FLRJ

KULTURNI OBZORNIK

NAŠA ANKETA O GLEDALIŠKIH VPRAŠANJIH

PETER KOSEM

Na srečo ne gre za vprašanja, ali je gledališče pri nas luksuz ali kulturna potreba, čeprav taka vprašanja obravnavajo ankete v državah, kjer je življenjska raven višja kot pri nas (Basel v Švici, Ingolstadt v Nemčiji), marveč za vprašanja, ki se tičejo problemov, ki so danes kritični in splošni domala pri vseh gledališčih v svetu, in za vprašanja, ki so značilna samo za naša gledališča. Teže bi se bilo opredeliti, kako, s kakšnih vidikov obravnavati vprašanja ankete. Kakor so različna vprašanja, tako so različni tudi vidiki. Na en ali drugi problem bodo opozorili prispevki mimogrede v splošnem obravnavanju naše gledališke problematike in njenih odtenkov, o vprašanju gledališča v našem kulturnem življenju, o gledališki kritiki in njenih merilih, o dramskem ustvarjanju, o politični in sociološki vlogi gledališča in podobno.

K premu vprašanju o repertoarski krizi v naših gledališčih O repertoarski krizi danes pišejo prav tako v Ameriki, kjer hitro in v širokem obsegu ustvarjajo trdne osnove gledališke kulture, in v Evropi, kjer ima gledališče že bogato tradicijo. Letošnja sezona na Broadwayu v New Yorku, kjer je osredotočeno ameriško gledališko življenje, ni prinesla doslej nič posebno novega in velikega, kar priznavajo tudi tisti ameriški gledališki kritiki, ki radi napravijo iz vsake broadwayske novosti senzacijo. Malcolm Corley ugotavlja v svojem pregledu ameriške literature v letu 1953 naslednje: »Vsakdo govori o krizi v gledališču in vsakdo pozdravlja pojav nekaterih nadarjenih dramatikov, med katerimi se vsaj dva — Arthur Miller in Tennessee Williams — na novo lotevata problema odra (in se prav tako tudi neustrašeno spoprijemljata s pro-

blemi življenja).« O repertoarski krizi pišejo angleški gledališki kritiki, čeprav ne moremo trditi, da Angleži tudi danes nimajo velikih dramatikov. Toda niti stari Priestley niti Eliot, Fry, Rattigan ali Ustinov — če naštejemo najbolj znane — ne morejo napisati vsako leto po eno dobro odsko delo. Svedci že več let zapored zamačkajo na novega Strindberga in Norvežani na novega Ibsena. Veseli so vsakega mladega avtorja, v veliko skrbjo postavijo na oder sleherni novo domače delo v operi, da prihaja z njim nov velik dramatik. Enako je pri Francozih. Dramaturgi pariških gledališč so lansko poletje prebrali blizu 5000 novih odskih del, prav malo tega pa je doživelo krstno predstavo. Elita francoskih igralskih skupin, kot jih Pariz iz zlepa ni imel, črpa svoj repertoar večidel iz tradicije in iz redkih novitet. Repertoarsko krizo občutijo tudi nemška gledališča, kakor so potrdili nedavno berlinski pogovori o sodobnih gledaliških problemih. Vprašanje repertoarske krize je potemtakem splošno zaradi pomanjkanja kvalitetnih odskih del. Vzroki repertoarskih kriz po svetu so pa še drugi. Ti izvirajo iz samih osnov dramskega ustvarjanja, kot ugotavlja Američan Francis Fergusson v svojem delu Ideja gledališča. Fergusson išče globlje vzroke v ideji in dejanju sodobne drame. Nežljenskokost sedanjega gledališča ima svoje korenine v pomanjkanju ideje in dejanja. Avtor sodi, da dramski ozeel sodobnih dram ni več dejanje, kot ga poznata antična, srednjeveška in še Shakespearova drama, marveč nadomestek dejanja.

Na vprašanje glede na izbor, kakovost in sodobnost del bi pri-

pomnil, da so bila mnena gledaliških poročevalcev in dela občinstva večidel upravičena. Mestno gledališče v Ljubljani in nekatera gledališča v manjših mestih (Celje, Kranj) so v izbiri repertoarja pokazala več razgibanosti in pisarnosti kot naše osrednje gledališče. Zakaj se ogiblamo velikih sodobnih angleških dramatikov, kot so n. pr. Eliot, Fry, Rattigan? Zakaj ne bi uprizorili kakega Claudetovega, Giraudouxovega dela ali katerega mlajših sodobnih francoskih avtorjev, ki jih naša gledališča še ne poznajo? Zdi se mi, da zapostavljamo tudi antična dramska dela. Radi bi videli katero izmed sodobnih italijanskih odskih del in novejša dela Skandinavcev, ki jih ni malo. V klasični in sodobni dramski literaturi je še dovolj del, ki bi bila vredna uprizoritve na naših odrih. Torej le ni pravega vzroka, da bi gonorili upravičeno o pomanjkanju kvalitetnih del, ker teh ne manjka; poiskati jih je treba. V zadregi so kakopak naši dramaturgi z repertoarjem domačih del. Toda tudi tu bi še lahko odkrili prenatere pozabljeno delo (Medved, Leskonec, Grum). Priznanje Mestnemu gledališču in ljubljanski Drami, da sta dala na spored nekaj novitet, čeprav pod popprečjem (Ovčirk, Ko bi padli oživil, Zemljan, Odočiten in Torkar, Pravljica o smehu) To je praksa vseh velikih in malih gledališč in to je tudi edina pot, ki omogoča mladim dramatikom, da pokažejo svoja dela in da po prvih poizkusih, ki so toegani tudi pri najbolj nadarjenih, skušajo najti trdnjša tla.

Kako priti do dobre domače del me? To je vprašanje, ki se pojavi zlasti ob vsaki dramski novosti, ki docela ne uspe. Dobre nove drame niso redke samo pri nas, ampak kot smo že omenili, tudi drugod. Ali ne zanemarjajo naša gledališča domača dela v korist tujim? Ali imamo danes vsaj popprečna odrska dela domačih dramatikov, ki bi lahko nadomestila ne najbolj tuja? Na ta vprašanja ni lahko odgovoriti, ker ni lahko odgovoriti na vprašanje, kaj odloča za uprizoritev tega ali onega dela.

Nekje sem bral, menda v Zuckmayerjevih zapiskih, da so v letih pred drugo svetovno vojno imela nemška gledališča na razpolago popprečno 14.000 odskih del na leto. Približno 2% teh del je izšlo v tisku; izmed teh 280 del je bilo uprizorjenih 10%, to se pravi 26 del izmed 14.000. Koliko izmed teh pa je doživelo uspeh na odru? Za upodabljanje umetnost prav gotovo ni tako strogih meril. Dramatik mora mimo mnogo ostrejših in strožjih meril.

V splošnem pa naj bi beljalo načelo, da je vseeno, ali je dobro dramsko delo domače ali tuje; gre za kvaliteto!

Kar se tiče sredstev, pri gledališču ne bi smeli biti skopi. Svoje kvalitetnih gledaliških predstav za en sam slab film! Napravimo račun za slab film (ki nas še slabše reprezentira v tujini)! Kaj bi za ta denar lahko postavili na oder in s koliko večjim uspehom bi lahko pokazali tujcem naša umetnostna prizadevanja. Problem, na katerega bi bilo treba mimogrede opozoriti, so gostovanja. Kakšne možnosti imajo naši odski sodelavci in naša gledališka publika, da bi lahko videli gostovanje katere izmed najbolj znanih evropskih igralskih skupin, kot so londonski Old Vic, Vilarjeva ali Baraultova igralska skupina iz Pariza, prav tako pariška Comédie Française, milanski Piccolo Teatro, kakšno dobro nemško gledališče itd? In naposled: zakaj ne bi katero naših osrednjih gledališč gostovalo zunaj meja naše domovine in potrdilo, da imamo poleg nofetoma, košarke in ne najboljših filmov tudi kvalitetno gledališče? (Konec jutri)

LJUBAVNI VOZEL nova premiera Prešernovega gledališča v Kranju

Prešernovo gledališče v Kranju je uprizorilo v sredo 24. t. m. Lope de Vegovo komedijo: »Ljubavni vozela. Igra je doživela svoj jugoslovanski krst v prevodu Joža Vovka in v režiji Dina Radojevića. Na sliki M. Cernar in L. Stiglic

Tretja številka OBZORNIKA

Revija Prešernove družbe se razvija v prijetno družinsko revijo, ki posreduje svojim bralcem mnogo poenostavljenega in zanimivega, ne da bi pri tem iskala kakšne senzacionalne učinke. Prav tako si je postavilo uredništvo v program pomoč mladim talentom in samoukom in priznati je treba, da je uspešno opravila tak v Razgovori kot v objavljanjem najboljših prispevkov v rubriki, ki ji načeljuje Prešernov verz iz šeste Gazete »Al bo kaj poglano seme?«

Tretja številka prinaša uvodoma prozo Rudolfa Kresala »Kupila sta zibelko«, v kateri piše o obravnavi sodoben problem mladega zakona in stanovanjske krize. Iz makedonske je prevedena zanimiva zgodba Ivana Točka, nadaljuje pa se stalni roman revije, Capkovo »Navadno življenje«. Pesmi objavlja Fran Rošin, Miha Klinar, vsem tem prispevkom pa se pridružuje v omenjeni rubriki nekaj

NEKAJ NOVOSTI NARODNE IN UNIVERZITETNE KNJIZNICE

Christoffersen A.: Applied Arts in Denmark. Copenhagen 1948. (119484) Coeury A. & C. Bostand: Les chefs-d'oeuvre de la musique de chambre. Paris (1953). (119601) Genetics, Paleontology, and Evolution. Edited by G. L. Jepsen & E. Mayr & G. G. Simpson. Princeton, New Jersey 1949. (115021) Gillin J. L. & J. P. Gillin: Cultural Sociology. A Revision of an Introduction to Sociology. (2. Print.) New York (1950). (115017)

bolj ali manj uspešnih poskusov mladih začetnikov.

V drugem, nekako poljudnoznanstvenem delu, je objavljenih mnogo priključnih člankov, ki bodo zares pomagali širiti obzorje. Tukaj je prav gotovo »vsega po malem za vse«, od glasbe, preko potopisnih zanimivosti, prirodoslovnih in zdravstvenih člankov do razgovora o novih knjigah, da omenimo samo nekaj podrobnosti.

Ni dvoma, da se Obzornik uspešno razvija in da se bo morda ob nekoliko sistematičnejši uredniški politiki razvil še boljše.

KNJIGA 54. št. 3

Uvodni članek nas opozarja na še zmeraj nereseno vprašanje založniške krize, pri čemer navezuje na anketo »Književnih novine«, v kateri so s svojimi odgovori sodelovali mnogi književniki in drugi kulturni delavci. Med novitetami naj poudarimo predvsem Balzacove »Okrogle povesti«, ki jih že dolgo napoveduje Slovenski knjižni zavod in ki bodo letos vendarle prišle v roke slovenskim bralcem. — Od slovenskih avtorjev bo pač najzanimivejša knjiga, novejša slovenske dramatik, ki jo pripravila in ureja dr. France Koblar. Knjiga bo zajela pisatelje od Ivana Ribice do Alojza Kraigherja in bo torej nekako nadaljevanje »Starejših slovenske dramatik«, ki je pred leti

izšla prav tako v Koblarjevemu uredništvu. V drugem delu revije najdemo nekaj zanimivih portretov tujih pisateljev. Božidar Borke piše o Rollandu in njegovem »Jeanu Christophu«, Franček Bohanec o Elu Vittoriniju, Vlado Habjan pa je napisal kratko oznako nemškega ekspresionističnega pisatelja Franza Kafke. Dva sestavka sta posvečena tudi slovenskim avtorjem Mišku Kranjcu in mlademu pisatelju Dragu Vranjniku Marsikaj zanimivega najdemo še med Razgledi, tako predvsem »Pogled v današnje češko poezijo« Številko zaključujejo »Novosti antikvarijata Cankarjeve založbe« in redna mesečna bibliografija Narodne in univerzitetne knjižnice.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

PRED DVOBOJEM V ATENAH

OGROMNO ZANIMANJE ZA JUTRIŠNJO TEKMO

Bobek in Crnkovič bolna — Ognjanov poškodovan — Tekma se začne po našem času ob 15. uri — Sodnik švicar Ruffi — Grška reprezentanca ista kot v Tel Avivu

Atene, 26. marca — V Atenah nas je dočakala pomlad. Vse je v zelenju in cvetju. Toplo je kot pri nas v juniju. Naši nogometaši so se nastanili v hotelu Teoneta.

KARANTENA

Praden smo prišli v hotel, smo se morali ustavit v karanteni. Crnkovič in Bobek sta namreč obolela na posebni gripi že v Tel Avivu, in še vedno ležita v postelji. Vrhu tega sta obolela za gripo tudi Stankovič in vratar Kralj, ki se pa že dobro počutita.

Zdravnik moštva dr. Obradovič pripoveduje, da sta Crnkovič in Bobek obolela za neko posebno gripo, ki povzroča precejšnjo temperaturo. Ker je gripa nalezljiva, sta morala ostati v svoji sobi, ločena od ostalih igralcev.

Razgovarjali smo se s Crnkovičem in Bobekom, ki bosta kmalu okrevala, ne kaže pa, da bosta nastopila, zlasti ne Crnkovič.

Razen teh je še negotovo, ali bo nastopil Ognjanov. V Tel Avivu si je poškodoval koleno.

dve trening tekmi, je dejal trener Sekulić, da se polagoma privadijo na igrišče in teren, ki je trd kot beton.

GRKI SO SVOJE MOSTVO SE STAVILI

Zanimanje za tekmo je v Atenah ogromno. Večje je kot pa vsa dosedanja športna tekmovanja v Atenah. Vstopnice so že zdavnaj razprodane. Ljubitelji nogometa so v mrzlični napetosti. Vzpodbuja jih tudi tisk. Vsi pa so optimisti, počenši od navijačev prek tiska do grških reprezentantov. Časopisni stolpci grških časnikov so polni nasvetov o taktiki in polni slik njihovih in naših igralcev.

Grška nogometna zveza je reprezentanco že sestavila. To je ista reprezentanca, ki je nastopila tudi v Tel Avivu: Tauxis, Rosidis, Kursidis, Xantopoulos, Linodis, Postridis, Kokinakis, Kamaras, Tamatiadis, Papanoniu in Panakis.

Tekma se bo začela ob 15. uri po krajevnem času in ob 15. uri po našem času. Glavni sodnik je Švicar Ruffi. Pomožna sodnika sta Egipčana.

NAŠE MOSTVO

Naše mostvo bo glede na poškodbe in obolost dveh igralcev bržčas nastopilo v naslednji postavi: Stojanovič — Stankovič, Zeković, (Crnkovič) — Čajkovič, Horvat, Boškovič — Rajkovič, Milutinović, Mitić, Veselinović (Bobek), Zebec. Lj. Lovrič

REPUBLIŠKO PRVENSTVO V CROSSU

Na startu vsi najboljši atleti

Tekmovalne proge bodo v Tivoliju

Ljubljana, 26. marca. — Letošnja sezona v crossu se bliža koncu. Po prvenstvenem tekmovanju klubov bo v Ljubljani jutri prvenstvo Slovenije v crossu za posamezno in moštveno prvenstvo.

Prvenstvo bo razdeljeno v pet kategorij. Po štirje tekmovalci v vsaki kategoriji bodo avtomatično uvrščeni v reprezentanco Slovenije.

Za prvenstvo je prijavljenih 136 tekmovalcev iz malone vseh mest Slovenije. Največ tekmovalcev je prijavil Odred (Lj.) 34, Kladivar (Celje) 32, Zeleničar (Mrb.) 29, Branik (Mrb.) 14, Partizan (Crnomelj) 10, Svoboda (Lj.) 9, Partizan (Novo mesto) 4, Jesenice in Kamnik po dva.

Prvikrat v tej sezoni bomo videli, domala vse najboljše slovenske atlete. V teku na 7000 m bodo med drugim tekmovali: Kranjc, Petek, Milnarik, Steiner in Male; na 3000 m: Vipotnik, Urbajs, Kopitar, brata Pavlič in Strniša. V teku na 2500 m in 1500 m bodo tekmovali mladinci: Gajšek, Stožir, Brinc, Kapla, Tratnik in drugi.

V tekmovanju žensk bodo v teku na 1200 m nastopile: državna rekorderka Blaževa in Trkulja, Kačar, Bečaj ter Grubar, v teku na 800 m pa mladinke: Stanežič, Slanin, Bečaj in Kovač.

Sprečo izenačenih moči je težko soditi, kdo bo zmagovalc. Tekmovalne proge bodo v Tivoliju.

VARDAR SE JE PRITOŽIL

Skopje, 26. marca — Uprava Nogometnega kluba Vardar se je pritožila na sklep komisije ligaskih moštev o razveljavitvi tekme Odred: Vardar. Pritožbo Vardarja bo obravnavala komisija za prošnje in pritožbe NZJ.

DANES BODO NA JESENICAH SPREJELI TITOVO ŠTAFETO PLANINCEV

Danes ob 14. uri bodo na Jesenicah na Titovem trgu slavnostno sprejeli Titovo štafeto planincev. Val krajci od Rateč, Kranjske gore, Martuljka, Mojsstrand, do Jesenic so pripravljeni, da s simbolj slovenske pozdravijo slovenske planince, ki nosijo maršalu štafeto palico. Množični sprejemi pa

trulj bodo v Mojsstrand, na Hrščici pred spomenikom Talcev, v Javorniku pred spomenikom Upornika ter v Mostah pred spomenikom Talcev. Na Jesenicah bodo pri sprejemu sodelovali jeseniški kovinarji, šolska mladina in ostali delovni ljudje. U. Z.

DEKANAT TEHNIČNE FAKULTETE V SARAJEVU

RAZPIŠUJE SPLOŠNI JUGOSLOVANSKI ANONIMNI

NATEČAJ

ZA IZDELAVO IDEJNIH OSNUTKOV ZA NOVA POSLOPJA TEHNIČNE FAKULTETE V SARAJEVU

NAGRADE:

- I. nagrada 450.000 din
II. nagrada 350.000 din
III. nagrada 280.000 din
IV. nagrada 230.000 din
V. nagrada 170.000 din
VI. nagrada 120.000 din

Rek za izročitev del je 24. julij 1954 do 18. ure.

Pogoji natečaja s potrebnimi podatki se lahko dobe pri dekanatu tehnične fakultete v Sarajevu, Ul. Vase Miskina 11, proti kavciji 1000 din, ki bo vrnjena vsem udeležencem natečaja, kateri bodo izročili svoja dela.

Iz Dekanata tehnične fakultete v Sarajevu

DNEVNE NOVICE

Uprava za ceste LRS opozarja vse, ki obdelujejo orno zemljo ob javnih cestah, na Uredbo o zaščiti javnih cest (Ur. list LRS št. 41-134/53), člen 11, ki se glasi: V razdalji 4 m od meje cestnega zemljišča se ne sme orati v smeri proti cestnici, marveč samo vzporedno z javno cesto, zemljišče v širini 1 m od javne cestne meje se sploh ne sme orati, lahko pa se ročno obdeluje. Kršilci tega člena bodo po čl. 25 kaznovani z denarno kaznijo

»Ze zopet odtrgan gumb! Mar ti moram stalno stati za petami, da se ves ne razcapaš?« se krega mamica na Matjažka. A ta ji hrabro odgovori: »Tokrat mi delaš krivico, mamica. Kostl sem zbiral, da jih neseš v zbiralnico odpadkov. Tolikokrat sem se moral skloniti, še žica bi popustila, pa naj drži takšne niti!«

5000 din. Cestarji imajo strog nalog, da prijavijo vsakogar, ki bi kršil Uredbo o zaščiti javnih cest.

Zveza rezervnih oficirjev pododbor Rožna dolina vabi svoje člane na redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, 28. marca ob 8.30 v dvorani Tobačne tovarne. Udeležba zaželena.

Vsi rezervni artiljerijski oficirji vseh pododborov v Ljubljani imajo skupno obvezno drugo praktično vajo v ponedeljek, 29. marca ob 16. uri. Zbrališče pred Parmovo 43 (artiljer. delavnica). — Mestna artiljerijska sekcija.

Gospodinske pomočnice v Ljubljani so vabljene k rentgenskemu pregledu prsnih organov in zdravniškemu pregledu v ambulanti za pregled oseba živilske stroke, Krokovi trg, št. 2/II. Zdravniški pregled je po zakonitih predpisih obvezen. Da se odzovejo pozivu ob določenem terminu, so soodgovorne tudi gospodinjice, oziroma glavar družinske skupnosti. — Sanitarna inšpekcija v Ljubljani.

PODJETJE SAP — LJUBLJANA

sporoča, da se z dnem 29. marca 1954 spreminjajo vozni red avtobusne proge LJUBLJANA—LOŠKI POTOK, kakor sledi:

Table with 2 columns: Time, Location. 14.45 odhod iz Ljubljane, 17.45 odhod Vel. Lašče, 17.30 prihod v Loški Potok

SAP — LJUBLJANA

GLEDALIŠČA

DRAMA — LJUBLJANA

Sobota, 27. marca ob 20: Tiroso de Molina: Don Gil v zelenih hlačah.

Nedelja, 28. marca ob 15: Hecht-MacArthur: Prva stran. Izven in za podočelje. — Ob 20: Gorki: Vasa Zelenova. Izven in za podočelje.

(Zasela — Sava Severjeva, Natalija — Draga Ahadževa.)

OPERA

Sobota, 27. marca ob 19.30: Verdi: Traviata. Abonma red K. Gostovanje Jermeja Plahute.

Nedelja, 28. marca ob 19.30: D. Svara: Prešeren (Slovo od mladosti). Izven. Ponedeljek, 29. marca: Zaprt.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Sobota, 27. marca ob 20: Mary Chase: Harvey. Izven.

Nedelja, 28. marca ob 15: Vilharjevo: Saloigra — Večer v čitalnici. Izven.

I. jugoslovanska razstava vin, ki bo v Ljubljani od 24. aprila do 2. maja. Ima svojo informacijsko pisarno v Ljubljani, Cankarjeva c. 4/L, tel. 22-317. Vse zainteresirane prosimo, da se za informacije obračajo na zgoraj omenjeno pisarno glede vseh vprašanj v zvezi z razstavo vin.

Avtobusna zveza od Sentvidca do Tačna. Električna cestna železnica bo uvedla od nedelje, 28. t. m. avtobusno progo od Sentvidca do Tačna. Avtobus bo vozil vsako nedeljo in praznik ob 8.30 zjutraj, in sicer vsakih 15 minut. Voznina za odrasle znaša 30 din, za otroke pod desetimi leti pa 10 din.

Lani MOTOX — in letos zopet samo MOTOX, ker samo MOTOX je zanesljivo sredstvo proti moljem.

PREDAVANJA

Centralna ljudska univerza in društvo glasbenih pedagogov prireja predavanja »Glasbeni izraz otroka« Predavatelj bo prof. Eli Bašičeva iz Zagreba. Predavanja bo v soboto, dne 27. t. m. v mali filharmonični dvorani ob 20.15 uri.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški barvni film

Trojante in bobni

V glavnih vlogah Debra Paget in Clifton Webb.

Tednik

Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

Predprodaja vstopnic od 12.30 dalje.

KINO »KOMUNA«

Svedski film »Do- br vojak Bums«. Tednik: Filmske novice št. 12. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri. Predprodaja vstopnic od 10. do 11. ter od 14. ure dalje.

KINO »SLOGA«

Ameriški film »Na nebu ni ceste«. Tednik: Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri. — Ob 10. uri je matineja istega filma. Predprodaja vstopnic od 9. do 11. ter od 14. ure dalje.

KINO »SOCA«

Premiera ameriškega filma »Njeno življenje«. Brez tednika. Predstave ob 15., 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic od 10. do 11. ter od 15. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«

Francoiski film »Gospod Hulot na počitnicah«. — Tednik: Smučanje. Predstave ob 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje.

KINO »SISKA«

Ameriški film »Prostor na soncu«. Brez tednika. Predstave ob 15., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.

JESENICE — »RADIO«

Avstrijski film »Veruj v mene«. Predstavi ob 18. in 20. uri. — »PLAVZ«: Jugoslovanski film »Sinji galeb«. Predstavi ob 18. in 20. uri.

KOROŠKA BELA: Ameriški film »Scherzade«. Predstavi ob 17. in 19. uri.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA

Sobota, 27. marca: lekarna »Studentica«, Gorkega ul. 18.

KINO

»PARTIZAN«: Ameriški barvni film »Proti vsem zastavam«.

»UDARNIK«: Jugoslovanski film »Sinji galeb«.

»POBREŽJE«: Ameriški barvni film »Zmolezna puščica«.

»STUDENCI«: Slovenski film »Svet na Kajzarju«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Sobota, 28. marca ob 19.30: V. Hugh Herbert: Vsakih sto let. Premiera. Izven in za podočelje.

Nedelja, 28. marca ob 15: V. Hugh Herbert: Vsakih sto let. Izven in za podočelje. — Ob 19.30: Verdi: Traviata. Gostovanje Otte Ondine.

DROBNI OGLASI

DVOBOJNO STANOVANJE in Kranjski zamenjavi za enosobno stanovanje v Ljubljani. Ponudbe poslati na poštni predal 376 Ljubljana.

RADIOAPARAT angleške znamke, 5-čevni, prodam. Naslov: Resljeva cesta 14 (pri hišniku).

SPREJEMATI ZA VELEIKO KOSF moškega in ženskega krojaštva dobri službo. Krojaški modni salon »Obnova«, Lesnik Joško, Maribor, Slovenska 36.

MIZARSKO STROJE za obdelavo lesa (5 komadov), izdelek dunajske tovarne, s krojilnimi ležaji, v bregu hibernem stanju, na iermenski pogon, proda Franjo Redi Novaki — Jarstrebarsko.

PODJETJE »RIHARD BENCIC« — Reka, nujno potrebuje dvakrat dekapirani ali polirani ST VIII-23 075 in 1,1 mm. Ponudbe pošljite na gornji naslov.

Umrli so v Ljubljani:

Koren Elizabeta upokojenka, Pogreb bo v soboto ob 14.30 na Zalah.

Dotrpela je naša predraga žena in mamica

FANI HVALE

roj. Skofci

Pokopali jo bomo v nedeljo, 28. t. m. ob 14.30 izpred pokopališča na Viču. Do ure pogreba leži na Zalah v kapelici sv. Nikolaja.

Zalužiči: mož Jože, hčerki: prof. Bronka Košir in Jožica Windischner-r z družinama, mama, sestri in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, 26. marca 1954.

NIKOL GOLEŠ

kofer

Pogreb dragaega pokojnika bo v soboto, 27. marca 1954 ob 18. uri iz Žal — Andrejeve mrljake vežice na pokopališču. Dobra uslužbenca bomo ohranili v trajnem spominu.

Ljubljana 25. marca 1954.

Uprava podjetja »Izolirka«, Ljubljana-Moste, sporoča, da se je pri izvrševanju službene dolžnosti smrtno ponesrečil njen uslužbenec

V Zagrebu je umrl

JOSIP GRADIŠ-DANES

biški dolgoletni član ljubljanske Drame

Njegove stvaritve so še danes žive med vsemi obiskovalci slovenske Drame in so že same po sebi trajen spomin na pokojnika.

Ljubljana, 26. marca 1954

Uprava SNG Ljubljana

VESTI IN DOGODKI

Sodeluje 20 tujih in 40 naših smučarjev

Skopje, 26. marca — Na tradicionalnem smučarskem tekmovanju na Popovi šapki za Sar planinski pokal, ki se je danes začelo, sodelujejo smučarji iz Avstrije, Švice, Zah. Nemčije, Grčija in Jugoslavije. V veseljalomu, slalomu in smuku se bo pomerilo 60 smučarjev, in sicer: 20 iz tujine ter 40 Jugoslovancev.

KDO BO KOŠARKARSKI PRVAK SLOVENIJE ZA LETO 1953?

Železničar ali Odred?

V Ljubljani bo jutri preostala tekma za košarkarsko prvenstvo Slovenije za leto 1953, ki bo odločala, kdo nas bo zastopal v kvalifikacijskem tekmovanju za vstop v zvezno košarkarsko ligo.

Prva tekma med Slavijo in mariborskim Železničarjem, ki se je končala z rezultatom 62:61 za Mariborčane, je bila zaradi napake na zapisnikih razveljavljena. V ponovljeni tekmi bo Slavija nastopila pod imenom Odred, ker so se košarkarji Slavije pred kratkim pridružili SD Odred. Tekma bo v nedeljo na stadionu Železničarja v Šiški ob 10.30 uri.

Gostovanje tržičkih nogometašev

Nogometna enajstovica Tržiča se resno pripravlja za letošnje prvenstvo. Odigrala je že tri prijateljske tekme. V Tolminu se je pomerila z premagano garnizijo in izgubila 2:5. Premagala pa je kranjski Korotan z rezultatom 2:1. Minulo nedeljo so imeli v gosteh mladince Odreda. Zmagali so Ljubljancem s 4:3. V prihodnjih dneh bodo igrali prijateljsko tekmo s Krimom. A. P.

SZ se je oddolžila Bolgariji

Moskva, 26. marca Po nedavnem porazu v Moskvi je SZ premagala zdaj košarkarsko reprezentanco Bolgarije 75:66.

Pariz, 26. marca. — Košarkarsko moštvo Crvene zvezde je predskladnim premagalo lanskega polfinalista tekmovanja za pokal »Sadeta de Chalosse« z rezultatom 67:55 (39:26).

Košarkarji Crvene zvezde so sinoči premagali reprezentanco Bordeaux z rezultatom 61:58 (29:29).

Nemčija: Jugoslavija

Nemška boksaarska amaterska zveza je obvestila Boksaarsko zvezo Jugoslavije, da bo 8. maja v Karlsruhe povratni dvoboj med državnima reprezentancama Jugoslavije in Nemčije. Naši reprezentanti so lani premagali nemško boksaarsko reprezentanco z rezultatom 11:9.

Poljska boksaarska reprezentanca je premagala v Varšavi belgijsko reprezentanco z rezultatom 18:2.

ŠALI

DVOBOJ BOTVINIK—SMISLOV

PETA PARTIJA REMI

Moskva, 26. marca. V peti partiji dvoboja za svetovno prvenstvo je Smislov začel otvoritev z daminim kmetom. Botvinik pa je zbral ostro varianta slovenske obrambe, ki je dobila njegovo ime. Remizirala ata, ker nihče ni dosegel premohi. Stanje dvoboja je 4:1 v korist Botvinika.

SZ: Argentina 16:10 (6)

Buenos Aires, 26. marca. Zadnjemu kolu dvoboja med reprezentancama SZ in Argentine sta prisostvovala predsednik argentinske republike Juan Perou in sovjetski veleposlanik v Argentini Rjazanov.

Do prekinitve so zaključili samo dve partiji. V partiji Najdorf—Bronstein je sovjetski velemojster žrtvoval kvaliteto in ustvaril v zreliču dva močna prosta kmeta. Najdorf je imel dovolj trden položaj, da je lahko obdržal ravnotežje. In tako sta v 31. potezi remizirala. Boloslavski je premagal Gimara. Ostale partije so bile prekinjene.

GOZDNO GOSPODARSTVO - CELJE

ISČE ZA TAKOJSNI NASTOP IN STALNO NAMESTITEV

pravnik

PO MOŽNOSTI S PRAKSO IZ GOZDARSKE ALI LESNE STROKE

Plača po tarifnem pravilniku. - Pismene ponudbe z opisom dosedanjega službovanja in kratkim življenjepisom poslati na naslov:

GOZDNO GOSPODARSTVO - CELJE, JURČIČEVA UL. 1

GRADIS - GRADBIŠČE HC VUZENICA

sprejme takoj v službo

gradbene inženirje in tehnike

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom je poslati Upravnemu odboru GRADIS - VUZENICA.

Plača po tarifnem pravilniku!

Ljudski odbor mesta Skoplje

razpisuje

SPLOŠNI ANONIMNI NATEČAJ

ZA UREDITEV SKOPLJANSKE TRDNJAVE »KALE« IN PRIPADAJOČE MESTNE POVRŠINE

PRAVICO UDELEŽBE IMAJO VSI DRŽAVLJANI FLRJ

Pogoji za natečaj se dobe pri Sekretariatu za komunalne zadeve Ljudskega odbora mesta Skoplja za 2000 din

NAGRADE:

- PRVA NAGRADA V ZNESKU 500.000 din
DRUGA NAGRADA V ZNESKU 400.000 din
TRETJA NAGRADA V ZNESKU 300.000 din
ČETRTA NAGRADA V ZNESKU 200.000 din
PETA NAGRADA V ZNESKU 150.000 din

Udeležencem, katerih dela ne bodo nagrajena, a jih bo ocenjevalno razsodišče sprejelo, je zagotovljena denarna odškodnina za stroške opreme natečajnih elaboratov v višini 50.000 din za vsak elaborat.

Določene nagrade bodo razdeljene v celoti, če bo vloženih najmanj 12 strokovno izdelanih elaboratov, ki jih bo ocenjevalno razsodišče sprejelo.

Ob manjšem številu prispelih del lahko razpisovalec na predlog ocenjevalnega razsodišča zmanjša za nagrade določeno skupno vsoto sorazmerno s številom sprejetih del.

Razpisovalec bo poleg tega udeležencem, ki so izpolnili vse pogoje natečaja in ki dokažejo, da so bili med trajanjem natečaja v Skoplju, povrnil stroške za potovanje in bivanje, in sicer za eno osebo in elaborat največ za osem dni in potne stroške II. razreda brzovlaka, ali za dve osebi in elaborat največ za štiri dni in potne stroške III. razreda brzovlaka. V obeh primerih znašajo dnevnice po 700 din za osebo.

NATEČAJNI ELABORAT JE NA VPOGLED PRI REPUBLIKSIH DRUŠTVIH ARHITEKTOV

Clani ocenjevalnega razsodišča so:

- Dimče Zografski, predsednik Republiškega sveta Ljudske skupščine LR Makedonije.
Inž. arh. Nikola Dobrovič, profesor fakultete za arhitekturo VTS v Beogradu.
Inž. arh. Zdenko Stričić, profesor tehnične fakultete v Zagrebu.
Inž. arh. Ivan Zdravković, znanstveni sodelavec Zveznega inštituta za zaščito kulturnih spomenikov.
Inž. arh. Miho Čekelja, docent tehnične fakultete v Skoplju.
Inž. arh. Ljube Pota, direktor Zavoda za urbanizem IO Skoplje.
Dimče Koco, profesor zgodovine in umetnosti na filozofski fakulteti v Skoplju.

SEKRETARIAT ZA KOMUNALNE ZADEVE LO SKOPLJE

LJUDSKI ODBOR KONJIČKEGA OKRAJA

RAZPISUJE

natečaj

za:

EKONOMISTA

PRAVNIKA

za potrebe Ljudskega odbora okraja Konjic

PRAVNIKA

za sodnika okrajnega sodišča v Konjicu

AGRONOMA-SADJARJA

s prakso

TRZNEGA INŠPEKTORJA

Plača po pogodbi. Stanovanje zagotovljeno. Ponudbe se sprejemajo do 5. aprila 1954

IZ SEKRETARIATA OLO KONJIC 1423

MESTNO PROMETNO PODJETJE BEOGRAD Zmaj Jovina ulica 41

RAZPRODAJA:

razne rezervne avtomobilske dele, večjo izbiro »Issoto Fraschini« delov, valjčnih ležajev ter peresnega in orodnega jekla po zelo ugodnih cenah!

Berite in naročajte »Ljudsko pravico-Borbo«!

TRGOVSKO PODJETJE »RIBNIK«

JESENICE NA GORENJSKEM

razpisuje mesto

glavnega računovodje,

z večletno prakso

Plača po dogovoru. Ponudbe poslati na gornji naslov s kratkim opisom dosedanje zaposlitve!

Sprejemmo magistra farmacije

za tehnično službo. Plača po dogovoru. Nastop službe takoj. Samsko stanovanje preskrbljeno. - Ponudbo poslati na upravo Tovarne sanitetnega materiala - Domžale

TOVARNA CEMENTA »NOVI POPOVAC« V IZGRADNJI POPOVAC PRI PARACINU

sprejme:

- strojnega inženirja, strojnega tehnika, elektroinženirja, inženirja kemije, dva inženirja tehnologa, rudarskega inženirja, rudarskega tehnika, pravnik, strojepislo s znanjem nemškega jezika.

V pošteve prihajajo tudi mlajše moči in študenti pred diplomskim izpitom z urejeno vojaško obveznostjo. - Plača po pogodbi. Stanovanja zagotovljena v Popovcu in Paracinu. - Ponudbe z življenjepisom pošljite na gornji naslov do 31. marca 1954. 1455

NATEČAJ

PROJEKTIVNO PODJETJE

»PROJEKT« V SARAJEVU

potrebuje

direktorja

Pogoji: inženir gradbene ali arhitektonske stroke z najmanj 10-letno prakso - ali tehnik gradbene ali arhitektonske stroke z najmanj 15-letno prakso - ali ekonomist z najmanj 10-letno prakso. - Sposoben mora biti za vodstvo podjetja te vrste in poznati gospodarsko problematiko!

Zasluzek po tarifnem pravilniku.

Ponudbe z življenjepisnimi podatki pošljite na Sekretariat za gospodarstvo Ljudskega odbora mesta Sarajeva do 31. marca 1954. 1451

VABILO NA NAROCBO!

Kmalu izide knjiga

NOVI PRIVREDNI SISTEM

Gradivo s seminarja za proučevanje novih gospodarskih predpisov, ki je bil v Beogradu pod vodstvom Biroja za organizacijo uprave in gospodarstva.

V osemnajstih predavanjih so pojasnjeni osnovni pravni in ekonomski problemi našega gospodarskega sistema. Knjiga ima tudi odgovore na vprašanja v zvezi s praktično uporabo teh predpisov.

Knjiga bo tiskana v omejenem številu izvodov.

Ljudske odbore, podjetja in sindikate opozarjamo, da pošljijo naročnino najpozneje do 2. aprila 1954. Dosedanja naročila po Biroju za organizacijo uprave in gospodarstva so bila prevzeta po 300 din.

Cena knjigi v prednaročilu do 2. aprila znaša 350 din.

Narobila pošljite na naslov: IZDAVACKO PREDUZEČE »RAD« - BEOGRAD Prizrenska ulica 11. - Poštni predal 881. - Tekoči račun 102-T-76. 1439

JAVNA DRAŽBA

V zvezi z Uredbo o prodaji stanovanjskih hiš splošnega ljudskega premoženja (Uradni list FLRJ št. 17/53) in dopolnilno uredbo o prodaji stanovanjskih hiš (Uradni list FLRJ št. 31/53) ter sklepa občinskega ljudskega odbora Dutovlje razpisuje komisija za prodajo hiš SLP Obč. LO Dutovlje

JAVNO DRAŽBO

v nedeljo, dne 25. aprila 1954 ob 10 uri v sejni dvorani občinskega ljudskega odbora Dutovlje.

Izključna cena:

- 1. V Tomaju hiša št. 94 750.000 din
2. V Tomaju hiša št. 95 450.000 din
3. V Tomaju hiša št. 75 195.000 din
4. V Koprivi hiša št. 9 1.500.000 din
5. V Dutovljah hiša št. 118 950.000 din
6. V Dutovljah hiša št. 67 410.000 din
7. V Dutovljah hiša št. 8 35.000 din
8. V Krepljah hiša št. 8 56.000 din

Reflektanti naj do 23. aprila 1954 oddajo na občinskem ljudskem odboru Dutovlje prošnjo za nakup stanovanjske hiše. Obenem naj oddajo zapečateno ponudbo.

Dražbi lahko prisostvujejo tudi tisti kupci, ki prej niso vložili pismene ponudbe.

Podrobnejše informacije se dobijo pri tajništvu občinskega ljudskega odbora Dutovlje.

Dutovlje, dne 25. marca 1954.

Komisija za prodajo hiš SLP Obč. LO Dutovlje

Oglašujte v »Ljudski pravici-Borbi«

MESTNI LJUDSKI ODBOR IN ZVEZA BORCEV V KRAGUJEVCU

OBVEŠČATA UDELEZENCE

SPLOŠNEGA IN ANONIMNEGA NATEČAJA

ZA IDEJNI NAČRT SPOMINSKEGA PARKA OKTOBRSKIM ŽRTVAM

DA SO POGOJI NATEČAJA IZPOPOLNJNI IN SPREMENJENI Z NASLEDNJIM:

- 1. ROK ZA IZROČITEV DEL JE DO 20. APRILA 1954
2. REZULTATI NATEČAJA BODO OBJAVLJENI NAJPOZNEJE DO 28. JUNIJA 1954
3. DELA JE TREBA POSLATI NA NASLOV:

ODBOR ZA PODIZANJE SPOMEN-PARKA KRAGUJEVAC, ULICA 27 MARTA 17 1473

PODJETJE PRECIZNE MEHANIKE

»RUDI ČAJAVEC« - BANJA LUKA

potrebuje več:

strojnih, elektro- in radio-inženirjev s prakso in brez nje, za pripravljeno delo in kontrolo tehnikov strojne stroke

s prakso za konstrukcijo orodja rezkarjev, visoko kvalificiranih in kvalificiranih navijalcev električnih strojev

komercialistov z ekonomsko visoko šolo s prakso in brez nje ali z dovršeno srednjo šolo in daljšo prakso v kovinski stroji. Prednost imajo komercialisti z znanjem tujih jezikov

enega stenodaktilografa, po možnosti z znanjem tujih jezikov

Plača po dogovoru, oziroma tarifnem pravilniku.

Komfortna stanovanja zagotovljena v središču mesta (za oženjene in samce).

Ponudbe z obširnimi življenjepisni pošljite podjetju najpozneje do 10. aprila 1954. - Poleg obširnih splošnih življenjepisnih podatkov opišite dosedanje prakso v svoji stroki, kje, koliko časa in kaj je kdo delal v posameznih službah. - Na ponudbe ki bodo ustrezale našim potrebam, bomo odgovorili do 30. aprila 1954 a pozivom za takojšen, oziroma sporazumen nastop službe. Ponudbe, na katere do tega roka ne bomo odgovorili, ne pridejo v poštev. 1462

TRIJE TOVARIŠI

Hudčičevo kolo je bil velik, gladek, čedalje hitreje vrteč se kolut, na katerem se je moral človek obdržati. Razen Gottfrieda je zlezlo nanj še kakih dvajset ljudi. Vrteč se je na njem, ko da leti in vsi so mu navdušeno ploskali. Nazadnje je ostal na njem sam z neko kuharico, ki je imela zadnjico ko pingavski konj. Navihanka je sedla, ko je postala zadeva nevarna, kratko in malo v sredino koluta, Gottfried pa je tik pred njo poskakoval in lovil ravnotežje. Vse druge je bilo že odneslo. Naposled je doletela usoda tudi zadnjega romantika; opotekel se je v kuharičino naročje in v njenem objemu odletel s koluta. Ko je spet prišel k nama, do držal kuharico pod roko. Kar tebi nič meni nič jo je klicala Lina. Lina se je v zadregi smehljala. Vprašal jo je, s čim naj jo pogosti. Lina je odgovorila, da je za žejo dobro pivo. In izginila sta v bližnji šotor.

Izpustil sem jo iz rok, moje misli in želje je pa niso izpuštile. Ko sva bila že zunaj, sem se zmeraj čutil njeno ramo v svoji roki, čutil mehke lase, rahli breskov vonj njene kože. Ogibal sem se njenemu pogledu. Iznemada je postala v mojih očeh drugačna. Lenz naju je že čakal. Bil je sam. »Kje je pa Lina?« sem vprašal. »Piše,« je odgovoril in pokazal z glavo na kmečki šotor. »Z nekim kovačem.« »Moje sožalje,« sem dejal. »Nesmisel,« je menil Gottfried, »zdej pa se rajši lotiva resnega moškega dela.« Odsli smo k neki lopi, kjer je bilo treba metati obroče iz trde gume na kavlje in dobiti si lahko vse polno stvari. »Tako,« je dejal Lenz obrnjen k Patrice Hollmannovi in si potisnil klobuk na tlinik, »zdej pa vam nabereva balo.« Vrgel je prvi in zadel budilko. Za njim sem vrgel jaz in zadel medvedka. Lastnik lope nama je oboje izročil in zagnal velik trušč spričo najine sreče, da bi privabil še druge metalce. »Te bo že minilo kričati,« se je namuznil Gottfried in zadel ponev. Jaz sem zadel še enega medvedka. »No, no, to je pa res vražja sreča,« je menil lastnik lope in nama spet oboje izročil. Mož ni vedel, kaj ga čaka. Lenz je bil najboljši metalce ročnih granat v četi, in pozimi, ko je bilo malo dela, sva se po cele mesece urila v metanju klobukov na najrazličnejše kavlje in žebije. V primerjavi s tem so bili obroči tu otroška igrača. Gottfried je brez truda zadel še kristalno cvetlično vazo, jaz pa pol tucata gramofonskih plošč. Lastnik lope nama je oboje molče potisnil čez mizo, potem pa je preizkusil svoje kavlje. Lenz je pomeril, vrgel in zadel kavni pribor, drugo nagrado. Zdej sva imela že gručo gledalcev. Jaz sem vrgel tri obroče zelo hitro na isti kavelj. Dobitek: spokorjena sveta Magdalena v zlatem okviru.

Lastnik lope je napravil tako kisel obraz, ko da sedi pri zobnem zdravniku, in ni nama več hotel dati obročev, da bi jih metala. Hotela sva nehati; toda gledalci so zagnali vik in krič. Od moža so zahtevali, naj nam dovoli še metati. Hoteli so videti, kako ga bova izropala. Najbolj je kričala Lina, ki se je bila iznemada spet pojavila s svojim kovačem. »Mimo ljudje smejo metati, kaj?« se je drla, »zadeti pa ne, a?« Kovač je pritrjujoče brundal. »Dobro,« je menil Lenz, »vsak vrže še enkrat.« Jaz sem vrgel prvi. Umivalnik z vrčem in skodelica za mlo. Potem je vrgel Lenz. Vzel je kar pet obročev. Stiri je hitro vrgel zapored na isti kavelj. Pred petim je napravil umeten premor in potegnul iz žepa cigareto. Trije možje so mu ponudili vžigalice. Kovač ga je potrepel po rami. Lina je od razburjenja grizla robec. Tedaj je Gottfried pomeril in vrgel čisto lahno, da ne bi odskočil, zadnji obroč čez prve stiri. Obvisel je. Bobneče tuljenje. Zadel je bil glavni dobitek: otroški voziček z rdečkasto odejo in čipkasto blazinicno. Lastnik lope ga je preklinjaje potisnil ven. Vse dobitke sva zložila v voziček in napotili smo se k naslednji lopi. Lina je potiskala pred seboj voziček. Kovač je zbijal na ta račun takšne šale, da se mi je zdelo najbolje s Patrice Hollmannovo malo zaostati za d' gimi. Pri naslednji lopi je bilo treba metati obroče na vinske steklenice. Če je padel obroč pravilno, si steklenico dobiti. Zadel sva šest steklenic vina. Lenz je prebral etikete in podaril steklenice kovaču. Na zabavišču je bila še ena lopa podobne vrste. Toda lastnik je zavohal nevarnost in ko smo prišli, je dejal, da je že zaprta. Kovač je hotel zagnati hrup; videl je, da bi si lahko tu priborili steklenice piva. Toda midva sva metanje obročev odklonila. Lastnik te lope je imel samo eno roko. Z velikim spremstvom smo prispeli h Cadillacu »Kaj pa zdej?« je vprašal Lenz in se popraskal za ušesom. »Najbolje bo, da privožemo otroški voziček zdej.«

Pomlajene vrste delavske samouprave v kranjskem industrijskem bazenu

Sestav delavskih svetov je v večjih kolektivih znatno boljši od dosedanjega

Kranj, 26. marca
Z večerajšnjimi volitvami v tekstilni tovarni »Intex« so v kranjskem industrijskem bazenu vsa večja podjetja izbrala svoje nove delavske svete. Priprave za letošnje volitve delavskih svetov so bile posebno v večjih kolektivih zelo skrbne, na volitvah pa so delavci z resnim in odgovornim glasovanjem ponovno dokazali svojo zrelost in skrb za nadaljnji razvoj delavske samoupravljanja. V glavnem so novi delavski sveti glede sestave znatno boljše od dosedanjih, kar je očitno v občutno povečanem številu izvoljenih žensk in mladincev, ki so bili dosedaj zastopani. Prav tako je v korist delavcev iz proizvodnje spremenjen nekateri visok odstotek uslužbenecv v dosedanjih delavskih svetih. Novoizvoljeni delavski sveti so do malega pomlajeni, starih članov so izvolili le toliko, kolikor je potrebno za kontinuirano delo samouprave. Pri pripravah za volitve imajo znatne zasluge tudi organizacije ZK, ki so se po sklepu svojih letnih konferenc zelo zavemale za pravičen sestav kandidatnih list.

Delovni kolektiv tovarne gumijevih izdelkov »Sava« je sestavil kandidatno listo na oddelčnih sestankih. Na listo je bilo postavljeno 36 kandidatov, med njimi 8 žensk in šest mladincev. Kandi-

dirali so samo 4 člani dosedanjega delavskega sveta in samo 4 uslužbeneci. Skrbno je bila sestavljena tudi lista v »Iskri«, kjer so se letošnje volitve za nekoliko manjše število članov delavskega sveta, da bi bilo delo sveta gibčnejše. Izvolili so 81 članov, 66 delavcev in 15 nameščencev. V novem delavskem svetu je 12 žensk, prej so bile samo 4, ter 16 mladincev. Za oba navedena delovna kolektiva je značilno, da so bili tudi dosedanjí sveti na visoki stopnji in so odločno uveljavljali svoje predloge v vseh vprašanih proizvodnih in izven nje. Nov delavski svet »Tiskanine« je uvrstil med 63 članov 22 žensk. Največ glasov je dobil obratovodja tkalnice Kompare, za katerega je glasovalo 1112 ljudi. Iz »Intexa« rezultata volitev še nismo prejeli, iz liste pa je razvidno, da je med 27 kandidati 39 žensk ter 16 mladincev. Kandidirala sta samo dva uslužbenca in 17 članov starega sveta, vendar je na listi precejšnje število obratovodij, nadmojstrov in mojstrov, ki pa so jih delavci predlagali na grupnih in oddelčnih sestankih. Kvalitetno je lista kandidatov v »Intexu« mnogo močnejša od dosedanjih in tudi delavci iz proizvodnje so vsaj na kandidatih listi vseeno v veliki večini. Tudi za »Intex« velja, da je delavska samouprava napredovala pomemben korak naprej, po-

sežno v proizvodnji in notranji organizaciji, kjer so se do srede lanskega leta pojavljale večje napake. Novi delavski sveti so izvoljeni in konstituirani že tudi v »Standardu«, tovarni IBI in tovarni čevljev »Planika«, drugje pa bodo konstituirani v prihodnjih dneh. Prav bi bilo, da bi v upravnih odborih ohranili pestrost sestava, posebno še pri mladini, ki bo morala že čez nekaj let prevzeti nase vso težo delavske samouprave.

V Ljutomeru bo velika gospodarska razstava

V Ljutomeru je veliko zanimanje za gospodarsko razstavo, ki bo na jesen med prireditvami ob proslavi 20-letnice izhajanja »Ljudske pravice«. Ustanovili so že pripravljalni odbor, o razstavi pa so razpravljali tudi na seji okrajnega ljudskega odbora. Razstava bo prikazala splošen razvoj in napredek gospodarstva ter napore in uspehe prebivalstva pri elektrifikaciji okraja. Razen domačih razstavjalcev bodo sodelovala tudi nekatera večja podjetja iz Ljubljane in Maribora.

Laboratorij za analizo zemljišč

V Ljutomeru namreč ustanoviti pri Okrajni zadrugi zvezi laboratorij za analizo zemljišč. S tem bodo lahko mnogo pomagali povečati kmetijsko proizvodnjo. Naprava za laboratorij bo posredovala ljubljanska agronomsko fakulteta. Strokovno vodstvo bo prevzel kmetijski tehnik Viktor Stanek, ki je dobil precej izkušenj s praktičnim delom na terenu.

Slepi smo obiskali bolnišnico „FRANJO“

Prvi pomladni dan smo slepi podružnice Ljubljana preživeli pri bolnici Franja. Pobudo podružnice Ljubljana za ta izlet je podprlo podjetje SAP, ki nam je omogočilo vožnjo z avtobusom zastonj. To je bilo še nekako novoletno darilo slepih, ki so jim zanj zelo hvaležni.

Gorenjskem ter se ranjen 14 dni zdravi v tej bolnici. Govoril nam je o doživljajih med NOB in o tem, kako je bilo v bolnici. O tem, kako so bolnice gradili, nam je govoril tamkajšnji oskrbnik.

Med potjo do bolnišnice smo se ustavili tudi v Cerknem in obiskali

V zavodu za slepo mladino se mladi ljudje nauče pisati in brati in prav tako ko ostala mladina obiskujejo gimnazijo in se usposabljaajo za marsikatero poklic

hvaležni, saj jim je izlet prinesel veliko lepših doživetij. Izleta se je udeležilo 23 slepih, med njimi dva z eno roko in 12 s premovalci. Med spremljevalci je bil tudi tajnik Glavnega odbora, ki je med NOB bil na položajih na Primorskem in

skupen grob tovarišev partijske šole, ki so tam padli 27. januarja 1944. leta. Bili smo tudi v Idriji in v domu Slepih v Stari Loki. V Ljubljano pa smo se vrnili prijetno razpoloženi po lepem dnevu, ki smo ga preživeli. V. B.

OKRAJ NAJ BI SPREJEL VEČLETNI NACRT ZA GRADNJO NOVIH ŠOL

V krškem okraju so z delovanjem kulturnoprosvednih društev dokaj zadovoljni — Šole pa imajo težave predvsem zaradi pomanjkanja učiteljev, slabih šolskih poslopij in pičle in slabe opreme šol

Okrajni odbor Socialistične zveze delovnih ljudi za krški okraj je na zadnji seji razpravljal o prosvetnih vprašanjih.

V okraju deluje 24 dramskih skupin, ki imajo več ko 600 aktivnih sodelavcev. Le-ti so lani pripravili približno 400 predstav. Novi zadrugi domovi imajo dvorane, v katerih igralci lahko redno nastopajo. V bodoče bo treba pri gradnji novih dvoran bolj skrbeti, da bodo ustrezale zakonom akustike in da bodo kar naprimernejše za odsko ureditve.

Nadalje so govorili tudi o šolah in ugotovili so, da jih zlasti ovira pomanjkanje učiteljev. Težave so tudi zato, ker ni dovolj prostora za šole. Štiri osemletne šole so v kmečkih sobah, dve v zaslihanih barakah, 12 šol je bilo po vojni zasilo obnovljenih. Od vseh 48 osnovnih šol, ki jih imajo v okraju, bi jih za silo ustrezalo le kakih pet. Skoraj v vseh krajih je občutiti pomanjkanje učilnic. V šolskem letu 1954 in 1955 jih bo v vsem okraju primanjkovalo 96, če bi hoteli vsaj na višje organiziranih šolah imeti za vsak oddelek posebno učilnico.

Okraj bi moral sprejeti večletni načrt za zidanje novih šolskih poslopij, da bi v 10 do 15 letih obnovili šole, ki so skoraj vse prejemne in zastarele. Vsako leto bi morali zgraditi dve ali tri nove šole.

Preurediti bi bilo treba tudi šolske okolišje, ki so se v dobrem stoletju osnovali na osnovi cerkvene razmejitve. Le-ti ne ustrezajo več in celo ovirajo nadaljnji razvoj prosvete. Ustanoviti bi treba nekaj novih šol, ker imajo nekatera manjša naselja 6 do 8 km do šole. Gimnazije bo treba v okraju razmestiti tako, da jih bo lahko obiskovalo čim več mladine.

Naše šole so slabo opremljene, pa tudi z učili niso preskrbljene, saj imamo šole, ki ne premorejo niti zemljevida Jugoslavije. Tudi šolske knjižnice so zelo siromašne. Predvideno je, da bi letos nabavili opremo za 50 učilnic. Upamo pa, da bomo v tekočem letu dogradili vsaj dve ali tri najpotrebnejše šole in opremili učilnice, da bi v njih lahko imeli reden pouk. C. V.

Nacistične filme je predvajala

Prod okrožnim sodiščem v Mariboru se je zagovarjala advokatska uradnica Angela Mogel zaradi sovrane propagande. Včasih je bila trgovka. Kot velika nemurka pa je bila tudi članica »kulturbunda«. Med okupacijo je kupila kinoprojektor in razne nacistične filme, ki jih je še po osvoboditvi predvajala domačim gostom. Posebno je bila navdušena nad filmom, ki je prikazoval Hitlerjev prihod v Prago in prihod nemških vojakov v Maribor. Med predvajanjem je film komentirala in aluzeraj želela nazaj »slah šasov okupacije«. Na obravnavi je Moglova zatrjevala, da so to le dokumentarni filmi. Sodišče ji tega ni moglo verjeti in jo je obsojilo na 7 mesecev strogega zaporu ter odredilo zaplenbo kinoprojektorja in nacističnih filmov.

Med pretepom ga je zabodel v trebuh

Lani oktobra je bila na Gomliu v ptuškem okraju svinaka trgavec. Prireditve se je udeležil tudi 20-letni M. G., ki je imel s seboj velik kuhinjski nož. Ko se je na zabavi nekoliko opil, je začel izjavljati, da se je nenaodoma spopadel z domačim fantom Francem Čušem, in ga s kuhinjskim nožem zabodel v trebuh. Na dveh mestih mu je prerezal žilodec in debelo črevo. Poškodba je bila smrtno nevarna in le takojšnja zdravniška pomoč je pripisala, da Čuš ni umrl. Sodišče je obsojilo M. G. na tri leta strogega zaporu.

Uradni položaj so izkoristili

Pred okrožnim sodiščem v Mariboru so se zagovarjali bivši predsednik OLO Murska Sobota Stefan Šabjan, bivši podpredsednik OLO Alojz Benko in bivši šef uprave cest v Murski Soboti Stefan Štraka. Obtoženi so bili, da so izrabljali uradni položaj v svoje korist. O njihovem škodljivem delu smo že poročali. Sodišče je obsojilo Stefana Štraka na 1 leto in 2 mesece zaporu, Stefan Šabjana na 6 mesecev zaporu in Alojza Benka na 7 mesecev zaporu.

ZA 20-LETNICO »LJUDSKE PRAVICE«

V Veliki Polani pripravljajo CELOTEDENSKI PROGRAM

Pripravljalni odbor za proslavo 20-letnice Ljudske pravice v Veliki Polani, kjer je Miško Kranjec urejal list, se je že večkrat sestel in izdelal okvirni načrt proslave. Proslava bo imela predvsem kulturni značaj. Prireditve se bodo začele v ponedeljek in bodo vsak večer do sobote, ko bodo zaključene z zborom aktivistov Osvobodilne fronte. Proslavo obletnice Ljudske pravice

bodo združili s praslavo obletnice ustanovitve prvega občinskega odbora Osvobodilne fronte v Prekmurju, ki je bil ustanovljen v Veliki Polani. Naslednji dan, v nedeljo, pa bo velika proslava v Lendavi.

Razna društva se že pripravljajo za nastop. Nedavno so ustanovili tudi folklorno skupino. Pripravljalni odbor se je domenił tudi z nekaterimi kulturno-prosvetnimi društvi v sosednjih krajih, da bodo prišla gostovat. Med temi bodo tudi Ljutomerčani.

V Veliki Polani bodo do proslave uredili zadrugi dom, ki ima veliko dvorano za kulturne prireditve. Napeljali bodo elektriko in uredili električno luč. Lani so uvedli občinski samopriopek za zgraditev transformatorja in omrežja. Drogove prispevajo lastniki hiš in tudi delovno silo. Denarna sredstva so v glavnem zbrana ali zagotovljena, le za napeljavo daljnogovoda so zaprosili kredit. P. J.

Opekarna na Bregu dela skoraj že tri četrt stoletja

Na Bregu pri Litiji deluje opekarna, ki je podjetje krajevne značaja in izdeluje zidake za potrebe domačega okoliša. V zadnjem času so začeli izdelovati volnike.

Opekarni na Bregu razmišljajo sedaj, da bi svoje podjetje razširili, saj imajo za svoje izdelke dovolj odjemalcev in vsem željam ne morejo niti ustreči.

Opekarna na Bregu deluje že skoro tri četrt stoletja. Najprej sta začela izkoriščati dobro glino, ki jo je v bližini le vasi dovolj, dva litijska podjetnika: Josip Mošek in Anton Koprivnikar. Slednji je bil doma z Sirmanskoga hriba nad Litijo. Oporavni bil vešč branja ne pisanja, so je uveljavil v takratnem gospodarstvu. Najprej je vzel v najem mostniško litijsko mostu, od tedaj so ga imenovali »Strangar« (to je mož, ki skrbi za mostniško ali »strango«).

Strangar je najemal sposobne oprekarje celo iz Furlanije. Še danes vedo povedati stari Litijani o teh beneških Slovencih, ki so delali pri nas opeko Beneska Slovencu Negro in Loro sta govorila takrat s svojimi sovrstniki v slovenskem jeziku, le kadar sta na kladala opeko, sta jo šela po italijansko. V tistih časih so vozili vso opeko z Brega v volni in je imel za radij tega vna okoliš dovolj dohodka.

Nastarjši obrabljale litijske obline 90 letni France Juz je bil še priča tistih časov in ker je še ves prisoben in mladostnega spomina zna o tistih časih, ko so začeli v Jugovem in Strangarjevem lazcu izdelovati opeko, povedati mnogo zanimivosti.

Kdor ljubi slovensko knjigo, se vpiše v Prešernovo družbo kot podporni član

Z A D N J E V E S T I

ZAPLETENI POLOŽAJ V KAIRU

Egiptovska vlada odstopila

Uradno sporočilo bodo izdali po odhodu kralja Sauda — Nove demonstracije v Kairu — Naser in Salem zoper parlamentarni režim

Kairo, 26. marca (Reuter) — Vsi člani Nagibove vlade so nocjo odstopili. Poročajo, da so podali ostavko civilni in vojaški člani vlade. General Nagib pa je zahteval, naj ministri obdržijo svoje položaje do sestave nove civilne vlade.

Sodijo, da bo general Nagib sestavil začasno civilno vlado v nekaj dneh. Poročajo tudi, da odstopa vseh članov egiptovske vlade ne bodo uradno sporočili javnosti vse do odhoda kralja Sauda Arabije, ki bo iz Kaira odpotoval v nedeljo.

Radio Kairo je sporočil, da bo notranje ministristvo izpustilo vse internirane in uknilo taborišča v Kairu, Aleksandriji, Beni Suefu, Miniji in Keni. »V nekaj dneh« bodo uknili tudi zloglasne ječe v trdnjavi El Faraf v Kairu. Izpustili bodo vse pripornike razen komunistov.

Pripadniki »muslimanskih bratov« in »osvobodilnega zbiranja« so demonstrirali pred džamijo, v kateri sta tedaj opravljala molitve predsednik Nagib in kralj Saud. »Muslimanski bratje« so zahtevali, naj bi bil koran njihova ustava, člani »osvobodilnega gibanja« pa so vzklkali podpredsedniku Naserju in zahtevali, naj voditelj revolucije obdrže oblast. Policija je demonstrante razgnala, nekateri pa tudi aretirala.

Predsednik Nagib je novinarjem izjavil, da je njegova zmaga

ZDA in ženevska konferenca

New York, 26. marca (Tanjug) Obveščeni krogi pravijo, da si bodo ZDA prizadevale čimbolj zamajšati pomen ženevske konference, ki naj bi se začela dne 26. aprila. Nekateri celo pričakujejo, da se ameriški zunanji ministri Dulles konference ne bo udeležil, pač pa bo nanjo poslal podsekretarja Bedela Smitha.

v ogortnem boju za vrnite parlamentarnega življenja »najprejnejši dan« njegovega življenja. Rekel je, da Egipt »nujno potrebuje stabilnost in enotnost«. Podpredsednik vlade Naser in major Salem pa sta se izjavila proti ponovni vzpostavitvi parlamentarnega življenja. Naser ni hotel razložit vesti o razpustu revolucionarnega sveta in izjavil, da »najvišji državni interesi zahtevajo molk«.

Predstavniki Indije pri OZN Krishna Menon je prispel danes v Kairo. Poročajo, da se bo razgo-

varjal z Nagibom o egiptovskem statusu do turško-pakistanskega pakta.

London, 26. marca (Tanjug) — Zastopnik britanskega zunanjega ministristva ni hotel komentirati zadnjih dogodkov v Egiptu ali karkoli povedati o možnosti razgovora z Nagibovo vlado o Sueskem prekopu.

Razgovori treh o trgovini

London, 26. marca (Reuter). — Britansko zunanje ministristvo je nocjo sporočilo, da se bodo prihodnji teden sestali v Londonu predstavniki Velike Britanije, Francije in ZDA ter razpravljali o trgovinski politiki svojih vlad do držav sovjetskega bloka. Po tem sestanku bodo podobni razgovori tudi z ostalimi zahodnimi državami.

Ameriški zastopnik za te razgovore Harold Stassen je nocjo že odpotoval iz Washingtona.

SEJA PREDSEDSTVA CENTRA LNEGA SVETA ZSJ

Priporočila sindikalnim organizacijam O IZVAJANJU NOVIH GOSPODARSKIH PREDPISOV

Beograd, 26. marca. — Na seji predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so sklenili poslati vsem sindikalnim organizacijam pismo, v katerem predsedstvo svetuje, naj s predavanji, sestanki seminarji in razpravami čim bolj seznanijo delavce in nameščence, posebno pa še člane delavskih organov samoupravljanja, z novimi gospodarskimi predpisi. Pismo opozarja, da je treba spoštovati zakonitost in izvajanju gospodarskih predpisov in preprečevati zlorabe in gospodarski kriminal.

Predsedstvo nadalje poziva sindikalne organizacije, naj organom samoupravljanja in strokovnjakom čim bolj pomagajo pri izkoriščanju notranjih rezerv, raz-

širitvi proizvodnje in izbire ter povišanju proizvodnosti. Predsedstvo je mnenja, da letos ni potrebno v vseh podjetjih sprejeti novih tarifnih pravilnikov, ampak le tam, kjer sedanji pravilnik ni v skladu z novimi zakonskimi predpisi, ali pa kjer so potrebne spremembe glede na razporeditev plačnih fondov.

Pismo tudi priporoča podružnicam turističnih in gostinskih podjetij, naj se bore za znižanje cen, da bi tako omogočili čim širše izkoriščanje letnih dopustov. Centralni svet bo iz zato določenih sredstev prispeval mestnim in okrajnim sindikalnim organizacijam za ureditev izletnih točk v bližini večjih mest in industrijskih središč.

Nočne brzouke

RIM — Adenauer je že imel prvi razgovor s predsednikom vlade Seelbo in zunanjim ministrom Piccolimmo. Kominformovska stranka pripravljajo v Rimu demonstracije proti Adenauerju in EOS.

WASHINGTON — Predsednik ZDA Eisenhower je dovolil, da bo televizija in ameriški kinodvoranah prikazuje film o prvi eksploziji vodikove bombe.

KARACI — Pakistanska vlada je zankala vest iz Ankare, da bo pakistanska vojaška delegacija odpotovala na šestmesečni obisk v Turčijo.

LONDON — Britansko vojno ministristvo je sporočilo, da so sproti britanski saboterji škodovali državo za 250 tisoč funtov šterlingov, ko so spustili v zrak skladišče municije britanske vojske. Predstavniki ministristva pa ni povedali, kdaj, kje in kdo je izvedel sabotažo.

BRUSELJ — Belgijski strokovnjak za atomsko energijo prof. March De Kempfne je izjavil, da bo Belgija kmalu začela graditi prvo atomsko peč.

WASHINGTON — Obrambno ministristvo ZDA je sporočilo, da bo v kratkem poslalo še 25 bombarderjev francoskim silam v Indokini.

BUNAJ — Sovjetski poročnik Aleksander Pavlovič Voljakin je zaprosil za zatotični pri ameriških oblasteh v Avstriji, ki sovjetske cone je zbežal 6. marca. Ameriške oblasti so ugodile njegovi prošnji.

WASHINGTON — Ameriški veleposlanik v Moskvi Charles Bohlen je obvestil svoje zunanje ministristvo, da ameriške oblasti niso ničesar mu sovjetske oblasti niso, kateri sporočila o volniskih aferi. »Trude, ta je pisal sovjetski časnik, »Trude, ta je časnik je namreč obtožil štiri ameriške oficirje, da so na prosti Moskva —Kabarovsk snemali važne strateške položaje.

BAGDAD — Zaradi silnega naraščanja reke Tigris proti Bagdadu poplavlja. Površje reke se dvigne vsako uro za 5 cm. Oblasti si prizadevajo preprečiti škodo pred poplavo.

Po najnovjših poročilih je reka Tigris že začela naplavljati prestolnico Iraka, Ogrožena so kraljevska palača in vladna poslopja. Vojska je evakuirala tanke in avione.

BEograd — Z uspehom so izvedli poskusno vožnjo avstrijskega motornega vlaka na prosti Beograd-Rankovčevce. Vlak je 195 km prešel v dveh urah in 50 minutah. V naslednjih dneh bodo izvedli poskusno vožnjo na progah Zagreb-Reka in Reka —Ljubljana.

SPORT

Na seji disciplinskega sodišča Nogometne zveze Jugoslavije so kaznovale »Slavku« s 6 mesečno prepovedjo gostovanja v inozemstvu in 50.000 din kazni. Beara in Vukas pa mesečni ne boste smela nastopati na tekmi. »Vojvodino« so kaznovali s 10.000 rimesečno prepovedjo gostovanja v inozemstvu in 40.000 din kazni. »Cerveza« zvezda mora preložit štiri kazni, ker ni pravilno poročala s svoje turneje. Tudi proti Hajdukove mu igralcu Luštrici bodo uvedli kazenski postopek

ZA LITERARNI NATEČAJ

GABER

DA NE BO OTROKA

Bilo ji je komaj sedemnajst let, zato se ni prav nič upirala, ko jo je nenadoma potegnil k sebi in jo poljubil. Samo malce začudena je bila, toda šele potem, ko ni bila več sama z njim Bilo jo je tudi sram. Poznala sta se komaj en dan, nekaj ji je reklo, da bi se ne smela pustiti poljubiti in ga je še dolgo potem skrivaj pogledovala, z rahlo tesnobo v prsih. Celo mu je bilo nizko, obraz blede, postava sloka, nekoliko naprej nagnjena. Nič takšnega ni bilo na njem, da bi jo privlačevalo.

In vendar se mu tudi drugič ni upirala. Kar nekakšna slabost jo je obšla, ko jo je prijel okrog života. Saj ni mogla pomagati, če je prišla v trg s tako vznemirjenim srcem, polna pričakovanja s tistega, o čemer se je doma na vasi na skrivaj z najbližjimi prijateljicami menila. Poleg tega pa je bil tudi prvi v trgovini in je vsem ukazoval. To je vendarle nekoliko dražilo njeno domišljijo, hkrati pa ji je v dušo vlivalo strah, da se mu ni upala reči ne. Tako jo je še naprej poljuboval, toda samo na skrivaj in nenadoma, kakor da ji poljube krađe.

Tudi tisto se je zgodilo tako. Sama sta bila v skladišču. Kakor drugekrat jo je tudi to pot najprej prijel za nadlehti in jo pritegnil k sebi. Nato ji je dal desnico okrog života, jo rahlo upognil v pasu. Tedaj je začutila, da se ji je telo naslonilo na vreče. Njegovi prijemi so postali drugačni kakor so bili drugekrat. Obšla jo je velika tesnoba. »Ne, ne«, je jecala. Toda telo ji je bilo voljno kakor brez moči. Zgodilo se je. Kako, se pozneje niti ni mogla natančno spomniti. Samo tega se je dobro spominjala. Da ji je potem rekel: »Obrisi si krilo, vse je belo od moke.« Dolgo si je otepala krilo, toda blago je bilo debelo in kosmato, pa ga ni mogla povsem očistiti.

Pozneje se je vreč izogibala, a ne zaradi njega, temveč zaradi krila, ki se ni dalo očistiti. Tisto pa se je še zmeraj dogajalo med njima, toda že z smerom-tako kakor prvič: nenadoma, kakor da ji krađe. Nič lepega ni bilo v tistem in vselej ji je bilo kakor po prvem poljubu. »Ne bi mu smela pustiti«, ji je ključevalo v mislih, ko se je na skrivaj in tesnobno ozirala po njem.

Potem je prišlo najhujše. Bilo ji je komaj sedemnajst let in ni mnogo vedela o vsem tem, a vendar dovolj, da je zaslutila, kaj se je zgodilo z njo. Prišlo je nenadoma, kakor pride smrt v družino: nobene rešitve ni videla. Njemu se dolgo ni upala povedati, z drugimi pa o teh stvareh ni mogla govoriti. V nekaj tednih je njeno mlado, cvetoče lice, ki je bilo prej kakor odpirajoči se cvet, upadlo, njena blede barva, temni kolobarji pod velikimi, zaskrbljenimi očmi, so jo delali bolno.

Nekoč se ji je vendarle ponudila priložnost, da se pogovori z njim; za ves dan sta ostala sama v trgovini. Bil je pust, deževen dan. Zato tudi kupcev ni bilo mnogo, po četrtni uri in več ju ni nihče motil. On je zdolgočaseno sedel za mizo, kjer je imel svoje knjige, ona pa je stala za pultom, samo nekaj metrov od njega. In vendar se dolgo ni zmenil zanj. Zadnje čase se je nekoliko spremenil. Tudi če sta bila sama, ni več tako silil vanjo kakor prej.

Bilo je že blizu poldneva, ko se je končno le spomnil nanjo. Približal se ji je, pogledal skozi zasteklena vrata, jo prijel za nadlehti. Ko je začutila njegove ustnice na svojih, se ni mogla več premagati. Telo se ji je streslo v krčevitem ihtenju.

Spustil jo je v trenutku, pogled mu je bil zbeگان, sprašujoč, zdel se ji je kakor človek, ki se je nenadoma znašel v stiski, a ne ve, kaj bi. Več minut je ostal nem. Šele nato je zamolklo spravil iz sebe:

»Kaj je?«

Nekaj trenutkov ni mogla odgovoriti. Nato pa so se ji vse muke zadnjih dni zlele v en sam stavek:

»Otrok bo.«

Se vedno so ji bile oči polne solz. A tudi skozi solze je videla, kako je prebledel. S široko odprtimi očmi je kakor okamenel strmel vanjo. Nato mu je obraz trznil, oči so mu dobile drugačen izraz in porodil se ji je čuden občutek, da bo dvignil roko in jo oplazil po obrazu. Nehote se ji je telo stisnilo skupaj.

Tisti trenutek je vstopil v trgovino nov kupec. Obrnila se je stran, da ne bi opazil njenih solz, on pa je šel streč. Ko pa je odpravil kupca, ni stopil k nji. Molče je stonel nad pultom. Tak je bil, kakor da mu je nekaj hudega napravila in kakor da mu je to naredila nalašč. »Če bi mogel, bi me zadavil«, ji je rastlo iz podzavesti. Tesnoba in bolečina sta ji narasli do viška. Po vsem, kar je morala v zadnjih dnevih pretrpeti, še to.

Zaihtela je, kakor da se duši.

»Hudič, ali ne veš, da lahko vsak čas kdo stopi v trgovino in te sliši cmeriti se«, se je skoraj zadržal nanjo. Zopet se ji je porodil občutek, da jo bo oplazil po obrazu.

Popoldne sta skoraj ves čas molčala. Delala sta se, kakor da se ne vidita. In vendar sta oba vedela, da mislita le drug na drugega.

Proti večeru se je omeščal. Skoraj nežno jo je prijel za rame in rekel:

»Le nikar ne skrbi, bom že jaz uredil.«

Tega ji ni povedal tako, da bi ji vliv v dušo olajšanje. Ni pa se upala reči ničesar takega, kar bi ga vznejevoljilo. Še solze je s silo zadrževala v očeh.

Čez tri dni jo je poslal v Ljubljano. To je ni mnogo začudilo, ker je moral skoraj vsak teden kdo v Ljubljano. Bila je že tri mesece v trgovini in se ji je zdelo, da tudi take stvari lahko opravlja. Ko pa ji je naročil zaradi opravkov, je nenadoma znižal glas.

»Tudi Jeršela, saj jo poznaš, bo šla v Ljubljano. Ob enajstih te bo čakala pred kolodvorom. Do tedaj boš že opravila za trgovino.«

Srce ji je udarilo močneje.

»Zakaj«, je vprašala v tesnobni slutnji.

»No, peljala te bo...«

Zmanjkalo mu je glasu. Zdelo se ji je, da išče besed. Obšla jo je še večja tesnoba.

»Kam?«

Sklonil se je čisto k nji, ji zašepetal:

»No, tja... da ne bo otroka... Razumeš, da ne bo otroka...«

Zaprepaščeno ga je pogledala. »Da ne bo otroka«, se ji je zarilo v možgane. Ni si želela otroka, bala se ga je. Tako neznano ji je bilo vse to, da se smrti ne bi bolj bala, kakor se je otroka. Vendar niti enkrat ni pomislila, da bi se dalo proti temu kaj ukreniti. On pa: »Da ne bo otroka.« V duši ji je zbledela podoba sosedje. Sedem otrok je imela in je nenadoma umrla. Ko jo je šla kropiti, ji je uho ujelo čudne besede: »Odpravila je.« Ob tem spominu jo je obšla tolikšna tesnoba, da se ji je zdelo, da ji bo stisnila srce.

Ko se je odpravljala, jo je na hodniku na skrivaj poljubil. Njegove ustnice pa so se ji zdele hladne, kakor da je poljubila mrljica. V duši so ji nenehoma oživljale besede: »Odpravila je.« Grabilo jo je, da bi padla pred njim na kolena, se ga oklenila okrog nog, ga prosila, naj je ne pošilja tja. Toda misel: »Otrok bo«, je bila v njej prav tako živa kakor ona: »Odpravila je.« In otroka se je bala bolj kakor smrti.

Jeršela jo je res čakala pred kolodvorom. Ko jo je zagledala, se je ni razveselila kakor človeka, ki ji bo pomagal, temveč jo je stisnilo, kakor da jo bo odpeljala na morišče. Toda šla bi z njo, tudi če bi si morala sama zabosti nož v grlo. Ves čas je gorela v njej ena sama misel: »Da bi že skoraj bilo tega konec, pa naj se zgodi karkoli.«

Molčali sta skoraj vso pot. Jeršela jo je sicer skušala z nekaterimi vsakdanjostmi zaplesti v pogovor, toda odgovarjala ji je kratko in le na pol, zakaj pri vsaki besedi ji je bilo, kakor da je ta priraščena vanjo in jo mora s silo in bolečino iztrgati iz sebe. Šele ko sta prišli daleč iz središča mesta in so postajale hiše vse bolj redke in nizke, je začela Jeršela govoriti o tistem. Postalo jo je še bolj strah. Porodil se ji je še nov občutek. Tako ji je bilo, kakor tistikrat, ko je z materjo prvič prišla v trg na sejem. Šli sta mimo starega zidu z majhnimi, zamreženimi okni in mati je rekla: »Tu je pa keha. Sem boš prišla, če ne boš poštena. Le glej.« Še se spominja, kolikšna tesnoba jo je obšla ob teh besedah. Strahoma je pogledovala v zamrežena okna. Na enem je bila mreža v kotu nekoliko raztrgana. Najbrž jo je raztrgal kdo izmed jetnikov, da bi bilo v ječi bolj svetlo. »Morda je notri popolnoma temno«, se ji je porodilo v mislih. Zdelo se ji je, da skozi gosto, zarjavelo mrežo ne more prodrati niti trakec svetlobe. In še to, da jo bo nekaj nenadoma zagrabilo, jo porinilo v tisto temo. Tesnobno se je oklenila materine roke.

Zdaj ni bilo matere, da bi poiskala zavetja pri nji. Zraven nje je šla Jeršela, ki ji je zabičevala, da ne sme nikomur povedati, kam jo je peljala, in sploh ničesar o vsem tem. To je bilo prav tako kakor materina pretnja: »Sem notri boš prišla...« Zdelo se ji je, da že grabi po nji tista nevidna roka, ki jo bo potegnila v temo za zamreženimi okni.

Kdaj pa kdaj se ji je porodila medla misel, da bi pobegnila. Noge pa so ji bile tako težke, kakor da so ji iz svinca. Zdelo se ji je, da bi se pri begu zgrudila, kakor oreganjana žival, ki so ji pošle moči.

Jeršela ji je še vedno nekaj zabičevala, toda njene besede ji niso več prodrle v zavest. Šele, ko je dejala: »No, zdaj sva pa tu«, so ji možgani zopet pričeli delati. Slišala je, da je Jeršela te besede izgovorila z nekoliko pritajenim glasom, pogledala je čez cesto in zagledala sredi zagrajenega vrta pri- tlično hišo. Ze sta hoteli stopiti čez cesto, ko jo je Jeršela nenadoma prišla za roko, jo potegnila za sabo v prejšnji smeri. Pred njima se je znašel miličnik z velikim volčjim psom. Ob pogledu nanj jo je tako stisnilo, da bi jo skoraj zadušilo. Toda miličnik se ni zmenil za njiju. Zato sta se čez nekaj časa obrnili, stopili čez cesto in ko sta prišli do ograje, je zagledala leseno fablo s svarilnim napisom: Pozor, hud pest! Res je nekje za hišo zalajalo, ko so zacvilila vrtna vrata. Noga ji je obstala. Jeršela pa jo je prišla za roko in jo skoraj s silo potegnila za sabo. Tedaj se ji je porodil občutek, da bo Jeršela spustila nanjo psa, če se bo le za trenutek obotavljala iti naprej. Pospešila je korak. Tesnoba v njej je bila tolikšna, da ji je zmanjkovalo sape, in ko se je nenadoma znašla pred neznanim žensko, ni mogla dati od sebe niti glasu.

Trgovina z otroki na Japonskem Čedalje več vdov v ZDA

V boj proti temu zlu je poslala vlada 125.000 komisarjev

Ze za mizo berlinske konference se je neizprosno dvignila senca velikih problemov, ki se jih bodo morale zahodne države prej ali slej lotiti v Aziji in jih urediti, če bodo hotele obdržati svoj vpliv v tem delu sveta.

Usoda Vzhodne Azije je v marsičem odvisna od politike in položaja na Japonskem. Japonska pa preživlja po vojni hude krize. Lanski pridelek riža je bil najmanjši od leta 1934. Znašal je samo 275 milijonov bušlov (bušel = 35,258 l), vtem ko so predlanskim pridelali na Japonskem 539 milijonov bušlov. Lanski pridelek je bil torej za 17% manjši. Japonskemu ljudstvu je riž tako rekoč vsakdanji kruh. Zato si japonska vlada že več mesecev prizadeva, da bi svoj izvoz čimbolj povečala. Za kmetijstvo je treba pripraviti težke milijone, ker bo sicer državni proračun ogrožen.

Japonska ima nad 80 milijonov prebivalcev. Ze pred vojno njeno kmetijstvo ni moglo kriti domačih potreb in Japonska je morala precej živil uvažati. Zato je tako razvila industrijo, toda surovine zanjo je morala vedel kupovati v tujini. Imela pa je precejšnje izvozne presežke in veliko trgovinsko mornarico, da je te težave kolikor toliko uspešno premagovala. Število prebivalstva pa je naglo naraščalo in tako je bila ta azijska država primorana zateči se k osvajanju tujih dežel. Japonski kapital je čedalje bolj prodiral v tuje dežele, kamor je šlo tudi čedalje več japonskih kmetov in delavcev, ki doma niso mogli dobiti dela. Japonska si je hotela podrediti Kitajsko. Proti tej politiki pa sta nastopili Amerika in Anglija. Japonska je doživela polom na eni strani zaradi premoči ameriškega orožja, na drugi pa zaradi svoje nespametne politike, s katero je zapravila simpatije vseh azijskih narodov.

Poraz v drugi svetovni vojni je plačala Japonska ne le z vsemi okupiranimi deželami, marveč tudi z

orožjem in delno s trgovinskim ladjevjem ter industrijo. Najhujši udarec pa jo je zadel, ker je izgubila zunanje trge. Število njenega prebivalstva pa še zmeraj narašča. Od tod tolikšno prizadevanje Japoncev, da bi si spet priborili zunanje trge. Dokler japonski indu-

socialnemu zlu. V boj je poslala 125.000 komisarjev. Policija in sodišča so imela lani opraviti s 67.000 primeri takšne sramotne trgovine. Samo v 98 primerih pa so sodišča izrekla obsodbe. Kakih 80% ljudi, ki prodajajo in kupujejo otroke, se namreč ukvarja s to trgovino iz

Japonski ženitovanjski obredi

strijski izdelki ne bodo prodali na kitajski trg, bo gospodarski položaj Japonske težaven, da ne rečemo naravnost kritičen. Velika Britanija se tega zaveda in sama napenja vse sile, da bi prodrla na kitajski trg.

Posebno težaven pa je položaj Japonske na socialnem področju. Brezposelnih ima že nad 5 milijonov. Silno se je razvila na Japonskem trgovina z otroki. Vlada se je morala odločiti za neizprosno boj proti temu

potrebe. Sicer so pa tudi kazni malenkostne. Nekega trgovca, ki je prodal 62 deklic, so obsodili na denarno globo, ki je znašala preračunana v naš denar komaj 5000 din. Enaka kazen je doletela nekega drugega trgovca, ki je prodal 37 deklic, čeprav je pri tem zaslužil v našem denarju kakih 500.000. Dečke prodajajo po 5000 do 6000 v glavnem za delo v rudnikih. Deklice so nekoliko cenejše. Prodajajo jih predilnicam, čajarnam itd.

Spričo težavnih razmer je razumljivo, da se skuša ameriška vlada odkrižati odgovornosti za usodo te »prevzgojene« azijske države. Težnja po usmeritvi Japonske na bližnjo celino je premočna. McArthur je videl izhod iz tega položaja v smeri bližnje celine. Načrt je bil drzen in nevaren, zato so ga odklonili. Truman je pustil, da so se dogodki razvijali nemoteno. Vprašanje je, kaj bo storil Eisenhower.

BERITE »LJUDSKO PRAVICO-BORBO«

V Ameriki število vdov nenehoma narašča. Umrljivost med možmi je namreč čedalje večja. V ZDA umrje vsako leto

Hitrejša od atomske podmornice

V Angliji so nedavno splovili podmornico s pogonom na vodikov superoksid. Pri tem so Angleži uporabili nemški izum iz druge svetovne vojne. Podmornica je dolga 67,5 m in dobila je ime »Explorer«. Prevozni lahko polovico poti okrog sveta, ne da bi se dvignila iz morja. Po hitrosti prekaša celo atomsko podmornico »Nautilus«. Stolpiča sploh nima.

Ob splostitvi je kontreadmiral Bernard priznal, da so glavne prednosti nove podmornice izumili že nemški inženirji med drugo svetovno vojno. Po vojni so Angleži prepeljali nemškega izumitelja prof. Waltherja z njegovimi sodelavci v Barrow, kjer so pod njegovim vodstvom podmornico zgradili. Ob koncu vojne so Angleži zaplenili že na pol dograjeno nemško podmornico na pogon z vodikovim superoksidom in to podmornico so uporabili, ko so gradili novo.

nad 100.000 mož več kakor žen. Če se bo to nadaljevalo, bo v Ameriki l. 1960 že nad milijon vdov več kakor jih je zdaj. Število vdov bo naraslo na 5.500.000. Med 75 let starimi Američankami je že zdaj 75,2% vdov. Isto velja za žene v starosti od 65 do 74 let. Med 55 do 64 let starimi ženami je vdov četrtina. Zanimivo je, da 2% nad 75 let starih vdov že služi. Med ženami, stariimi 55 do 64 let, jih služi še tretjina.

Najhitrejša lokomotiva

Uprava francoskih železnic je obvestila javnost, da je ena njenih električnih lokomotiv dosegla 220 km na uro in s tem tudi nov svetovni rekord. Lokomotiva tehta 104 tone in prevozila je 5 km s hitrostjo 220 km na uro oziroma v skrajšem času 222 km. Priključene je imela tri vagona, ki so tehtali 130 ton.

Dosedanji hitrostni rekord lokomotiv je dosegla leta 1938 ameriška lokomotiva, ki je vozila 220 km na uro. Novi svetovni rekord pa je ista francoska lokomotiva prekosila že naslednji dan, ko je dosegla na progi Pariz-Dijon hitrost kakih 230 km na uro.

Zasačeni tihotapci strateških surovin

Vodil jih je trgovinski ataše pri romunskem poslanstvu v Bernu Magura

V Berlinu izhajajoči nemški časnik »Die Neue Zeit« je nedavno objavil poročila iz Milana, da so policijske oblasti izsledile veliko tihotapsko organizacijo. Gre za tihotapstvo strateško važnih surovin iz Velike Britanije in Belgije v dežele onkraj železne zavese.

Samo v enem primeru so tihotapci spravili prek Švice, gornje Italije in Avstrije v Češkoslovaško 338 ton bakra. Ko pa so hoteli prepeljati 229 ton bakra iz Avstrije v SZ, so jih zasačile policijske oblasti in baker zaplenile. Razen tega so tihotapci pošiljali v satelitske dežele molibden.

V poročilu je bilo rečeno, da vodi tihotapsko organizacijo Švicar Jacob Magura. V resnici pa je Magura trgovinski ataše pri romunskem poslanstvu v Bernu, naslednik Solvana Vitianuja, ki ga je poleti 1949 švicarsko sodišče obsodilo, ker takrat še ni užival diplomatske eksteritorialnosti.

Lani v maju je italijanska policija pri Comu izsledila podobno tihotapsko organizacijo. V njej je sodelovalo 9 tihotapcev, večidel Italijanov, vodil pa jih je spet Jacob Magura, ki mu oblasti niso mogle do živenga. V nekaj dneh so aretirali 9 tihotapcev, pa so nekatere začasno takoj izpustili; dveh niso mogli izslediti. Policija je našla v neki milanski vili cele svežnje ponarejenih certifikatov. Tihotapci so na odprtem morju z njimi preusmerili cele ladijske tovore v druga pristanišča, kakor so bili prvotno namenjeni. Tako so zabrisali sledove. V

južna italijanska pristanišča namenjeno tihotapsko blago so potem spravili prek Švice in Avstrije v roke sovjetskih oblasti.

Magura je znal izposlovati od neke švicarske banke akreditivno pismo za prevoz bakra, ki naj bi ga prejela neka švedska tvrdka. Banka se je informirala o tej zadevi, pa je dobila ugodne informacije. Zato je privolila v posel, toda šele potem, ko ji je neka velika banka kot varščino izročila dolarski ček. Slo je približno za 700.000 dolarjev. V banki pa so debelo pogledali, ko je Magura sporočil, da si je premislil. Dolarski ček je banka lojalno vrnila. Medtem je morala napovedati konkurz. Zdaj pa Magura zahteva od nje 50.000 frankov, češ na svoje obljube ni izpolnila. Zadeva bo prišla pred sodišče.

Na Kitajskem več kot pol milijarde ljudi

Casopisna agencija »Nova Kitajska« poroča, da je število prebivalcev Kitajske že presegle pol milijardo. Natančnega števila poročilo ne pove, in tudi ne, kdaj je bila ta meja prekoračena. Zadnji popis prebivalcev je bil na Kitajskem junija 1953. Podatki se najbrž nanašajo nanj. Oktobra 1949 je imela Kitajska 475 milijonov prebivalcev.

„SPITFIREJI“ izločeni

Iz druge svetovne vojne znano in tudi sloveče angleško lovsko letalo »Spitfire« je angleško vojno letalstvo po 15 letih službe izločilo. Zadnja eskadrila teh letal, ki operira v Malaji, je dobila reaktivne motorje »Meteor«. S temi letali so piloti v začetku druge svetovne vojne rešili angleška mesta, da jih Nemci niso z bombami razdejali tako, kakor so razdejali Coventry. Rešili so zlasti London, ki mu je grozila največja nevarnost.

Nemški piloti so sami pri-

znali vrline teh angleških lovskih letal in njihovih pilotov. Letalstvo se hitro razvija in tako so to častne veterane zamenjala reaktivna letala z neprimerno večjo hitrostjo in seveda tudi mnogo boljše oborožena. Ne bodo pa jih nikoli zamenjala v srečo angleškega naroda, piše »Daily Express«. Ze njihovo ime obuja spomine na leto 1940, ko se je odločila usoda Velike Britanije. Angleške tovarne so izdelale 22.759 takšnih letal ali 7000 več kakor vojnih letal katerega koli drugega tipa.

**MALI
LEKSIKON**

VPRAŠANJA:
Kaj je pomenila za Trst trgovina s kavo? Koliko planincev se v alpskih deželah vsako leto ponesreči? Kateri znanstvenik velja za prvega eksperimentalnega kemika? Kako je nastal svinčnik in zakaj ga tako imenujemo? Koliko kilometrov železnice smo zgradili pri nas po vojni?

ODGOVORI:
Zmeraj, kadar ljudje govorijo o propadanju tržanskega pristanišča, omenjajo na prvem mestu vprašanje kave. Leta 1913, ko je prispelo po morju v Trst 80.171 ton kave, je znašala njena vrednost 250 milijonov kron, medtem ko je znašala vrednost prometa z lesom, enim najvažnejših trgovskih predmetov v Trstu, samo 50 milijonov kron. Razen tega je prispelo leta 1913 v Trst po železnici 77.300.000 ton kave. Trst je bil takrat glede prometa s kavo eno največjih svetovnih pristanišč, ki je uspešno konkuriralo celo s Hamburgom. Pod Italijo pa je Trst tu svoj ugled izgubil, ker so Italijani na vse pretežje usmerjali pomorski promet v svoja pristanišča Genova, Neapelj in Benetke. Leta 1938 je prispelo po morju v Trst sedemkrat manj kave kakor leta 1913, po suhem pa po morju pa malone desetkrat manj. Tako je Trst kot središče trgovine s kavo propadel.

V lanskim sezoni se je v alpskih deželah smrtno ponesrečilo blizu 300 planincev. Po uradnih podatkih, zbranih do 1. oktobra, se jih je ponesrečilo v Avstriji 27, v Švici 61, v Nemčiji 46, v Italiji 45, v Franciji pa 30. V Jugoslaviji je bilo samo nekaj smrtnih nesreč. Gorska reševalna služba v Sloveniji je s strokovnim in požarovalnim delom preprečila mnogo nesreč.

Prvi znanstvenik, ki je delal kemične poskuse, da bi s njimi potrdil nekatere teorije, je bil Roger Bacon. Živel je v 13. stoletju, v času, ko je razcvetela alkimija. Zato so ga njegovi sodobniki držali za vždevkom »doctor mirabilis« — čudodelni učitelj. Čeprav je bil Roger Bacon zelo razborit duh, je namreč tudi on podlegel nauku alkimistov o kamnu modrosti, s katerim so hoteli neplenente kovine spremeniti v zlato in ohraniti večno mladost. Tudi Bacon je verjel, da je zlato najpopolnejša kovina, ker je narava v njem krojila svoje delo.

V srednjem veku se ni bilo svinčnikov. Ljudje so pisali s palčicami, vlitimi iz svinca. Ko so leta 1564 v Bourdelu v Angliji odkrili prve rudnike grafitu, so svinčeno palčico zamenjali z grafitno. Dobrih 200 let so za pisanje uporabljali grafitne palčice, ki so bile mnogo boljše od svinčnih, vendar pa predrde in zato ljudje z njimi niso bili povsem zadovoljni. Šele leta 1793 so v Franciji dognali, da je za pisanje mnogo boljše mešanica čiste ilovice in grafitu. Istega leta so dobile palčice iz te mešanice tudi lesen ovitek in tako je nastal svinčnik v sedanji obliki. To ime je nastalo že v srednjem veku kakor nemški Bleistift, ko so pisali s svinčnimi palčicami.

Po vojni smo zgradili pri nas 1283 km železnice, in sicer predvsem tiste, ki so bile najbolj potrebne za zgraditev in obratovanje novih industrijskih podjetij in rudnikov. Zgradili smo 916 km normalnotirnih železnic, dogradili 292,4 km pred vojno začelih, 40 km ozkotirnih, 18 km dvotirnih in 26,6 km ozkotirnih za pionirske proge. Razen tega smo zgradili 730 km industrijskih prog.

VPLIV BARV NA TEK

Zanimiv poskus na večerji pri nekem švedskem znanstveniku

Neki švedski znanstvenik je nedavno povabil svoje prijatelje in znance na večerjo. Noben gost ni slutil, da je povabilo v zvezi z zanimivim znanstvenim poskusom. Znanstvenik je povabil 20 znancev, večidel zakon-skih parov. Bila je prijetna družba in vsi so se dobro počutili. Ko so posedli za mizo, je pa gostitelj nenadoma ugasil močno stropno razsvetlavo in v obednici je ostala čudna luč, mešanica zelene in rdeče barve. Belo luč je znanstvenik filtriral skozi spektrum, da so prodirali skozenj samo rdeči in zeleni žarki. Svojih gostov o tem ni obvestil. Ko se je začela večerja, je vsakemu posebej želel, da bi mu jed dobro teknila. Vzlic temu pa med večerjo pravega razpoloženja ni bilo. Nasprotno, vse je kazalo, da bo večer gostitelju in gostom pokvarjen. Pogovor je tekkel počasi, vsi so se počutili nekam neprijetno. Nič čudnega. Na mizo so prišle ribe. Lahko si mislimo, kako so se gostje začudili, ko so jih videli v črni in sivi barvi, kakor da jih je gospodar pravkar potegnil iz blata. Puran je bil videti ko da je s krvjo polit. Beluše so bile svetlo vijoličaste barve, fižol pa tak, kakor da so ga skuhali v črnilu. Nobena jed ni bila videti okusna. Nasprotno, gostom so se vse gnilice in nikogar ni veselilo, da bi

začel jesti. Po vrsti so gostje odložili vilice in nože. Nasled je neka žena od groze zakričala. Segla je bila po kozarcu rdečega vina, ki pa je bil videti ko ricinus. Ni pa bil ricinusu samo podoben, marveč je imel tudi tak okus. Naposled je prišel gostitelj z barvo na dan. Spet je prižgal stropne luči in vsa družba si je globoko oddahnila. Gostitelj se je svojim znancom opravičil, češ da je dobil s tem odgovor na vprašanje, ali lahko vpliva barva luči tudi na okus. Gostje mu seve niso zamerili, saj

jim je večerja po tem zanimivem poskusu tem bolj teknila.

MENDELSSOHOV ODGOVOR

Da bi se posatil s filozofom Mozesom Mendelssohom, ga je pruski plemar Friderik II. povabil na kosilo. Na namizni listek je k imenu Mendelssohn pripisal »osel in se podpisal »Friderik II.«

»Kaj pa je napisano na tem listku?« je vprašal kralj na videz začudeno. »Prosim vas, preberite mi to.«

Filozof je prebral takole: »Mendelssohn je prvi osel, Friderik pa drugi.«

Helikopterji na progi London—Pariz

V Londonu so pričeli govoriti o pripravi na potniški promet s helikopterji med Londonom in Parizom. Uredništvo časnika »Evening Standard« je nedavno poslalo iz Londona v Pariz prvi helikopter, da bi pridolilo za ta načrt čimveč zagovornikov. Pihal je močan nasprotni veter, vendar pa je helikopter prispel v Pariz v pičlih treh urah. Spustil se je v bližini Doma invalidov. Bil je prvi helikopter, ki je letel iz Londona v Pariz.

Robot, ki pomaga logično misliti

Profesor filozofije na visoki šoli Mount-Holyoke v ameriški državi Massachusetts je konstruiral stroj, ki naj človeku pomaga logično misliti. Stroj preizkuša temeljne zakone logike. Uporablja ga lahko za dognanje novih temeljnih zakonov in za ugotavljanje posebnih argumentov. Izumitelj pa pravi, da njegov stroj ni pametnejši od človeka, marveč da lahko zamotane miselne procese samo hitreje in natančneje opravi. Stroj deluje na načelu elektronskega »mišljenja«. Če je preudarjanje logično, zažari v njem zelena luč, v nasprotnem primeru pa rdeča.

Umelna mesečina

V živalskem vrtu v Bristolu imajo več divjih živali, ki podnevi spe, ponoči pa bedo. Obiskovalcem na ljubo, ki bi radi videli te zanimive živali, kako se gibljejo, je začela uprava razmišljati, kako bi jim dan spremenila v noč, noč pa v dan. Pomagala si je z umetno razsvetlavo in zatemnitvijo. Hiša, v kateri so spravljene kletke s temi živalmi, je podnevi zatemnjena in razsvetljena samo z močnimi žarnicami, ki posnemajo mesečino, ponoči pa z umetnim soncem.

Med poskusi so ugotovili, da

Profesor brez akademske izobrazbe

Na univerzi New Hampshire v ZDA je Marvi Hewitt celo leto predaval o Einsteinovi relativnosti teoriji, preden so prišli na to, da je, vsaj kar zadeva njegovo znanstveno kariero, nekakšen pustolovec. Hewitt ima namreč samo maturo, na visoki šoli pa sploh ni študiral, kaj šele da bi bil docent. Ko je predložil univerzi več ponarejenih diplom o svojem uspešnem študiranju, nihče ni imel pomislekov proti njegovim predavanjem o relativnosti teoriji. Hewitt pa ni šarlatan, ker je po maturi pridno študiral Einsteinov nauk. Celotno univerzitetno oblasti mu naknadno priznavajo, da je zelo nadarjen, da se je z lastno pridnostjo povzpel tako visoko. Predaval je namreč v splošno zadovoljstvo.

se je večina živali popolnoma prilagodila novi razdelitvi dneva in noči; niso pa se vse prilagodile enako hitro in temeljito. Ko pride obiskovalec iz dnevne svetlobe v to hišo, mora malo počakati, da se njegove oči privadijo temi. Potem pa lahko v umetni mesečini opazuje živali, kako plezajo po vejah in krošnjah dreves.

Čedalje večja uporaba silikonov

Od plastičnih mas se razlikujejo z večjo odpornostjo proti vročini in mrazu

Industrija je šele zdaj začela spoznavati velike možnosti silikonov. Le-ti so nekoliko podobni znanim plastičnim masam, le da so bolj vsestranski in da se razlikujejo od njih z večjo odpornostjo proti vročini in mrazu. Njihova temeljna masa je silikon, ki ga dobivajo iz peska. Silikoni pa ne režejo kakor pesek, marveč kombinirajo njihovo čvrstost z izredno gladkostjo. Zato izdelujejo iz njih odlične gladke oljne barve, maže za mazanje podov in pohištva ter razne tekočine za poliranje.

Silikoni imajo več koristnih prednosti, med njimi tudi to, da »odbijajo« vodo. Voda jih ne more zmočiti, marveč odteče z njih. Vse snovi, ki jih namažemo ali prepojimo s silikoni, dobe nji-

hove lastnosti, tudi če uporabimo zelo majhne količine. Mnogo silikonov uporabljajo za izdelovanje raznih vrst politure. S silikoni namazani predmeti postanejo zelo odporni proti praskam in to lažnost obdrže zelo dolgo. Prah in nesnaga se jih težko primeta. Če jih polijemo s kako tekočino, ne zapusti na njih madežev. Če hočemo namazati s silikoni pohištvo ali avtomobil, zadostuje nezatna količina, ker traja učinek dolgo.

Zdaj dodajajo silikone raznim barvam. Tako dobimo gladko in čvrsto površino, barve pa lahko razmaže-mo mnogo enakomerneje. Barva s primešanimi silikoni se ne strdi hitro, zato jo lahko uporabljamo pačasi. Tudi papirnate tapete na stenah lahko premažemo s silikoni in potem postanejo nepremočljive, da jih obrišemo z mokrimi cunjami. Silikone uporabljajo tudi za izdelovanje ovojnega papirja. Takšen papir ima to prednost, da se ne prime živil.

Nova penicilinska sol

Skupina angleških kemikov si je malone tri leta prizadevala, preden je odkrila novo penicilinsko sol z dolgoročnim učinkom. Imenuje se benapen. Ena sama injekcija učinkuje tri do štiri dni in strokovnjaki menijo, da so naposled našli zdravilo za bolnike, ki jim je potreben penicilin s dolgoročnim učinkom.

Posebno učinkovita je benapen baje proti spirohetam (sifilis). Važen je tudi zato, ker deluje profilaktično in zatira infekcije med kirurškimi posegi. Prepreči pa tudi ponovitve revmatične mrzlice. Preden so sestavili benapen, so znanstveniki proučevali nad 150 raznih penicilinskih spojin.

Karirana zgodba

RICHARD KLATOWSKY:

Sadeži s sosedovega vrta

Anderson Gram je nekega dne ves razkačen prihitel k sodniku, da bi branil svojo pravico, toda — ne posegajmo naprej, ostanimo pri koreninah zla, ki je že nekaj let razjedalo Andersonovo srce.

Anderson Gram je začel s svojo jablano, krasnim drevesom, ki je rodilo zelo okusne sadeže. Toda prav ti sadeži, sicer ponos in veselje na jesen, so postali v Andersonovem primeru vir vsega zla. Bridki usodi se je namreč zahotelo, da je krasna jablana, rastoča na Andersonovem vrtu, preveč radodarno razprostirala košate veje daleč čez vrtno ograjo. Tako so okusni sadeži z Andersonovega vrta padali na vrt sosedu Rawsona, le-ta pa jih je vsako leto pridno pobiral in se pri tem hudomušno muzal. Vsako jesen se je Anderson jezil, da je kar z zobmi škripal: vsako jesen je poslal koga izmed domačih k sosedu in zahteval, naj mu jabolka kot njegovo zakonito lastnino vrne. Ta zahteva pa je spet vsako jesen razjezila Rawsona in zmeraj jo je odločno zavrnil, češ da je njegovo vse, kar pade in obleži na njegovi zemlji. In zmeraj sta se potem še prerekala o vrtni ograji. Naposled je Anderson sosedu zagrozil s tožbo. To se je ponavljalo več let, dokler ni nepričakovano dogodek zadeve temeljito spremenil.

Tistega dne je sedel Andersonov sinček Juan zadovoljno na jablani in z dolgo palico z vilicami na koncu nabadal na sosedovem vrtu ležeča jabolka ter jih s slastjo jedel.

»Ti nesramni tatiči!« je zakričal nanj Rawson. Da bi svoje besede podprl, je dečku celo zagrozil s sekuro. Deček je zbežal, Rawson pa se je brž napotil k sodniku. Dejal je, da smatra za tatvino, da je Andersonov sinček pojedel njegova krasna jabolka.

Sodnik je poklical Andersona. Le-ta je ogorčen stopil predenj: »Sinka nikakor nočem zagovarjati«, je dejal dostojanstveno, »toda jablana stoji na mojem vrtu in jabolka so potemtakem moja.«

»Zal to ne drži«, je odgovoril sodnik in pokazal na list papirja v svežnju aktov. »Tu najdete v čl. 333 § 33«, je nadaljeval sodnik, »da ima vsak zemljiški posestnik ali lastnik vrta pravico čez zid ali ograjo na njegov vrt viseče veje porezati ali odsekati in da je vse, kar pade na njegov vrt, njegova zakonita lastnina.«

Anderson je sprva nad tem »pravnim poukom«, kakor je imenoval sodnikovo pojasnilo, osupnil, vendar pa se je moral ukloniti. Sodnik mu je tedaj predlagal, naj jablano poseka. Anderson pa s tem ni bil zadovoljen, češ da se noče odpovedati oživljajočemu zelenju svojega drevesa. Misel na krasno jablano ga je takoj spet spravila v dobro voljo in Rawsonu je celo sporočil, da se opravičuje. »Nikoli

več ne bom dal povoda za tožbo«, je pripomnil svečano.

Andersonov nastop pred sodnikom je bil torej vseskozi občudovanja vreden; kot dober državljan se je uklonil železnemu zakonu. Vsaj na zunan, kajti kdo bi mogel brati njegove misli? Saj je smel misliti, kar je hotel, in morda se je tolažil s tem, da bo bodočnost sosedu Rawsonu z jabolki še marsikatero zagodla.

Potem je minilo več let in vse je kazalo, da jablana ni več kamen spotike med sosedoma. Nekega dne pa se je pripetilo, da se je Rawson s svojo

hčerjo izprehajal po vrtu, pa ju je s sosedovega vrta čez ograjo prijazno pozdravil prikupljiv mladenič.

»Kdo pa je to, Helena?« je vprašal oče nekoliko nejevoljno.

»To je doktor Juan Anderson, ki se je šele nedavno vrnil iz tujine, kjer je preživel več let«, je odgovorila Helena in nekoliko zardela.

»Torej tisti, ki je kradel moja jabolka«, je zamrmral Rawson in se brž vrnil v hišo. Helena pa je ostala na vrtu. Simpatičnega doktorja je že večkrat videla in čez ograjo celo govorila z njim. Zakaj pa ne? Nič čudnega torej, da sta se spet zapletla v daljši pomenek, saj je znal Juan tako lepo in toliko pripovedovati o tujih deželah in njihovih lepota. In tako so bili njuni slučajni pomenki čedalje manj »slučajni«, pač pa zmeraj daljši, česar oba očeta, ki sta bila čez dan odsotna, nista opazila.

Nekega popoldne je šinila Heleni v glavo misel,

»Ča bi malo pogledala na Andersonov vrt. Juan, ki ji je toliko pripovedoval o lepotaš očetovega vrta, je bil vzbuditeljno radovednost.«

»Ograja ni visoka, gospodična Helena; brez težave jo lahko preplezate,« je menil Juan in se pomembno nasmehnil.

Helena se je obotavljala. »Oče mi je to strogo prepovedal,« je zašepetala in se iznenada zgrozila, da je svojo željo izgovorila.

Toda kateri mladenič v takšnem primeru ne bi znal razpršiti pomislekov? In Juan je bil najmanj ustvarjen za to, da bi vrgel puško v koruzo. Tako se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi: Helena si je pomagala z lestvo, da bi prišla na sosedov vrt, pri tem pa se ji je noga zataknila in dekletje je padlo mlademu doktorju naravnost v naročje. Potem je pazljivo motrila gredice in občudovala mnoge pestre rože. Nenadoma pa se je Helena prestrašeno zdržnila.

»Dober večer, gospodična Rawsonova,« jo je pozdravil globok glas. Pred njima je stal gospod Anderson. Juan se ni dal motiti. »Dragi oče, dovolj, da ti predstavim svojo nevesto. Ali smem vrositi, da bi privolil v najino zaroko?«

»Veseli me,« je proti pričakovanju odgovoril stari Anderson, »da si si izbral tako lepo nevesto, in prav rad privolim v vajino zaroko.«

»Toda ... moj oče...« je zajecjajala Helena. »Bodite brez skrbi,« je dejal stari Anderson in se lakovo nasmehnil. »Vašemu očetu takoj napišem pismo. Zdaj pa pojdiva v hišo, da bo še mati deležna vajinega veselja.«

Medtem si je Rawson v celil glavo, kam neki je odšla njegova hči. Nervozno je hodil po sobi sem ter tja in čedalje bolj ga je skrbelo. Saj se je pripetilo zadnje čase toliko zločinov.

Tedaj pa so mu prinesli pismo. Z naraščajočim presenečenjem ga je bral: »Gospod, gotovo se boste še spominjali vsebine čl. 333 § 33, po katerem je vaša zakonita lastnina vse, kar pade in obleži na vaši zemlji. Ali mi potemtakem dovolite uporabiti isti člen v mojem primeru? Vaša hči je danes padla na moj vrt in zato jo smatram za svojo zakonito lastnino. Ker lahko prosto razpolagam z njo, sem jo pravkar zaročil s svojim sinom Juanom. Z odličnim spoštovanjem Vaš vdani Anderson.«

Ves zbehan je Rawson buljil v pismo: njegova hči padla čez ograjo, — zaročena, — člen 333 — kako neki bi mogla njegova uboga glava vse to dojeti in razumeti? Kmalu pa je zmagala trezna preudarnost: vedel je, da je sosed bogat in da bo njegov edini sin podedoval vse očetovo premoženje. In ko sta mlada zaročena nekoliko plaho stopila predenj, je prav rad privolil v njuno zaroko.

Kmalu so praznovali svatbo. Veseli in zadovoljni so sedeli vsi okrog svečano okrašene mize, na kateri je liki simbol nove sloge in prijateljstva stala košarica krasnih jabolok. Zdaj so bila skupna lastnina družin Anderson in Rawson, kajti ograja je bila dokončno padla. Glasno so zvenele čaše in ko je stari Anderson povabil svate, naj napijejo členu 333, so vsi radi volje trčili in izpolnili njegovo željo.

JOSEPH KALMER

Egiptovske zgodbe

»Ali se ne bojite, da vam bom pravil stare zgodbe o Mullahu Naser-ed-Dinu? Ze tisoč in en dan krožijo vsepovsod. Pripovedoval vam bom zgodbo, s katero postreže Ali Daud svojim poslušalcem v Basaru,« je dejal Mansur, »in če vam je že znana, je to vaše načelo. Na svetu so ljudje, ki so slišali že vsako zgodbo.«

»Kar začnite,« sem dejal in nalil Mansuru efendiju skodelico kave.

»Ali poznate zgodbo o vinskem trgovcu Mahmudu pred sodnikom?«

»Ali hočete pogreti pravljico o sodnikovi modrosti?«

»Ne, marveč o obtoženčevi. Kar poslušajte.«

Mahmud je stal pred sodnikom zaradi dvojnega prestopka. Prodajal je vino. Alahov sin vina ne sme piti, razen tega pa je bilo v tistem vinu osem desetih vode, da je bilo še bolj vredno zaničevanja. Kupec je dal vino preiskati strokovnjaku, potlej pa je trgovca ovadil.

Sodnik je vprašal Mahmuda, če se čuti krivega. In Mahmud — kako bi bil mogel storiti drugače? — je sodnika prosil, če ga sme nekaj vprašati. Sodnik mu je vprašanje dovolil.

»Vsega spoštovanja vredni, najmodrejši med modrimi in zaščitnik revežev, ki mu težko kaj na svetu ostane prikrito, ali poznaš zakone kemije?«

»Ne,« je odgovoril sodnik, »niti pojma nimam o njih.«

»In izvedenec — Allah naj mu nakloni dolgo življenje in najbolj zdrave otroke v Egiptu — ali pozna zakone?«

»Ne,« je odgovoril sodnik.

Potemtakem, o ti polno razcvetela roža modrosti — mi dovolj tole ngotovitev: ti, vzvišeni sodnik in izvedenec, sta dva učena moža. Ti, vzvišeni, ne poznaš kemije, on pa — še nikoli moje oko ni videlo modrejšega — ne pozna zakonov. Od mene, ubogega starega vinskega

trgovca, ki niti brati ne zna, pa zahtevata, naj poznam oboje, zakone in kemijo.«

In ali poznate zgodbo o smrti Sulejmana, najbogatejšega preprogarja v Basaru?« je vprašal Mansur in kar takoj nadaljeval:

»Sulejman je umiral in ob njegovi smrtni postelji je bila zbrana vsa družina. Sulejman je vedel, kaj to pomeni. In vsakemu je privoščil nekaj toplih besed. In ko je bil že na pol onesveščen, se je hotel prepričati, ali so res vsi prišli k njegovi smrtni postelji. In je vprašal:

»Ali si pri meni, Zora, cvet mojega srca, najubogljivejša med ženami?«

»Pri tebi sem, moj Sulejman.«

»In ali si pri meni ti, Ahmed, moj prvorojenec?«

»Da, oče moj.«

»In ali si tudi ti tu, Abdullah, ki si mi bil ko sin in ki si mi pomagal nositi vse križe in težave življenja, čeprav nisi moje krvi?«

»Da, efendi,« je ponovil Abdullah, »pri tebi sem.«

Tedaj se je stari Sulejman dvignil in dejal z močnim glasom:

»Kdo, kdo izmed vas, vi šakalovi

otroci, ki se pasete ob moji smrti, kdo pa je v Basaru in kdo čuva moje preproge?«

In ali poznate zgodbo o treh lažnivcih, o Elefteriosu, Grku iz Aleksandrije, Papasianu, prodajalcu tobaka iz Armenije, in Saidu, snazilcu čevljev, ki, sedeč pred svojim hotelom, opravlja svojo obrt? Kar poslušaj!

Elefterios, tihotapec z mamili, je trdil, da ima njegova družina rekord v dolgotrajnem življenju. »Moj stric Narkos je bil star sto deset let, pa njegove duhovne moči niso še prav nič popustile,« je dejal.

Tedaj pa mu je posegel v besedo Papasian: »Tvoj stric, garjava ovca med dobrimi kristjani, je umrl na vešalih, natanko tako, kakor boš končal življenje ti, še preden bo minilo leto dni. Moja teta pa je resnično dočakala sto dvajset let. Ves Edsmiadeim, moje rojstno mesto, lahko to potrdi.«

Potem pa se je Papasian obrnil na Saidu, ki mu je prav tedaj z mehko cunjjo brisal lakaste čevlje, in dejal:

»In kako je s tvojo družino?«

»Hvala, efendi,« je odgovoril Sa-

id, »vsi so zdravi. Se nihče ni umrl.«